

DELAVSKA ENOTNOST

PROLETARCI VSEH DEŽEL — ZDRUŽITE SE!

Danes na
5. strani:

NOVA
METODA

Sobota, 26. oktobra 1963
Št. 42, leto XXI

PREDSEDSTVO RS SINDIKATOV SLOVENIJE O IZDELAVI STATUTOV DELOVNIH ORGANIZACIJ

ZAGOTOVIMO ČIM ŠIRŠO POGLOBLJENO RAZPRAVO

Razprava o izdelavi statuten delovnih organizacij na seji predsedstva Republiških sindikatov Slovenije je imela dvojni namen:

— ugotoviti dosedanje in sedanjo aktivnost sindikalnih organizacij in ostalih družbenih činiteljev ter institucij pri izdelavi statuten in

— usmeriti dejavnost organizacij v obdobju, ko bodo osnutki v razpravi v vse številnejših delovnih kolektivih, hkrati pa opozoriti tudi družbene činitelje izven delovnih kolektivov, naj pospešeneje sodelujejo pri tej odgovorni družbeno-politični nalogi.

Podlaga za razpravo so bile nekatere ugotovitve, koliko delovnih organizacij je že sprejelo statute, v kolikernih so statuti v razpravi, kje so izdelane šele teze, in v kolikernem številu delovnih organizacij z delom skorajda še niso pričeli. Številke in odstotki seveda niso popolni odraz trenutnega stanja na tem področju, kajti podatki, ki jih je imel na razpolago republiški sekretariat za delo do srede oktobra na primer, niso obsegali poročil iz štirinajstih občin (tudi v tem se zrcali odnos nekaterih družbeno-političnih činiteljev izven delovnih organizacij do te naloge). Pomembnejša je sicer splošna ugotovitev, da je zadnji čas, ko bi se morali zavedati, da je potrebno izdelati statute, ki bi se zrcali predvsem v tem, da so razprave o statutih bolj poglobljene, predvsem pa, da si v številnih delovnih organizacijah prizadevajo iskati boljše rešitve za posamezne probleme. Toda ta ugotovitev ni bila izrečena zato, da bi se lahko zadovoljili z doseženimi rezultati, temveč nasprotno, da bi delo vnaprej potekalo še bolj sistematično in da bi se krog udeležencev vsebolj širil.

Ugotovitev, da zastajajo pri izdelavi statuten (bolje rečeno tez in osnutkov) v manjših delovnih organizacijah in v družbenih službah, ni nova. Pomembnejša je ugotovitev, da so vzroki za to tudi v dosednji prizadevnosti sindikalnih organizacij, ki niso bile pravi čas pobudnik zato, da bi se tega dela lotil čim širši krog ljudi v delovni organizaciji. Marsikje so se sindikalne organizacije (ne samo v manjših delovnih organizacijah, temveč tudi v večjih) zadovoljile z ugotovitvijo, da bo »za to potrebna pomoč od zunaj«. Toda, ali je vselej in v vsakem primeru mogoče pristati na takšno oklevanje, ali je recimo trditve, da statuti še ni mogoče izdelati zato, ker še niso novi zakonski predpisi usklajeni z ustavo, opravičljiva za odlašanje? Prav gotovo ne.

V družbenih službah je n. pr. izdelava statuten najbolj v zaostanku. Res je, da načelo dohodka menja mnoge doslej ustaljene metode življenja delovnih kolektivov na področju šolstva in zdravstva, na področju družbenih služb sploh in da mnoga od teh vprašanj še niso razčiščena. Toda, ali je smotno pričakovati, da bodo primere notranjih konfliktov med silami, ki teže za napredkom, in tistimi, ki jim bolj ugaja vnaprejšnji določen dohodek, vnaprejšnji določene naloge in odnosi, razrešeni samo s čakanjem »na pomoč od zunaj«. Najbrž ne. Na tem področju bo treba pričeti oblikovati (in prav sedaj je čas za to) osnovne družbene norme. To pa je seveda povsem nekaj drugega od pravil, ki so jih marsikje doslej enostavno — prepisovali. Pravna pomoč je na tem področju nedvomno potrebna, toda šele tedaj, ko bi kolektiv oblikoval skupne poglede na delo, skupne poglede na delitev po delu, ko se bodo izoblikovala izhodišča lastne samouprave itd. Do takšnih izhodišč pa ni mogoče priti samo z nekimi »zunanjimi recepti«, temveč s prizadevnostjo vsega kolektiva, družbeno-političnih sil v podjetju, torej tudi sindikalne organizacije.

In podobna ugotovitev velja za kolektive manjših delovnih organizacij s področja trgovine, obrti in gostinstva, skratka s področja tistih dejavnosti, kjer se dohodek oblikuje s takšnimi ali drugačnimi odločitvami organov komune.

Dokaj pogosti so izgovori, da je treba počakati na spremembo zakonodajnih predpisov. Ob tem pa je prezrto dejstvo, da postaja zakonodaja vse bolj okvirna in da so skladno s tem vse bolj pomembne odločitve, sprejete v delovni organizaciji. Preprosteje povedano, izdelava statuten

delovnih organizacij naj bi bila s svojimi originalnimi rešitvami eno od praktičnih izhodišč za oblikovanje prenekaterega bodočega novega zakonskega predpisa.

Iz teh nekaj kritičnih ugotovitev pa je mogoče razbrati tudi nadaljnje naloge sindikalnih organizacij, predvsem za naslednjih nekaj mesecev, ko lahko pričakujemo vse več razprav o osnutkih in dokončno izdelanih statutih. Sindikalne organizacije naj bi bile pobudnik za to, da bi se v to delo vključilo vse več družbenih činiteljev izven kolektiva. Predvsem pa naj bi same organizirale čim širšo izmenjavo mnenj o različnih problemih, ki vznikajo pri izdelavi statuten. Razprava o osnutkih statuten je priložnost za razčiščevanje pogledov na poslovanje delovne organizacije, za njeno hitrejšo usmeritev k modernizaciji proizvodnje, k različnim ustreznim organizacijsko tehnološkim rešitvam, mestu in vlogi služb, napredku na področju upravljanja, na področju delitve in podobno. Gledišča, ki se oblikujejo o različnih problemih, so namreč še dokaj različna, nekatera pa povsem nesprejemljiva. Poněkod na primer še vedno sodijo, da je družbeno-ekonomsko izobraževanje nekaj postranskega, da je to domena aktivnosti družbeno-političnih organizacij in ne sestavni del izobraževanja. Drugod zopet sodijo, da so naložbe za standard delavcev socialna pomoč in da to ni enakovredna investicija v osnovna sredstva.

Hkrati z obravnavo osnutkov statuten v delovni organizaciji sami naj bi bile sindikalne organizacije tudi pobudnik za obravnavo občinskih statuten. Če ne bo vzporednega obravnavanja posameznih vsebinskih problemov, potem se lahko dogodi, da se bodo delovne organizacije pojavljale kot kritik posameznih slabosti v občinskih statutih šele potem, ko bo statut že zdavnaj sprejet.

Skratka, v sedanjem in naslednjem obdobju naj bi bila aktivnost sindikalnih organizacij čim večja na tem torišču, kajti izdelava statuten, vsebinska razprava o posameznih členih, poglavjih in problemih je priložnost za zavzemanje jasnih in perspektivno pomembnih vprašanj slehernih delovne organizacije.

P. D.

V OKVIRU

Neposredno pobudo za to razmišljanje je dalo nekaj zadnjih občnih zborov občinskih sindikalnih svetov. Gre namreč za tole ugotovitev: vse tako kaže, da merimo uspešnost občnih zborov — in sploh našega dela — pogosto s tem, koliko delegatov je sodelovalo v razpravi, kako dolga je bila in kako pisan spekter tém in problemov je razgrnila pred nami. Tako poskušamo v treh ali štirih urah razgrniti pred seboj celotno problematiko gospodarskega razvoja komune, govorimo o problemih, ki tarejo otroški vrtec, in takoj za tem rešujemo povsem strokovno problematiko, recimo tekstilne industrije, nekdo drug spet govori o pripravah na statute in tretji špet o prehodu na dvainštirideseturni teden. Skratka, o vsem nekaj.

Ce pa bi tako zastavljeno razpravo na občnem zboru poskušali oceniti s širšega družbenega aspekta, če bi hoteli odgovoriti na to, kakšne družbene rešitve smo poiskali vsem tem nakopičenim problemom, bi si morali priznati, da je veliko vprašanj ostalo brez odgovorov. In končni rezultat? Pravzaprav je malenkost v primeri s tem, o čemer smo govorili in za kar smo mislili, da bi bilo potrebno najti rešitve.

Res, problemov in notranjih protislovij v razvoju ekonomskih in družbenih odnosov je veliko. In tudi v pri-

Ne povsem nova — a aktualna tema

hodnje jih bo. Ali je zavoljo tega potrebno, da poskušamo zajeti vse v tiste tri ali štiri ure, kot pač že traja občni zbor? Navsezadnje, pred nami je še celo leto, z vsemi tristo petinšestdesetimi dnevi. In slednjč, tudi ni nikjer zapisano, da bi morali prav v sindikatih razkriti vse probleme in jih rešiti. Nekateri izmed njih bodo reševali tudi druge družbeno politične organizacije, strokovna društva, združenja, reševali jih bomo v organih družbenega upravljanja.

In še eno značilnost ima po navdi tako zastavljena razprava. Posamezne probleme vidimo predvsem v njihovih posledicah. Toda samo govoriti o posledicah, jih naštevati še tako na široko, ne pomeni, da bi problem tudi rešili in odstranili protislovja. Rešitev je odvisna predvsem od tega, kako globoko smo znali pronicniti v globlje vzroke. Prav na to pa na naših občnih zbora, v naših razpravah in »analizah« in tudi sicer v našem delu vse preveč pogosto pozabljamo.

Kaj naj bo potem takem občni zbor? Predvsem priložnost za temeljit obracun dosedanjega dela v sindikatih, za temeljito analizo oblik in metod našega dosedanjega dela in družbenih rešitev, ki smo si jih v minulem obdobju prizadevali uveljaviti. In seveda tudi priložnost, da razkrijemo enega ali dva problema in si pri tem tudi začrtamo pot, kako ju bomo v prihodnje reševali. Tista dva pač, ki najbolj terjata rešitev. To pa seveda pomeni, da bo treba že samo razpravo drugače usmeriti. Usmeriti jo predvsem v analizo vzrokov, čim bolj podrobno in čim bolj konkretizirano na posameznih primerih, kajti le tako bomo lahko našli tudi najboljše družbeno rešitev. Skratka, posledice »suočiti« z vzroki.

Ko pa že govorimo o teh slabostih, potem je prav, da tudi mi poskušamo zanje ugotoviti globlje vzroke. Pri tem si moramo priznati, da je pogosto tako zastavljena razprava na občnih zbora in sploh v delu občinskih sindikatov samo posledica vsebine, metod in oblik dela sindikatov v delovnih organizacijah. Priznati, da si predvsem sindikati v delovnih organizacijah pogosto vse premalo prizadevajo prodrniti v vzroke notranjih protislovij, da se zadovoljujejo samo s posledicami in z opozorilom nanje. In seveda, da se prav tu in prav zaradi tega pogosto porodi praktičizem in aktivizem namesta poglobljenega družbeno političnega dela. A to je pravzaprav že druga tema.

BOJAN SAMARIN

POMANJKLJIVA DEJAVNOST INŠPEKCIJE DELA

Kadarkoli obravnavamo nesreče (ta mesec se z njimi intenzivno spoprijemamo v večini delovnih organizacij in v občinskih komisijah za varnost pri delu), omenjamo med vzroki, da je nezgod toliko, tudi pomanjkljivo dejavnost inšpekcije dela. Kljub vsem reorganizacijam inšpekcija dela nikakor ne more priti na zeleno vejo. Vzroki so več ali manj znani, iz leta v leto se ponavljajo in vse kaže, da jih brez kompleksnih in temeljitih remediur ne bo mogoče odpraviti.

INŠPEKTORJEV DELA PREMALO

Prav toliko ljudi kot jih vsako leto pride na to področje, toliko jih zopet odide. Torej stodoletna fluktuacija! Delo je težko, odgovorno in zaradi proračunskega sistema plačevanja tudi slabo nagrajevano. Tako nikakor ni mogoče doseči, da bi bila delovna mesta za inšpekcijo dela vsaj zadovoljivo zasledena, kaj šele, da bi po okrajih in občinah imeli toliko inšpektorjev, kot bi jih potrebovali.

Vsi okrajji v Sloveniji imajo po enega okrajnega inšpektorja dela, le v mariborskem okraju imajo dva. Ker manjka ljudi, je dejavnost okrajnih služb inšpekcije dela okrnjena, saj inšpektorji povečini tekočih zadev, ki spadajo v njihovo pristojnost, ne morejo reševati.

Okrajni ljudski odbor Ljubljana ima na primer enega inšpektorja dela, ki zaradi preobremenjenosti ne more opravljati svojega dela brez velikih zaostankov. Lani v maju so prišle šele na vrsto vloge gospodarskih organizacij, ki so prosile za dovoljenja za obratovanje novih strojev in naprav, ki jih mora

po zakonu o delovnih razmerjih pregledati okrajna inšpekcija dela, čeprav so organizacije te prošnje vložile že v letu 1961.

Ce bi se v delovnih organizacijah držali togo črke zakona, bi torej stroji morali čakati več kot pol leta, preden bi jih spravili v pogon. Čakali na dovoljenje niso, saj bi zaradi tega trpele proizvodnje. Pa tudi stroji bi bili predragi, če bi stali neizkoriščen. Vendar pa, ker niso čakali na predpisani pregled, so tvegali, da se zaradi pomanjkljive varnostne ureditve pripeti nesreča. (So tudi sami ugotovili pomanjkljivosti, ki so ogrožale delavce? Kdo ve. Inšpektorja — uradne osebe — ni bilo!)

Resnici na ljubo moramo še povedati, da nosijo del krivde, da je zastoj pri dovoljenjih za obratovanje novih strojev toliko, tudi delovne organizacije. Prijave naprav po členu 53. Zakona o delovnih razmerjih so večino ma pomanjkljive, premalo strokovne ali tudi prepozno vložene.

Za vsako napravo bi morala biti izdelana in priložena k vlogi tehnična dokumentacija, kratak opis tehnološkega postopka in navodilo za varno uporabljanje stroja. Ker pa vsega tega ni, zamudijo inšpektorji precej časa, ko ob stroju ugotavljajo pomanjkljivosti, ki so nevarne za delavce.

In ko jih ugotovijo? Kaj preostane inšpektorjem drugega, kot da izdajo začasno dovoljenje za obratovanje in določijo rok, do kdaj naj v delovnih organizacijah te pomanjkljivosti odpravijo.

ZAČETI JE TREBA TUDI PRI PROIZVAJALCIH

Začasna dovoljenja za obratovanje nezaščitenih in za delavce nevarnih strojev in na-

prav se včasih podaljšujejo v nedogled. Kako tudi ne, saj dostikrat napak ni mogoče popraviti ali pa je zato treba preveč denarja. In takih pomanjkljivosti ni malo.

Samo v enem mesecu je na primer inšpektor dela v ljubljanskem okraju ugotovil pri 35 tehnično varnostnih pregledih novih strojev 211 raznih pomanjkljivosti, med katerimi je mnogo takih, ki ogrožajo življenje delavcev.

Pomanjkljivosti pri strojih, ki jih ugotavljajo okrajni inšpektorji dela, so v glavnem vedno iste: nezavarovana zobata kolesa, jermenice, vrteče se osi, nezavarovani troley vodi, ki dovajajo električni tok do žerjavov itd.

Inšpektorji dela ugotavljajo napake, dajejo preureditvene odločbe, v delovnih organizacijah popravljajo, kar se popravi, da, novi stroji prihajajo prav tako pomanjkljivi kot tisti, ki jih že popravljajo. Tako se vrtil začarani krog. Zakaj?

Obstoječi predpisi ne dajejo zakonitih pooblastil, ki bi prisilili proizvajalce, da bi strojne naprave izdelovali po normah, ki ustrezajo napravam v obratovanju. Tako se napake in pomanjkljivosti ugotavljajo šele pri izdaji dovoljenja za obratovanje. Te pomanjkljivosti povzročajo podjetjem dodatne stroške, predvsem pa ogrožajo proizvajalce, posebno še, če jih ni mogoče povsem odpraviti.

VELIKO JE ŽE ZAMUJENEGA, TODA...

Razklenili bi začarani krog, če bi merodajni forumi pospešili dopolnitev 53. člena Zakona o delovnih razmerjih tako, da bi

(Nadaljevanje na 2. strani)

Same skrbi

— S temi štipendisti so same sitnosti: najprej te skrbi, če po diplomi ne bo prišel v službo, potem te pa začne skrbeti, če bo...

Karikatura: MILAN MAVER

ZDRAVSTVENO VARSTVO V OBČINSKIH STATUTIH

Občinski statut naj bi določil, da se dajejo sredstva tudi za zdravstvo sorazmerno gospodarski moči občine. Tako kot za druga podjetja, so tudi v zdravstvu opažene tendence kopiranja statutarov, prepisovanje splošnih določb ustave, ponekod pa tudi težnje po preširokem formuliranju obveznosti občine, ki niso v skladu z realnimi možnostmi.

Skladno s svojo razvitostjo in obsegom dejavnosti naj bi zdravstvo participiralo tudi pri potrebnih sredstvih. Občinski statut naj ne bi določal višine sredstev, niti naj ne bi taksativno navajal, zakaj se bodo sredstva porabila. Vseboval pa naj bi tudi določilo, da se bodo sredstva dajala sorazmerno z gospodarsko močjo občine, upoštevajoč pri tem specifičnost potreb in obseg dela zdravstvenih ustanov. Višino sredstev naj bi določal in zagotavljal vsakoletni družbeni plan občine na temelju predloženih konkretnih potreb in programov zdravstvenega varstva.

Teh programov, ki bi jih morali napraviti na osnovi pokazateljev obolevnosti, potreb itd. zdravstveni centri, pa skoraj nikjer ni.

Osnutek statuta občine Ljubljana-Center obsega nekaj splošnih določil o zdravstvu, ki bi jih lahko »presadili« v katerikoli statut gospodarsko bolj razvite občine v Sloveniji.

Tako na primer člen 53 pravi: »Občina zagotavlja zdravstveno varstvo občanov z zdravljenjem, s preprečevanjem in zatiranjem nalezljivih bolezni, z dviganjem fizičnega, psihičnega in socialnega blagostanja občanov ter zagotavlja materialna sredstva za izvajanje splošnih zdravstvenih ukrepov in za investicije.

Občina ima svoj program zdravstvenega varstva in načrt razvoja zdravstvenih zavodov, ki mora biti usklajen z drugimi občinami v mestu ...»

Če mora imeti občina svoj program zdravstvenega varstva in načrt razvoja mreže zdravstvenih zavodov, ki mora biti usklajen z drugimi občinami v mestu, potem bi moral statut vsebovati tudi določilo o potrebi pogodbenih odnosov, oziroma o sofinanciranju medobčinskega ali okrajnega zdravstvenega centra, ki naj strokovno pomaga pri programu. Saj je jasno, da je patologija na področju mesta enaka in da je zato nujno potrebno, da se ugotavlja za vse mestno področje, prav tako pa tudi, da so programi zdravstvenega varstva, razvoja mreže zdravstvenih ustanov itd., stvar širšega področja, kot je samo ene občine. Občina bo lahko samo na podlagi tako širokih analiz konkretizirala dejavnost zdravstva na svojem področju.

Se k odgovoru na vprašanje, ki je bilo postavljeno v razpravi o osnutku statuta občine Ljubljana-Center: Zakaj občina ne vključi v materialna sredstva za izvajanje splošnih zdravstvenih ukrepov tudi cepljenje proti gripi, ki so ga lani plačevale delovne organizacije iz svojih sredstev?

V statutu navesti taksativno vse, za kar se bodo porabila sredstva, bi ne bilo prav. Te stvari naj bi, kot smo že uvideli, navajal vsakoletni občinski družbeni plan. Vendar pa le na osnovi ugotovitev potreb in predvsem tudi možnosti, to se pravi obojestransko usklajenih programov. Torej ni nikjer rečeno, da ne bi občina, zlasti industrijsko razvita, če bo imela finančna sredstva in če bodo potrebe narekovale kakršnokoli cepljenje, zdravstveno varstvo občanov razširila tudi v to smer. Zato pa je toliko bolj potrebno, da se v statut vnese določilo, da se bodo sredstva za zdravstvo dajala sorazmerno z gospodarsko močjo občine, upoštevajoč pri tem specifičnost potreb in obseg dela zdravstvenih ustanov.

N. L.

V teh dneh se je mudila v Sloveniji delegacija Centralnega odbora gradbenih delavcev Sovjetske zveze, ki je prišla v Jugoslavijo na povabilo jugoslovanskih sindikatov. Med dvodnevni obiskom v naši republiki je minulo sredo obiskala sovjetska delegacija tudi šolski center za vzgojo gradbenih delavcev v Ljubljani, kjer je imela s slovenskimi predstavniki pogovor o vzgojno izobraževalnem sistemu in metodah ter se poglobljevala z delom šolskega centra za vzgojo inštruktorjev v gradbeništvu.

POMANJKLJIVA DEJAVNOST INŠPEKCIJE DELA

(Nadaljevanje s 1. strani)

proizvajalci strojev in uvozniki obvezno prevzeli odgovornost, da bodo stroji in naprave opremljeni z ustreznimi varnostnimi napravami.

Okrajnim inšpektorjem zaradi tega ne bi zmanjkalo dela. Nasprotno. Lotili bi se stvari, ki so sedaj potisnjene v ozadje. Predvsem bi lahko nudili več pomoči občinskim inšpektorjem dela.

POMANJKANJU KADRA SE PRIDRUŽUJE ŠE NESTROKOVNOST

Se bolj kot okrajnih, manjka občinskih inšpektorjev dela. V osmih občinah te službe sploh nimajo. V večini ostalih občin pa inšpektorji dela opravljajo vse mogoče druge posle, razen tega pa jih več kot polovica ne izpolnjuje pogojev, ki so določeni v pravilniku o strokovni izobrazbi inšpektorjev dela. Če je na primer v občini inšpektor dela obenem referent za delo, ki urejuje delovno dobo, kategorizacijo delovnih mest, delovne knjižice, delovna razmerja itd., potem je jasno, da mu za inšpekcijo dela ne preostane časa. Še slabše je, če nalože inšpeksijsko službo referentu za obrt, ki ne samo, da nima časa za to delo, zanj tudi ni usposobljen.

Sodeč po praksi, ki jo imajo ponekod, ko vsako leto postavljajo novega inšpektorja dela, samo da zadostijo predpisom, čeprav že vnaprej vedo, da nima osnovnih pogojev za obvezni strokovni inšpektorski izpit, v

občinah nimajo pravih odnosov do te službe. K takemu odnosu se pridružuje še slabo nagrajevanje in pa vmešavanje lokalnih faktorjev, ki z intervencijami ovirajo delo inšpektorjev. Ali je potem čudno, da tudi na razpise ni odziva, da ostajajo delovna mesta prazna, ali pa jih zasedejo ljudje, ki ustreznega dela ne morejo dobiti?

POTREBNE SO TEMELJITE SPREMEMBE

Povsem decentralizirane inšpekcije dela v pristojnostih občnih skupščin se v praksi niso obnesle. Inšpektorji dela niso v stanju obvladati niti manj zahtevnih nalog, kaj šele, da bi kompleksno reševali higiensko-tehnično in delovno-pravno varstvo proizvajalcev. Večina občin ima na svojem področju delovne organizacije številnih strok in panog. Tako obsežno področje pa en inšpektor, ki poleg vsega še ni strokovno usposobljen, ne more obvladati.

Rešitev, da bi inšpeksijska služba ustrezala potrebam, je prav gotovo v organizaciji bazenske inšpekcije, to je službe za več občin skupaj. S tem bi dosegli, da bi bili inšpektorji v svoji stroki polno zaposleni, mogoče pa bi jih bilo tudi strokovno usposabljanje z raznimi tečaji in seminarji.

Izkušnje občin Kočevje in Ribnica, ki sta letos med prvimi organizirali skupen oddelek za

medobčinske inšpeksijske službe (kamor je vključena tudi inšpekcija dela), kažejo na prednosti take organizacije. Naloge so opravljene bolj strokovno, ker se inšpektorji lahko posvetujejo med seboj, izmenjujejo izkušnje in si pomagajo. Predvsem so izboljšanje inšpeksijskih služb dosegli z dosledno razmejitvijo inšpekcije in upravnih postopkov, s tem pa so tudi odpadla vmešavanja občnih organov v strokovno delo inšpekcije.

Vsake tri mesece daje medobčinska inšpeksijska služba poročila obema občinskima skupščinama o svojem delu. Občinski skupščini Kočevje in Ribnica tako zasledujeta dejavnost

inšpekcije, razen tega pa imata medsebojni obveznosti tudi za sofinanciranje omenjenih služb. Pravijo, da v kratkem tudi s kadrom ne bodo imeli težav.

Primerov takih rešitev, žal, v Sloveniji ni veliko. Se vedno pri večini občin ostaja odprto vprašanje strokovnega kadra, ki ga zaradi vseh prej naštetih vzrokov ni. Tudi težnja, da bi inšpekcije dela boljše stekle, ni veliko, še manj pa finančnih sredstev za to.

Najbrž bo marsikje neučinkovito trkati na zavest, da je dobra inšpekcija dela potrebna in nujna. Redki so namreč sveti za delo pri občnih skupščinah in zbori proizvajalcev, ki bi vsaj enkrat na leto obravnavali problematiko higiensko-tehnične in delovno-pravne varstva proizvajalcev. Se posebej so redki tisti, ki bi obravnavali gospodarsko škodo, ki jo povzročajo nesreče.

Zato bi bolj kazalo razmisliti, kaj ukreniti, če občine ne izvajajo nalog, ki jim jih nalagajo zakoni in predpisi in ne organizirajo ustreznih inšpeksijskih služb? Ukrepi, ki bi potegnili za seboj tudi materialne sankcije (če bi na primer okrajna inšpekcija dela opravila preglede na račun nezainteresirane občine), bi prav gotovo silili občinske organe, da tem problemom posvetijo več pozornosti in jih tudi čimprej uredijo.

N. LUZAR

DELAVSKA ENOTNOST

Glasilo Republiškega sveta ZS za Slovenijo izdaja CZP Ljubljana pravica v Ljubljani. List je ustanovljen 20. novembra 1942. Urejuje uredniški odbor. Glavni in odgovorni urednik:

VINKO TRINKAUS

Naslov uredništva in uprave Ljubljana, Kopitarjeva ul. 2. poštni predal 813-VI. telefon uredništva 33-722 in 36-672 uprave 33-722 in 37-501. Račun pri Narodni banki v Ljubljani št. NB 600-11/1-365 - Posamezna številka stane 20 din - Narodna in št. četrtletna 250, polletna 500 in letna 1000 din - Rokopisov ne vračamo - Poštnina plačana v gotovini - Tisk in klet CZP - Ljudska pravica - Ljubljana

TRŽIŠČE S KMETIJSKIMI PRIDELKI

Podati globalno sliko dosežanj založenosti tržišča s kmetijskimi pridelki je zelo težko. Za nekatere pridelke je bila letošnja letina zelo dobra in je zato ponudba močno presežala povpraševanje, medtem ko je nekaterih vrst blaga primanjkovalo (živina). V času največje ponudbe je bila prodaja pridelkov, ki so bogato rodili, silno otežkočena in celo nemogoča. Kljub temu pa smemo trditi, da bi se tudi za take primere našla ustrezna rešitev, če bi prizadeti ljudje z razumevanjem razreševali probleme in ne bi iskali samo zaključkov za sebe. Ni nujno, da bi vedno veljalo pravilo, da pri kupčiji nekdo dobi, medtem ko mora drugi izgubiti. Prav lahko bi ustvarili take medsebojne odnose med poslovnimi partnerjema, da bi oba delala z večjo varnostjo.

Pridelki, kjer smo imeli letos visoke ponudbe, so bili naslednji: grah, zgodnji krompir, delno fižol in solata. Znatnejših izgub pri tem ni bilo, ker je stopila delno v akcijo predelovalna industrija, ostale količine neprodanega blaga pa so kmetovalci pustili, da so dozorele. Vendar to ni popolna rešitev. Kar naprej se postavljajo vprašanja in iščejo odgovori, kaj narediti, da se tako stanje spet ne ponovi. Odgovori so vedno isti: Za vse količine sklepajte pogodbe po fiksnih cenah.

Tudi letos so sklenili precej pogodb, ki so bile skoraj v celoti izpolnjene. Zastoj je bil samo konec maja in v začetku junija, ko podjetja niso mogla v rokih dveh do treh dni prevzeti celotnih količin, ki so jih imela v planu. To je razumljivo. Zgodnji pridelki so v večini primerov

hitro pokvarljivi, ni jih mogoče skladiščiti, cene jih znižujejo iz dneva v dan, kar je drugi vzrok, da so preskrbovalna podjetja zainteresirana za postopni odvoz blaga. Pritožbe kmetijskih združenj so bile upravičene samo toliko, ker niso bile prevzete vse količine. Zato bo potrebno v bodoče izdelati preciznejše pogodbe med poslovnimi partnerji, kjer ne bo navedena samo cena in količina, ampak tudi čas prevzema za zgodnje pridelke vsaj po dekadah. Dolgoročne, večletne pogodbe mora proizvajalec sklepati ne le s trgovsko mrežo, ampak tudi z industrijo. Na ta način bo omogočena načrtna proizvodnja in bo proizvajalcu zagotovljen odvoz.

Problemi cen naj se rešujejo obojestransko; cena naj odvarja dejanskim stroškom pro-

izvodnje, kjer naj se vračuna tudi delna akumulacija. Ta bo za proizvajalca stimulativna in ga bo podprla v njegovi želji za širjenjem proizvodnje. Tudi letos bi bilo mogoče pri boljši povezavi z industrijo doseči večje rezultate. Koprščina ima v svojem okolišju močno predelovalno industrijo, ki bi lahko predelala celotne količine graha. Dogovori med podjetjem »Fructal« iz Ajdovščine in koprskimi združenji so bili sicer dolgotrajni, niso pa bili doseženi nobeni uspehi, ker se niso mogli zediniti glede prodajnih, oziroma nabavnih cen. Industrija je zato začela kupovati na jugu, kjer je našla več razumevanja in pripravljenosti za sodelovanje.

Glede krompirja pa je izgledalo takole: Še pozno v novo sezono se je na trgu pojavljaj

lanski krompir z nizko ceno, ki je močno zaviral prodajo zgodnjega krompirja. Zato računajo, da je ostalo v zemlji okoli 2000 ton krompirja, ki bo skupno s kasnejšimi vrstami zagotovil

trg. mreža Slovenije: ton 11.404
trg. mreža Hrvaške: ton 11.972
predelovalni obrati: ton 21.210
izvoz: ton 4.340

Skupaj: ton 48.962

Cenimo, da poleg tega rabi letošnja še okoli 4000 ton teh pridelkov, kar bi bilo skupno 53.000 ton. Izmed teh količin rabijo:

sadja okoli 20.000 ton, povrtnini okoli 33.000 ton.

Od vseh potreb je bilo sklenjenih pogodb za 21.176 ton tržnih presežkov. Sklenjene pogodbe so bile najbolj trdne s podjetji iz Hrvaške, medtem ko so slovenska podjetja vzela stvar premalo resno.

Po evidenci nudi Koprščina

lastno preskrbljenost Primorske za zimo.

Prehodne prijavljene potrebe po sadju in zelenjavi na področju Koprščine in Gorice so znašale:

27.305 ton tržnih viškov, od tega 16.830 ton povrtnin (krompirja 3400 ton, paradižnika 8400 ton) in sadja 10.500 ton (češnje 3500 ton, breskve 3800 ton). Ti podatki kažejo, kako važno je, da se proizvodnja še naprej giri, da bo zadostila potrebam vseh potrošnikov, pri tem pa morajo igrati odločilno vlogo pogodbe ne sodelovanje.

Kar zadeva ostale pridelke je bil položaj v zvezi s proizvodnjo in preskrbljenostjo naslednji:

Ker smo letos polagali veliko

VLAK ŠE NI ODPELJAL

Naj za uvod ponovim kar njihove besede: »Enkrat nam je vlak že odpeljal in komaj smo tovarno rešili propada. Zdaj smo podjetje modernizirali; nekaj z lastnimi sredstvi in delno s pomočjo od zunaj. Naročila dežujejo in vseh niti sprejeti ne moremo. Toda če smo takrat, pred dvema letoma rešili našo tovarno, imamo zdaj možnosti, da za daljšo dobo utrđimo njeno perspektivo. Tega vlaka nikakor ne smemo zamuditi...«

Drugače rečeno: podjetje ima dejansko precej možnosti, da se še bolj čvrsto zasidra na tržišču, kjer je nekonkurenčno pravzaprav le v tem, da za zdaj še ne zmore tiste velikoserijske proizvodnje, ki jo trg vse bolj zahteva. In če steče pomenek o tem, kako naj bi dosegli tako proizvodnjo, velja poiskati odgovor na vprašanje, po kakšnem zaporedju naj bi v »Delti«, ptujski tovarni lahke konfekcije, izkoristili notranje rezerve, da bi dosegli optimalne rezultate. Takšna trditve sicer čudno zveni — ampak tako je in o tem v »Delti« zdaj največ razpravljajo.

Da se zgodovina rada ponavlja, v podjetju še preveč dobro vedo, sicer verjetno ne bi govorili o zamujenih vlakih. Dejstvo je namreč, da še pred dvema letoma »Delta« z zastarelim strojnimi parkom nikakor ni mogla konkurirati sorodnim podjetjem, ki so se dotlej že modernizirala. Dovolj naj bo podatke, da so na primer na starih šivalnih strojih dosegali za eno tretjino nižje število vbov kot druga podjetja na modernejših. Četudi se ubijaš, te razlike z ničemer ne moreš nadomestiti, da bi bil ob tem vseeno konkurenčen in da bi delavci dobivali »spodobne« osebnodohodke.

Kot rečeno, te težave že sodijo v zgodovino. Po rekonstrukciji podjetja, med katero so zamenjali strojni park in poskrbeli za novo organizacijo dela in proizvodnje, se je produktivnost povečala v enem letu kar za 87%. Posebej so izračunali, da se je zavoljo boljše urejenosti delovnih mest in spremenjene tehnologije proizvodnje povečala povprečna storilnost posameznika na delovnem mestu za 22%. Na tej osnovi (ki se vrednostno kaže na povečanju proizvodnje od lanskih 580 na letošnjih 1200 milijonov dinarjev brez zaposlovanja novih delavcev!) je podjetje lahko vplelalo tudi spodbudnejšo delitev osebnega dohodka. Glede na boljši uspeh podjetja, toda upoštevaje tudi prej izredno nizke osebnodohodke, so se le-ti v zadnjem letu zvišali od povprečno 15.000 na 24.000 dinarjev.

Vsi ti podatki o dosedanjih uspehih, kakorkoli so že spodbudni, pa so tudi varljivi. Podjetje je sicer moderniziralo proizvodni postopek, vendar ni ustvarilo zadostnih zmogljivosti. Naročil je več, kot jih lahko izvršijo. Če jih ne bodo izpolnili, so zamudili svoj vlak...

Tako se jim — ob vseh gospodarskih uspehih — grmadijo problemi. V času, ko vsepovsod razpravljajo o skrajšanju delovnega časa, v »Delti« delajo tudi ob nedeljah. Zdaj menijo, da to sicer ni najboljša rešitev, vendar: če je delo — zakaj bi se mu izogibali, če pa je ob dosegljivih kapacitet podjetja prav-

zaprav vse odvisno. Tako bodo tudi vnaprej obratovali ob nedeljah, čeprav so — kot omenjajo — mnenja o tem deljena. Hkrati s 1. novembrom uvajajo tretjo izmeno. Z njo bodo spet dosegli povečanje proizvodnje in znižali stroške. To je — za zdaj — menda vse, kar lahko uresničijo v sedanjih prenatrpanih proizvodnih prostorih, čeprav podjetje navzlic vsemu temu še ne bo doseglo tistih zmogljivosti, ki jih ponuja in terja tržišče. Ob tem ne gre zgolj za domači trg. Po že sklenjenih pogodbah naj bi »Delta« prihodnje leto izvozila 80% sedanje proizvodnje...

»Delta« se je na ta način znašla v nekakem protislovju. Izvozna naročila bo na vsak način izpolnila. Toda ostale bi le simbolične količine za domače tržišče. Tega docela izgubiti pa — razumljivo — nočejo. Glede na uspešen prodor jugoslovanske industrije konfekcije na zahodnonemško, skandinav-

sko in sovjetsko tržišče pričakujejo, da se bodo izvozna naročila še povečevala. Tudi zato je v »Delti« zaživel misel o nadaljnji razširitvi podjetja, za podvojitve sedanjih zmogljivosti; vendar šele potem, ko bodo kar najbolj izkoriščene možnosti ob prehodu na tretjo izmeno; oziroma morda celo na četrto izmeno, če bo uresničen predlog, naj bi na račun skrajšanega delovnega tednika vpeljali četrto izmeno.

Verjetno je zdaj razumljiva v uvodu poudarjena misel o zaporedju, po katerem naj bi izkoristili rezerve. Gre namreč tudi za to, da v podjetju ne pozablja, da ob sedanji ugodni konjunkturi na tržišču sicer ne smejo zamuditi priložnosti, vendar morajo biti oprezní. Če bi slepo uresničevali tisto, na kar jih sili konjunktura, bi se čez čas morda še prehitro znašli v težavah, če prej — predvsem na račun nadaljnjega izboljšanja organizacije dela — ne bi izko-

ristili tistih rezerv, ki se še ponujajo. Vsekakor pa je mogoče doseči še precej. Zgovoren je podatek, da stroji v poprečju tečejo le 6,5 ur v izmeni. Glede na odmor med delom, občasna popravila in druge, zdaj planirane zastoje bi bilo mogoče pridobiti vsaj še 30 minut produktivnega delovnega časa. Novi delovni prostori, ki naj bi jih tudi pridobili, naj bi podjetju pomagali odpraviti probleme v notranjem transportu, kar bi spet vplivalo vsaj na 15% povečanje proizvodnje itd. Nadaljno možnost za večjo in bolj velikoserijsko proizvodnjo ponuja tudi delitev dela z drugimi proizvajalci, česar se vse bolj oprijema tudi »Delta«.

Gre torej predvsem za preudarnost, kako brez večjih novih investicij doseči optimalen uspeh in obenem podjetju in kolektivu ustvariti pogoje, da bi lažje premagoval občasne krize, ki jih povzročajo nestalne razmere na tržišču. —mG

»SANA« HOČE V PRIPRAVAH NA SKRAJŠAN DELOVNI ČAS

HOTENJE IN ZAOSTAJANJE

Tudi kolektiv tovarne čokolade, bonbonov, keksov in pecilnih praškov »Sana« hoče zdaj zaključiti priprave za skrajšani delovni čas. V podjetju ugotavljajo, da pravzaprav obstajajo vsi pogoji, da postopoma preidejo na skrajšani delovni teden; zlasti še zato, ker mnogih, sicer znanih, notranjih rezerv doslej resneje niso poskušali izkoristiti. To spoznanje, sicer porojeno ob razpravah o skrajšanju delovnega tednika (težjo k prostemu dnevu, verjetno soboti) je sicer dragoceno, ker se bodo — kot obetajo — zares lotili korenitih sprememb v notranji organizaciji podjetja. Vendar hotenje, da bi poslej bolje gospodarili nujno poraja tudi vprašanje, zakaj so z vsem tem, kar jim je bilo znano, doslej odlašali. Če drugega ne, bi podjetje nedvomno dosegalo boljše gospodarske uspehe, če-

prav tudi za dosedanje ni mogoče trditi, da ne bi bili ugodni.

Najsi pa bodo opravičila za dosedanje zaostajanje, ali pa decimo bolj grobo, za dobro mero neprizadevnosti pri iskanju možnosti za gospodarjenje, kakršnakoli; res je, da bo »Sana« nedvomno lažje kot druga podjetja poiskala tiste rešitve, ki naj bi — ob skrajšanem delovnem času — omogočile enake ali boljše gospodarske učinke.

Možnosti, ki jih v »Sani« proučujejo v zvezi s prehodom na skrajšani delovni teden pa so — v kratkem — naslednje:

Predvsem naj bi preprečili »pohajkovanje« po tovarni. Večina proizvodnih delavcev namreč sproti hodi po potrebnim material, ambalažo, vsak zase pospravlja delovno mesto itd., namesto da bi bila delovna mesta tako urejena, da bi večino časa

delavci porabili predvsem za proizvodno delo. Zato zdaj predvidevajo vrsto sprememb v pripravi dela in organizaciji proizvodnje. Za čiščenje in urejanje delovnih mest pred začetkom, oziroma po zaključku delovnega časa bodo na primer skrbeli režijski delavci. Za dostavo materiala, embalaže in vsega drugega, kar je potrebno na delovnem mestu bodo prav tako skrbeli le nekateri posamezniki, samo da bi jim ostalo več časa za produktivno delo. S statutom podjetja, ki ga pripravljajo, in z merili za delitev osebnega dohodka pa bo predvidena tudi materialna odgovornost organizatorjev proizvodnje, če delovna mesta neposrednih proizvajalcev ne bodo pravočasno in prav pripravljen za produktivno delo.

Hkrati potekajo tudi razprave, kako naj bi odpravili nepotrebnost, oziroma prepogost »selitve« delavcev iz oddelka v oddelke. Čeprav je slednje dostikrat objektivno pogojeno (včasih na primer s pomanjkanjem surovin), bi se temu z boljšo organizacijo, predvsem pa z bolj odgovornim delom strokovnih služb, tudi lahko marsikdaj izognili. Rezultat tega pa bi bila višja produktivnost in lepši uspeh podjetja in boljši osebni dohodki zaposlenih proizvajalcev.

Naposled pa gre tudi za to, da bo kolektiv domel, da si teh ugodnosti lahko obeta tudi od tega, če bo zares čim bolj izkoristil delovni čas. Če bi čas odmora trajal res samo pol ure, ne pa ob »pričakovanju« in »pohajanju« pred odmorom in po njem, dejansko še enkrat dlje, se že v tem skrivajo velike rezerve; toliko večje, če bo uresničeno vse drugo, kar napovedujejo. Gre skratka za to, da se bodo morali vsi skupaj bolj potruditi, če zares želijo v skrajšanem delovnem času — zanj očitno imajo vse pogoje — doseči tisto, kar zdaj in glede na sedanje »navade« uresničijo v normiranem osemurnem delovniku.

Naposled pa gre tudi za to, da bo kolektiv domel, da si teh ugodnosti lahko obeta tudi od tega, če bo zares čim bolj izkoristil delovni čas. Če bi čas odmora trajal res samo pol ure, ne pa ob »pričakovanju« in »pohajanju« pred odmorom in po njem, dejansko še enkrat dlje, se že v tem skrivajo velike rezerve; toliko večje, če bo uresničeno vse drugo, kar napovedujejo. Gre skratka za to, da se bodo morali vsi skupaj bolj potruditi, če zares želijo v skrajšanem delovnem času — zanj očitno imajo vse pogoje — doseči tisto, kar zdaj in glede na sedanje »navade« uresničijo v normiranem osemurnem delovniku.

splačalo, da pridelke sami vozijo na trg (tu je predvsem vprašanje oddaljenih področij). Pri odkupu kmetijskih pridelkov je še posebno poglavje — prevzem blaga po kakovosti. Do sedaj se skoraj nikoli niso upoštevali JUS standardi. Do neke meje je bilo tako stanje razumljivo v letinah, ko blaga ni bilo na razpolago. Letošnja letina, ki pa je bila zelo bogata skoraj za vse pridelke, pa bi le morala biti nekakšna prelomnica v tradiciji — odkupiti vse, kar kdo prinese. Vendar se je s takšno prakso tudi letos nadaljevalo. Lahko rečemo, da še v večji meri. Prav tu je vzrok, da trgovska mreža ne more nuditi blaga v kvaliteti in asortimentu, kot ga potrošnik zahteva. V večini primerov privatni kmet »odrine« zadržki le najmanj kvalitetno blago, ostalega pa prodaja neposredno potrošniku. Tudi tu je odločilna — stimulativna cena!

SILVA BRGULJAN

»HOČEM VEDETI, KOLIKO SEM ZASLUŽIL!«

Delavci nekaterih reških in splitskih podjetij zahtevajo delitev po delu, voditelji pa ne kažejo dovolj razumevanja za te zahteve

Pri direktorju »Jadranske«, splitskega podjetja za proizvode iz cementa, se je pred kratkim oglašil delavec in rekel, da ne obo več delat za druge. »Hočem vedeti, kaj je moje,« je rekel. »Vedeti hočem, koliko sem zaslužil in koliko bom dobil!«

Res je, sprejeli so delovni program, toda kaj to pomaga, ko pa je ostalo po starem — niti sledu o namenu, uvesti stimulativno delitev.

»DALMACIJA-CEMENT« — NIČ DRUGAČE

Morda bo kdo skušal braniti podjetje »Brodoličlac« in bo rekel: podjetje je majhno, nima strokovnjakov, ki bi organizirali evidenco in obračun. Kaj pa naj rečemo o splitskem podjetju »Dalmacija-cement«?

V znanem splitskem kolektivu dela 3000 delavcev. To je kombinat, ki ima več tovarn cementa in azbestno-cementnih proizvodov, v njem je zaposlenih precej strokovnjakov. Delavec Marko Vrdeljak je odkrito povedal na seji delavskega sveta v minulem poletju, da bi »ljudje delali z večjo voljo, če bi videli svoje rezultate«. Njegov tovariš Anton Milišić je takoj dodal: »Naši delavci ne bodo zainteresirani za delo in ekonomičnost, dokler ne bodo imeli mesečnega obračuna po ekonomskih enotah, kajti šele takrat bodo vedeli, kako je nagradeno njihovo delo, opravljeno v minulem mesecu!«

Po seji je nekdo povedal, da polkvalificirani zidar Josip Ivčić, zaposlen pri podjetju »Melioracija«, vsako soboto popoldne, torej po zaključku delovnega tedna, točno izmeri zid, ki ga je sezidal, da ve, koliko je zaslužil.

Posamezniki torej lahko merijo in seštevajo svoje storitve, podjetje pa ne more. Ing. Antun Vidošević, direktor računsko-gospodarskega sektorja v podjetju »Dalmacija-cement«, je skušal upravo podjetja na isti seji delavskega sveta opravičiti pred delavci. »To ni stvar knjigovodstva,« je rekel. »Knjigovodstvo ugotavlja uspeh celotne ekonomske enote, šef in ekonomska enota pa morata ugotoviti in poznati prispevek vsakega posameznika.«

Kako naj to vesta — brez evidence?

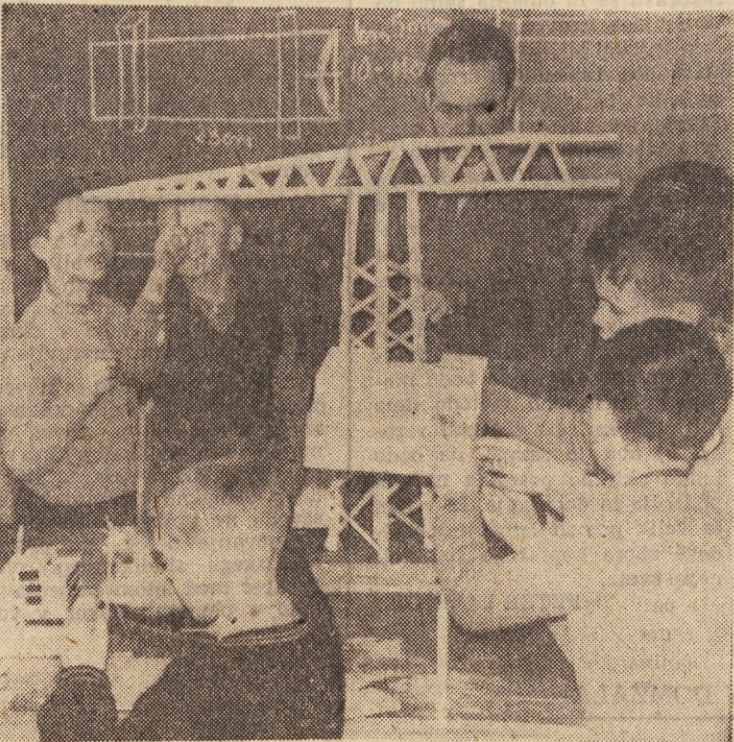
Člani delavskega sveta, katerih naloga je bila pregledati polletni obračun, so se ravnali natančno po dnevnem redu. Proučili so gospodarski položaj podjetja in sprejeli sklepe, ki pa niso vsebovali zahtev tistih dveh delavcev.

Zgodilo se je tako kakor pet mesecev prej: v kolektivu so organizirali razpravo o pomenu in uvedbi enotnih pokazateljev poslovnega uspeha podjetja. Nekaj delavcev je zahtevalo tudi ponovno uvedbo obračuna po ekonomskih enotah, vendar njihova zahteva ni prišla dlje kot v zapisnik.

Očitno je: delavci hočejo vedeti, koliko »zaslužijo«, zato zahtevajo učinkovit obračun in pravičnejšo delitev. Posamezni voditelji pa delajo prav nasprotno: namesto da bi tej zahtevi ustregli, jo sprejeli in izkoristili njene prednosti, se izgovarjajo in se zavzemajo za strožjo kritiko, skratka na stranskem tiru iščejo izhod. Tega prav gotovo ne delajo zaradi neznanja, marveč zato, ker zahteva novi način delitve tudi nove napore in postopke, toda tisti, na katere se to nanaša, jih niso pripravljeni sprejeti.

Slej ko prej pa se bo vendarle treba posloviti od tradicije.

DJ. VITEZ

Mladi konstruktorji...

Foto: M. Š.

važnost na proizvodnjo vrtnin, saj so to pridelki, ki nenehno dvigajo stroške življenja, je bilo v ta namen dano tudi precej sredstev za investiranje. Rezultati so bili dokaj dobri, pri čemer je veliko pripomogla tudi dobra letina.

V letošnjem letu je bilo tržišče izjemno nekaj pridelkov v času nesezone dobro založeno. Kljub dobri letini in visoki ponudbi pa cene niso padle na primerno raven. V istem času zasledimo dokaj nizke odkupne in visoke prodajne cene. Krivdo kljub temu ne moremo valiti na trgovsko mrežo (vsaj v pretežni meri ne), ampak je treba upoštevati odvisne stroške trgovine na splošno. Največ težav ima trgovina s prevozom blaga, predvsem iz oddaljenih krajev, kjer ta traja tudi maksimalno dopustno dobo prevoza (7 dni). Za škodo, ki v tem času nastane, železnica ne daje nobenih nadomestil, ampak se to v celoti vračuna v ceno blaga, ki s

tem močno poraste. Odstotek kmeta je od artikla do artikla različen, pač odvisen od stopnje pokvarljivosti. Pogled na transportne blaga, ki prihaja z juga (Makedonije) je žalosten in vreden vsega obsojanja. Že leta nazaj si trgovina prizadeva, da bi se z železnico dogovorila o možnostih boljše manipulacije, vendar je uspeh od sedaj redno izostal. Poleg stroškov, ki izvirajo iz odstotka kmeta, so še naslednji stroški s prebiranjem pridelkov, ki tudi niso majhni. Če poleg tega upoštevamo še nepravilno prevzemanje blaga pri proizvajalcu, ki se premalo ozira na uveljavitev JUS, potem imamo tu osnovne činitele, ki podražujejo blago.

Nasproti družbenemu sektorju pa stoji privatni proizvajalec, ki hodi sam na trg in običajno nudi lepše blago, po nižji ceni. Na trgu prodaja po cenah, ki so prilagojene ponudbi in povpraševanju (zjutraj dražje, popoldne ceneje). Takih možnosti pro-

dajalec v družbenem sektorju nima.

Evidenca zadnjih let kaže, da odkup pridelkov zelo variira. Letos smo zasledili nekaj višji odkup. Do sedaj je znašal vrednostni odkup 31.875 milijonov, to je 12% več kot lani oziroma v dinarjih 3406 milijonov več. Pri tem je bil povečan odkup od zasebnega sektorja za 2% (383 milijonov din), od družbene sektorja pa za 39% (3023 milijonov dinarjev). Pri družbenem sektorju je bil precej visok odkup v skupini vrtnin, manjši pa je bil odkup prasičev in klavnine živine ter jajc in fižola. Da je prav v skupini vrtnin izkazan toliko višji odkup, smatramo to kot rezultat akcije za razširitev proizvodnje, ki je temeljila na pogodbem sodelovanju med proizvajalcem in potrošnikom. Menimo pa, da bi bilo potrebno doseči tudi širše kooperativno sodelovanje s privatnim proizvajalcem, katerim bi morali nuditi take pogoje, da se jim ne bi

Prednost ugotavljanju vzrokov

»Naša organizacija se bo v prihodnje poglabljala predvsem v vsebinska in idejna vprašanja pri izdelavi statuten delovnih organizacij. K temu nas usmerjajo nekateri doslej pripravljeni statuti. Iz njih namreč lahko razberemo mnogo starega: določila, ki niso v skladu z ustavo, mnoge rešitve s področja poslovne politike, nadaljnje rasti delovnih enot, samoupravljanja in položaja proizvajalcev in podobno so preveč kompromisne ali nejasne in dopuščajo manevriranje ostankov birokratizma, obrtniškega primitivizma itd...

Mnogi, ki so nagrajeni po času, izrekajo pomisleke o skrajšanju delovnega časa zato, ker bi se jim določeni osebni dohodki avtomatično zmanjšali za osmino. Za takšne odločitve so samo v primeru, če ostane njihov osebni dohodek ob skrajšanem delovnem času na isti ravni. Na osnovi različnega položaja proizvajalcev se torej oblikujejo tudi različni pogledi na skrajšani delovni čas. Zato bo potrebno proučevati vzroke za takšne poglede, jih odstranjevati in dajati utemeljene odgovore nanje, predlagati ustrezne ukrepe, ker bodo samo tako celotni kolektivi res postali nosilci odločitev o skrajšanem delovnem času...

Takšna je bila opredelitev občnega zbora ob dveh trenutno najpomembnejših, vendar dolgotrajnih nalog. Udeleženci se niso ob obravnavi teh zadev zadovoljili samo s številkami, koliko statuten je v razpravi, v kolikih delovnih organizacijah se dela še ni lotilo, kje se že od-

ločajo za krajši delovni teden in podobno, ampak so razčlenjevali vzroke, zakaj nekatere ostajajo, zakaj nekatere nastajajo, nasprotna celotnemu razvoju.

Takšna so bila tudi nadaljnja stališča in opredelitve, ko je zbor obravnaval probleme, ki vznikajo ob integraciji, kooperaciji in delitvi dohodka.

Posamezni udeleženci občnega zbora so opozarjali, da so v delovnih organizacijah po združitvi sicer doseženi določeni materialni uspehi, toda le-te zasenčujejo nekatere osnovne slabosti, ki lahko v perspektivi celo zavro nadaljnji napredek. Osnovna slabost v doslej združenih podjetjih je predvsem v tem, da so skoraj po pravilu ekonomske pristojnosti in samoupravne pravice okrnjene. To najbolj potrjujejo primeri, ko večina dislociranih obratov nima lastnega obračuna proizvodnje, ne deli svojega dela čistega dohodka, osebne dohodke razdeljuje po centralnem pravilniku. Niso pa tudi redki primeri, da se akumulacija aktivnega obrata steka v neaktivne, da samoupravljanje ostaja le na papirju, ker se osnovne odločitve za obrat sprejemajo v okviru podjetja kot celote.

In vzroki za to? Integracija je bila in je še pogostokrat sredstvo za mehanično spajanje podjetij, za sanacijo slabih in nerentabilnih delovnih organizacij. Postaja marsikje oblika za enotno nastopanje nasproti družbeni skupnosti, za zapiranje tržišča in podobno. Skratka, marsikje je ob integraciji in poslovno teh-

ničnem sodelovanju, ob kooperaciji prevladal samo suh ekonomski izračun, češ vse ostalo bomo uredili pozneje. Toda različen in neenakopraven položaj delovnih kolektivov, ne samo znotraj združene delovne organizacije, temveč tudi pri delitvi sredstev, tako za osebne dohodke kot sredstev za razvoj družbenega standarda delavcev, ki žive v različnih oddaljenih komunah, povzroča negotovost, povzroča stagnacijo ekonomskih in družbenih odnosov in predstavlja poleg drugih čimbeljev osnovno oviro za nadaljnji razvoj.

Pri oceni sistema delitve dohodkov je bilo rečeno, da se na današnji stopnji materialne razvosti pojavljajo nasprotja med umskim in fizičnim delom z nekaterih novih vidikov. Se vedno srečujemo podedovana mnenja, kjer se priznava fizično delo kot edino produktivno, intelektualnemu delu pa se pripisuje neproduktivnost. Zato tudi tako malo posluha za smotno, perspektivno kadrovanje, za trditve, zakaj nam bo inženir, zakaj ekonomist itd., saj tako vse prodamo, kar ustvarimo, imeli ga bomo le tako, da bo z visokimi dohodki zniževal naša že tako skromna sredstva za osebne dohodke. In drug vzrok, da je ponekod premajhen posluh za modernizacijo podjetja, za sodobne koncepte v samoupravi, je tudi v sistemu delitve dohodka. V zadnjem obdobju nastajajo problemi zato, ker je dober del umskih delavcev še vedno v na pol meznem odnosu, ker se nji-

hov osebni dohodek ne oblikuje v odvisnosti od delovnih rezultatov, temveč je navadno vnaprej določen ali pa vezan na neka splošna, nestimulativna merila. Tako pri mnogih ni dovolj interesa za delo, za sodobne koncepte v proizvodnji, za modernizacijo in podobno. In iz tega, iz takšnih praktičnih rešitev, izvirajo tudi različni idejni vplivi in nasprotja, kot na primer mojstrska miselnost, katere nosilci so razen mojstrov tudi delavci sami, strokovnjaki, pogostokrat organi upravljanja in celo posamezniki v vodstvih družbenopolitičnih organizacij. Družbeni konflikti in interesi, ki nastajajo v takih pogojih, otežujejo tak tehnično-tehnološki proces proizvodnje, ki bi omogočal in pospeševal nadaljnji razvoj.

Slabosti, ki se kažejo v gospodarstvu, so torej posledica v nedograjnosti strokovnih služb, pomanjkanju posluha za analitske in razvojne službe, zanemarjanju in podcenjevanju analize tržišča, improvizirani sistemi delitve, ki nimajo za osnovo pravilno ovrednotenje dela.

V praksi pogostokrat vznikajo različni pogledi na produktivnost in oblikovanje oziroma delitev osebnih dohodkov. Ponekod odrekajo proizvajalcem pravico, da bi v skladu s produktivnostjo delili osebni dohodek. Predvsem gre za primere produktivnosti, ki je ustvarjena z mnogimi tehničnimi sredstvi kot rezultat pravilne politike vlaganja delovne organizacije. Gre za primere, ko proizvajalci odrekajo sredstva za osebne dohodke sicer trenutno nad produktivnostjo, ker so prejšnja leta zategovali pasove, da so lahko tehnično bolj opremlili svoje obrate. Še vedno se skuša z večjo delovno disciplino in z večji fizičnimi napori izsiliti zadnje možnosti za dvig storilnosti. Ob takšnih mnenjih pa lahko postane boj za večjo produktivnost le politična fraza. Oblikovanje in delitev dohodka velja torej ocenjevati od primera do primera in ne shematično.

Na občnem zboru je bila nanašena vrsta števil in podatkov iz najrazličnejših področij. Toda razprava se ni omejevala samo na ugotovitve, temveč predvsem na razčlenjevanje vzrokov, ki so privedli do takšnih ali drugačnih posledic in napačnih gledišč. Razčlenjevanje nekaterih ekonomskih, družbenopolitičnih in idejnih vprašanj s tega zornega kota je predvsem opozorilo, kje je bila praksa sindikalnih organizacij slaba, v čem bo treba spremeniti delo. Takšno razčlenjevanje vzrokov in posledic pa ima za praktično delo sindikalnih organizacij v podjetjih dvojni pomen: odločiti se bodo morale za drugačno metodo dela in predvsem razčlenjevati vzroke, ki ovirajo razvoj, da bodo lahko aktivno posegale na vsa področja in dogajanja. In v tem je velik pomen letošnjega občnega zbora koprškega sindikalnega sveta.

PETER DORNIK

Polovičarski obračun

Sodeč po obeh poročilih, deloma pa tudi po razpravi, so nerazvito delavsko in družbeno upravljanje ter nesposobna delitev osebnih dohodkov glavna družbeno ekonomska vprašanja v hrastniški občini, ki so jih dolžna reševati tudi sindikalna vodstva.

Za razliko od mnogih drugih občin bi kazalo v hrastniški — vsaj po navedbah občnega zbora — najprej vodilne ljudi v delovnih organizacijah in v družbenih službah prepričati o koristnosti »novotarij« v gospodarstvu, upravljanju in notranji delitvi dohodka. Posamezniki namreč menijo, da so ekonomske enote in prenos samoupravnih pravic in dolžnosti na neposredne proizvajalce — modni krik, na splošno pa se zahtevam sindikalnih vodstev po decentralizaciji gospodarjenja in upravljanja zoperstavljajo z izgovarjanjem na rekonstrukcijo, na premajhno izobraženost delavcev ali na zunanje pogoje, češ da ti ne dovolijo, da bi delovni kolektiv »razbili«.

Delavsko upravljanje je zato slabo razvito, v večjih podjetjih celo slabše kakor v manjših. Politiko gospodarjenja in upravljanja krojijo posamezniki oziroma manjše skupine ljudi, delavski sveti in upravni odbori pa se poredkoma sestajajo in še tedaj samo prikrmjujejo. Vrh tega, delavski sveti ne seznanjajo svojih volivcev s sklepi, pri odločanju pa ne upoštevajo sugestij, ki jih dajejo delavci za boljše proizvodnjo, večjo produktivnost in ekonomičnost.

Enako neprizanesljivo in ekskluzivno je občni zbor ogenil tudi razmere v družbenih službah:

»Družbeno upravljanje slabo napreduje iz dveh razlogov. Prvič zaradi skrajne malomarnosti članstva, drugič pa zavoljo neverjetnega nezaupanja nekaterih organov in posameznikov vanje. Odkreajo jim sposobnost, da bi sami upravljali, delali in odločali.«

Faktoografski splet očitkov je občni zbor dopolnil še z ugotovitvijo, da se marsikje še vedno tolerira staro nagajevanje iz bojazni, da bi stimulativna delitev osebnih dohodkov in vsi progresivni ukrepi za večjo proizvodnjo in izboljšanje kakovosti dela kvarili »politično štimungo«.

SAMOOSTOŽBE

Razumljivo, da so se zborovalci morali vprašati, ali ni sindikat kot organizator in mobilizator delavskega razreda skriv nezadovoljive bilance v delavskem in družbenem upravljanju.

V svoje opravilo so navedli premalo premišljeno kadrovanje. Socialistična zveza, Zveza komunistov in sindikati stalno menjujejo vodilne delavce in jih drug drugemu odzema, kar seveda ne vpliva dobro na izpolnjevanje nalog. Na pobudo občinskega sindikalnega sveta so sicer med letom zamenjavali tako v plenumu kakor v vod-

stvih sindikalnih podružnic neaktivne člane z novimi, kljub temu pa se stanje ni veliko izboljšalo.

V dokaz nekaj ugotovitev, navedenih v letnem poročilu občinskega sindikalnega sveta:

»Med občinskim sindikalnim svetom, plenumom in sindikalnimi podružnicami ni bilo tesne povezave. Člani plenuma se niso preveč poglabljali v problematiko svojih sindikalnih podružnic, razen tega pa na plenarnih zasedanjih niso opozarjali na probleme. Udeležba je bila mizerna. Odsotni člani se večinoma niti niso pojavili, kaj šele, da bi sodelovanje oziroma delo v plenumu čutili kot svojo dolžnost.«

Po teh stvkih lahko sodimo, da dosedanja funkcionari niso resno jemali svojih nalog. Nejasnjeno pa je ostalo, kaj je predsedstvo občinskega sindikalnega sveta storilo, da bi jih zadržalo in jim praktično pomagalo pri delu? (Pomanjkljivosti se verjetno niso pokazale šele ob zaključku mandata dobe.) In kako je pred upravnimi vodstvi tistih podjetij, kjer se delavsko samoupravljanje ne razvija, argumentiralo takšno organizacijo dela in upravljanja, da bi vsi člani kolektiva kar najbolj neposredno odločali o vprašanih delu, o urejanju medsebojnih odnosov, o delitvi dohodka in o vseh drugih vprašanih, ki se tičejo njihovega ekonomskega položaja. Mar samo s sklicevanjem na novo ustavo?

Deloma je odgovoril na to vprašanje predsednik občinskega sindikalnega sveta, ko je dejal:

»Občinska zveza sindikatov in sindikalne podružnice so resda velikokrat razpravljale o potrebi po poglobljenem upravljanju in o nujnosti, da se v večjih gospodarskih organizacijah formirajo ekonomske enote, vse skupaj pa so bile le blede zahteve, potem pa smo se povlekli nazaj, češ bo že kako in celo nasadali pomislekom, da bi stimulativna delitev osebnih dohodkov kvarila politično razpoloženje.«

Očitvidno so se navzoči strinjali in zadovoljili s to kritiko, kajti nihče ni temu ugovarjal, niti se poskušal dokopati do vzrokov tega umika in nasedanja. Celotno občinsko sindikalnem vodstvu ne škoda. Mogoče bi kritična ocena občinskega sindikalnega vodstva pokazala jedro problema? Če je dajalo vodstvom sindikalnih podružnic zgolj splošno mobilizacijske, načelne in parolarske napotke, kakršne so dobili delegati na zadnjem letnem občnem zboru za sestavo statuten delovnih organizacij, za priprave in uvedbo 42-urnega delovnega tednika in za sestavo 7-letnih perspektivnih planov, potem obračun ni mogel biti uspešnejši, kakor je bil. Vsekakor pa je bil polovičarski.

M. K.

OBČNI ZBOR OBSS JESENICE

Možnosti za hitrejši gospodarski vzpon

V letošnjem letu je gospodarstvo jesenjske občine napredovalo le za 2 do 3 odstotke v primerjavi z lanskoletno realizacijo. Kje so vzroki tako skromnih rezultatov in kaj naj sindikati store, da bi jesenjsko gospodarstvo hitreje napredovalo? To vprašanje je bilo ena glavnih tem na nedavnem občnem zboru občinskega sindikalnega sveta na Jesenicah.

V poročilu predsedstva in tudi v številnih razpravah je bilo večkrat poudarjeno: »So še številne možnosti za doseganje bolj-ših gospodarskih rezultatov.« Zaostajanje za splošnim gospodarskim napredkom v državi namreč ni samo posledica objektivnih težav. (Takšne težave so, in močno jih je občutili pred vsem v železnari, ki v družbenem produktu občine sodeluje z več kot tridesetimi delci.) Mnogo je subjektivnih slabosti (tudi v železnari), o katerih so zlasti veliko govorili.

Naj iz poročila in razprav povzamem nekaj misli.

Rekonstrukcija v železnari ne bi smela vplivati na normalni gospodarski razvoj, zasnovan na njenih sedanjih proizvodnih zmogljivostih. Pa vendar vpliva. Strokovni kader se je na primer bolj ukvarjal z rekonstrukcijo, manj s proizvodnjo. Organizacija dela ni napredovala. Delovna disciplina je slabša kot prej. Posledice so: nižja delovna storilnost, malomarno izpolnjevanje delovnih nalog, poslabšanje medsebojnih odnosov. Takih pojavov je precej tudi v drugih delovnih organizacijah. V »Lesnem servisu«, ki so ga morali »likvidirati«, kot je rečeno v poročilu, so povprečno izkoriščali delovni čas samo štiri ure. Disciplina in odnos do dela je problem številka ena skoraj v vseh kolektivih. Organizacija dela je skoraj povsod zastarela. Podjetja nimajo organizacijskih shem, prilagojenih perspektivi njihovega razvoja. In še mnogo je tega.

Vsi ti problemi pa imajo skupni imenovalec, oziroma skupni vzrok: proizvajalec ni dovolj materialno zainteresiran za boljše gospodarjenje: se pravi za večjo rentabilnost, za izkoriščanje skritih rezerv, za bolj ekonomično poslovanje, za večjo proizvodnost itd., saj nima dovolj možnosti, da bi neposredno odločal o delitvi. Ne gre pa samo za delitev osebnih dohodkov, ki je mnogokje že stvar ekonomskih enot, pač pa tudi

za delitev vseh ustvarjenih sredstev v okviru ekonomske enote. Na tem področju so centralistične težnje še zelo močne. Zaradi tega je delavsko upravljanje v mnogih podjetjih zgolj formalno. Nekje nekaj odločijo, organi delavskega upravljanja njihovo odločitev formalno potrdijo, delavci pa sploh ne vedo, za kaj gre.

V poročilu je bilo rečeno:

»Ugotovitev, da delavsko samoupravljanje doživlja nekakšno mrtvo obdobje v svojem razvoju, terja analizo vzrokov tega. Po našem mnenju je eden od vzrokov v neuporabi načela delitve po delu, oziroma pri oblikovanju in delitvi dohodka. Pogoj za nadaljnji razvoj delavskega samoupravljanja pa je prav v neposrednem sodelovanju proizvajalcev pri oblikovanju in delitvi ustvarjenega dohodka. Kjer neposredni proizvajalci odločajo o sredstvih, ki jih ustvarjajo, po lastnih presojah — seveda v določenih okvirih in proporcijah — ugotavljamo tudi uspešno decentralizacijo delavskega samoupravljanja in obratno, kjer je delitev centralna, imamo tudi delavsko samoupravljanje centralizirano. V naši komuni imamo prve in druge primere. Pri vseh pa je potrebna nova spodbuda za poglobljanje načela delitve po delu in s tem tudi za uveljavljanje delavskega samoupravljanja.«

Zaradi tega tudi delitev osebnih dohodkov po proizvodnih uspehih posameznika, ekonomske enote in podjetja ne napreduje tako, kot je bilo pričakovati. Na občnem zboru so ugotovili, da v nobeni delovni skupnosti nimajo takšnega sistema delitve po delu, da bi bili lahko z njim zadovoljni. Vse preveč je še primerov, da ne nagrajujejo delavcev za vloženo delo v minutem mesecu. Dogaja se, da dobijo delavci za obdobje, v katerem so največ naredili, nižjo akontacijo od povprečne. Notranja delitev še vendar temelji na klasičnih osnovah, kot so na primer »fiksne postavke«, ki predstavljajo tudi 90 odstotkov celotnega osebnega dohodka, dodatki na leta službe, premije itd. Višina osebnega dohodka tako ni odraz prizadevnosti posameznika in kolektiva, v katerem dela, ampak pretežno odraz subjektivnih ocen nekaterih vodilnih ljudi.

Vzroki vsega tistega, čemur zdaj rečejo — subjektivne sla-

bosti, so jasne. Torej ni dovolj, če sindikati le pozivajo proizvajalce v boj za večjo storilnost in boljše gospodarjenje, za večjo udeležbo pri upravljanju z gesli o njihovih pravicah in dolžnostih in z apeli za njihovo razredno zavest. Zdaj se naša zavest kaže v preudarnem gospodarjenju in v spodbudni delitvi. Izboljševati možnosti, da proizvajalec res lahko odloča na vseh teh področjih — to je naloga sindikata, ki sicer ni nova, vendar je bilo potrebno, da so jo na jesenjskem občnem zboru še zlasti močno poudarili.

Ko bo gospodarjenje stvar slehernega proizvajalca, bo tudi manj tistih »subjektivnih slabosti«, o katerih so govorili, hkrati pa bo mogoče resneje in hitreje, bolj vsebinsko poglobljeno izpolnjevati vse dandanašnje aktualne naloge, kot so statuti delovnih organizacij in uvajanje 42-urnega delovnega tedna.

(Škoda je le, da razprava ni temeljila na podrobnih analizah gospodarjenja v jesenjski komuni.)

J. V.

Z OBČNEGA ZBORA OBSS V DOMŽALAH

Zaostanek v pripravah statuten

Lahko, da je bilo malce ironije v besedah enega izmed delegatov na občnem zboru občinskih sindikatov v Domžalah, ko je govoril o statutih delovnih organizacij. Sicer pa gre za tole ugotovitev: kjer so že pač začeli pripravljati statute, imajo sedaj — na sredi oktobra — osnutek prvega in zadnjega poglavja, poglavja o delovnih razmerjih in poglavja o organizaciji upravljanja, med obema pa je še vedno nekaj poglavih praznine in za njo tudi ni izoblikovanih stališč do sedanje in prihodnje razvoja ekonomskih in družbenih odnosov. Kolikor pa je že izjem, pa samo potrjujejo to ugotovitev.

A kot kaže, ta pripomba ni bila samo zajedljiva, temveč hkrati tudi nič manj resnična. Zadnji podatki o pripravah statuten delovnih organizacij v domžalski občini namreč v celoti potrjujejo ugotovitev, da je zaostanek veliko večji, kot pa bi smel biti v tem času. Tako

ima doslej od vseh 76 delovnih organizacij v tej občini le šest kolektivov pripravljene osnutke statuten. Za dvajset med njimi je statutarna komisija občinskih sindikatov ugotovila, da so pravzaprav njihove komisije šele začele zbirati gradivo za teze o statutih, medtem ko v petdesetih delovnih organizacijah sploh še niso začeli oblikovati svojih internih ustav.

Tako postaja sredi oktobra čedalje bolj pomembno vprašanje, zakaj tolikšen zaostanek? Pravzaprav: ali so vzroki res tako zelo objektivni, da bo večina delovnih organizacij izoblikovala in sprejela svoje statute šele v »zadnjih štirinajstih dneh« pred aprilom prihodnjega leta, kajti sprejeti jih bo morala, saj jih v tem zavezuje nova ustava?

Glavni argument za opravičilo te zamude so kadri. V večini delovnih organizacij namreč pripominjajo, da statuten ne morejo izoblikovati, ker nimajo

strokovnjakov. In bržčas je to za marsikatero delovno organizacijo tudi povsem res. Samo nekaj povsem drugega je, če se lahko s takim odgovorom in s tako formulirano resnico tudi v celoti zadovoljimo in sprijaznimo.

Malce neložnosti je namreč že v samem argumentu. Neložnosti v tem, da bi lahko v tistih delovnih organizacijah, kjer pač nimajo dovolj lastnega strokovnega kadra, poiskali pomoč pri drugih kolektivih, strokovnih društvih, zavodih... Toda kakšnega posebnega povpraševanja po pomoči pri oblikovanju statuten in neresenosti ekonomskih in družbenih problemov doslej še ni bilo. Razen tega: premalo prepričljivo je utemeljevati lastno nesposobnost, še preden sploh poskusimo nekaj narediti. In slednjič, če je kader, ki ga imajo delovne organizacije, že zdaj moralno in materialno odgovoren za razvoj proizvajalnih sil in sredstev, če

ta kader že zdaj usmerja proizvodnjo, določa obseg, ekonomičnost in rentabilnost v poslovanju, ali potemtakem res preveč zahtevamo od njega, če terjamo, da jasneje začrta tudi perspektivo? Če terjamo od njega, da v tej perspektivi išče tudi boljše ekonomske in družbene rešitve problemov?

Kje in kakšno so ti globlji vzroki za zaostanek pri oblikovanju internih ustav delovnih kolektivov, občni zbor domžalskih sindikatov sicer ni dal dokončnega odgovora. Izoblikoval pa se je namesto tega sklep: ni časa za odlašanje. In predvsem sindikati v delovnih organizacijah bodo morali — če ne drugače, tudi s pomočjo družbene intervencije — zagotoviti, da bodo v vseh delovnih kolektivih začeli intenzivno pripravljati statute in s tem oblikovati načela njihovega sedanjega in perspektivnega razvoja ekonomskih in družbenih odnosov.

S. B.

ČAS SE JE
USTAVIL...

Na svoji peti redni seji je izvršni odbor njihove sindikalne podružnice sprejel jako zelo pomembne sklepe:

1. Sindikalna podružnica bo, kakor prejšnja leta, nabavila za članstvo jabolka po ugodni ceni. Sindikalni poverjeniki naj sestavijo seznam naročnikov in želene količine jabolk.
2. Sindikalna podružnica prevzame plačilo prtov, ki jih bodo člani delovnega kolektiva dobili za 40-letno podjetja.
3. Ga ni.
4. Ga ni.
5. (V oklepaju.) Do 1. aprila 1964 morajo biti sestavljeni statuti gospodarskih organizacij. Pri nas je v ta namen izvoljena posebna komisija. Takoj, ko bo statut pripravila, bo izvršni odbor dobil material na vpogled in v razpravo.

Podatki so vzeti iz članka tovarniškega glasila in upamo, da so verodostojni. Le naslov je nekoliko sporen. Glasi se: Sindikalna podružnica in njen program. Glede na vsebino prispevka bi bilo bolje, če bi se glasil: Sindikalna trgovina in njen program ali Sindikalna podružnica in njena trgovina.

Toda svoboda tiska je z ustavo zagotovljena slehernemu državljanu, zato šteje to pripombo kot bežen pomislek, ki ga urednik tako ne bi mogel več upoštevati, ker je pač članek že izšel.

Kar se sklepov tiče, pa samo tole: NEKI ROMAN IMA NASLOV: KRISTUS SE JE USTAVIL V EBOLIJU, V OMENJENI SINDIKALNI PODRUŽNICI PA SE JE USTAVIL — ČAS.

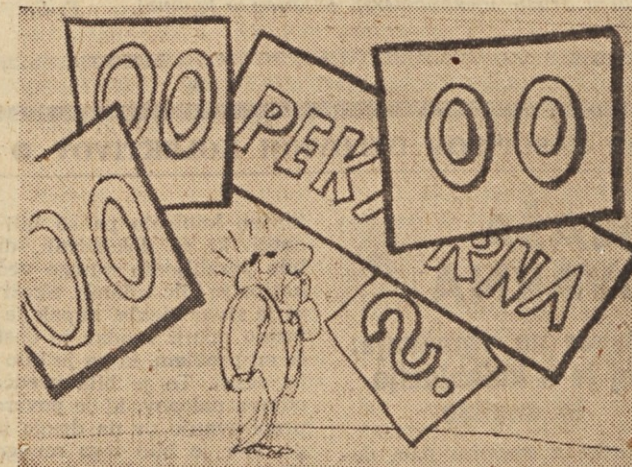
Vljudna prošnja

Podpisani vljudno prosimo, da nam bralci Delavske enotnosti pomagajo rešiti tale zelo kočljiv problem:

Že dolgo ugotavljamo, da naša pekarna ni primerno locirana. V neposredni okolici so namreč kar tri, oprostite, stranišča: stranišče gostinskega podjetja, trgovskega podjetja in javno, oprostite, stranišče.

Pekarno potrebujemo, torej o likvidaciji ni govora, preseliti je nimamo kam, denarja za nove prostore pa tudi nimamo.

Podobno zavozlana je zadeva s sanitarijami. Gostinsko podjetje ne namerava uvesti ekspresne postrežbe in zato noče nič slišati o likvidaciji, oprostite, stranišča. Trgovsko podjetje ima toliko in toliko uslužbencev, ki določenih fizioloških potreb ne morejo opravljati samo izven rednega delovnega časa, javnemu objektu v te namene pa se je tudi težko odreči. Saj veste, naš kraj je velik in prometni kraj.

Ali morda obstoje kake klimatske naprave za odvajanje neprijetnih dišav? V tem primeru bi naša pekarna lahko ostala tam, kjer je.

Problem bi rešili tudi s stroji, ki zgradbe obračajo za 180 stopinj oziroma jih po potrebi prestavijo na drugo mesto. O tem, ali bi obrnili hiši z gostilno in trgovino ter prestavili javno, oprostite, stranišče, ali pa bi premestili stavbo s pekarno, bi se samo odločili po treznem premisleku.

Za vsak koristen nasvet, ki nam bo pomagal iz zadrege, se vnaprej pristočno zahvaljujemo in vam obljubljamo, da vas sprejmemo za častnega člana vseh organizacij, organov in ustanov, ki skrbijo za zdravje občanov in za turistični razvoj naše občine.

H KRONIKI TEDNA SO PRISPEVALI:

1. Induplati, Jarše — MARIOLA KOBAL
2. Občani iz Trebnjega na Dolenjskem —

MARIOLA KOBAL

BO ŽE
KAKO

be izkopljejo stari belokranjski ljudski običaji in vključijo v programe vsakoletnih folklornih festivalov, s katerimi naj bi poživili turizem, v občinskem načrtu 7-letnega turističnega razvoja pa je predvidena še prodaja spominčkov, ureditev in povečanje parkov, nasadov ter zelenic v Metliki in Gradcu...

Poleg te nove očesne paše pa so seveda predvideli tudi nove objekte, naprave in službe, ki naj bi povečale udobje gostov. Do 1965. leta bo urejeno kopališče ob Kolpi. Kabine, restavracija, parkirni prostor in weekend hišice. Postopno bodo izboljšali javno razsvetljavo, kanalizacijo, zbiranje in odvoz smeti in tako naprej.

Postopno pa bo naraščal tudi turizem. V občinskem 7-letnem načrtu je zapisano, da se bo domači turizem letno povečeval za 35 odstotkov, inozemski pa za 100 odstotkov. In sicer tranzitni hitreje kakor stacionarni, zato je predvideni porast nočnih nekoliko skromnejši: letno naj bi porasel pri domačih turistih za 23 %.

Sicer pa vam lahko poštežemo z natančnejšimi podatki: 1970. leta bo metliško občno obiskalo 35 tisoč 202 (ne 35.212) turistov, od tega 28.065 domačih in 7137 tujih. Domači bodo prenočili tam 31.420-krat in tuji 2560-krat. Vsi skupaj bodo predvidoma pustili v metliški občini 73.191.000 dinarjev...

Da, še tole: najbrž bodo med inozemci prevladovali nemški in avstrijski turisti.

Pa recite, če načrt ni skrbno izdelan!

Razmišljajo tudi o razvoju industrije. Sedanji tekstilni obrati naj bi se v perspektivi razvili v soliden tekstilni »bazenček«, ki bi kmečki mladini zagotavljal delo in kruh in jo odvracal od sedanjega koketiranja z industrijskimi sredstvi in s tujino. Ta razvada je namreč nekatere že pričela skrbeti.

Nikar pa Metličanov ne sprašujte, kakšne načrte imajo glede družbene prehrane. Za zdaj problem ni akuten, vsaj po njihovem mnenju, kajti tistih 150 delavcev in uslužbencev, ki ne morejo kositi in večerjati doma, kar v redu prehranjujejo zasebni gostilničarji. In seveda čisti dohodek, če ga je kaj, spravijo v svoje žepce.

Da bi v novem hotelu kuhali za abonente? Kje pa! Čas bi najbrž že imeli, med tednom ne pričakujejo veliko tujih gostov, samo cen ne bi mogli prilagoditi abonentskim denarnicam.

Res nerodna zadeva, tako nerodna, da ne preostane drugega kakor prepustiti skrb za družbeno prehrano zasebnim gostilničarjem za toliko časa, dokler je metliške tovarne vsaka zase ali skupno ne rešijo.

To povedo Metličani enako resno in mirno, kakor do enic natančno izračunano število turistov, ki bodo 1970. leta obiskali metliško občino...

M.

Zivimo v obdobju nagle rasti našega gospodarstva, ki nujno terja novo metodo v obravnavanju gospodarskih problemov. Le-ti so namreč že tako zamotani, da jih lahko dodobra spoznamo le, če se znanstveno poglobimo vanje, torej, če jih analiziramo.

Tako so tudi v podjetju »Kopito«, ki proizvaja čevljarске potrebščine, letos na pomlad sklenili, da poslej ne bodo več razpravljali o svoji problematiki na star način, ki je bil površen in zaradi tega neučinkovit. Temu njihovemu sklepu je razen splošnega družbenega vpliva botrovala tudi ugotovitev, vsebovana v obračunu prvega četrtletja, po kateri so izpolnili komaj 92 % trimesečnega plana in dosegli 95 % lanske realizacije.

Na sestanku delavskega sveta so predlagali kolegiju, naj napravi temeljito analizo gospodarskega stanja in kolegij je njihov predlog sprejel.

Potlej so se člani kolegija dva meseca sestajali in analitično ocenjevali nastalo situacijo, direktorjeva tajnica pa je bedela nad nedotakljivostjo njihovih sestankov in naročala tehnikom ter mojmstrom, ki so hoteli z njimi govoriti o proizvodnih problemih, naj se oglasijo takrat, ko bo analiza gotova. Rezultat tega prizadevanja je bila šestin-

trideset strani dolga analiza, ki so jo prebrali na izredni seji delavskega sveta. Iz nje je bilo razvidno, da plana niso izpolnili predvsem zaradi tega, ker so naredili za 12 % manj proizvodov kot so predvidevali, svoje izdelke pa so podražili komaj za 4 %. V analizi je bila podrobno obdelana vsaka parčija in pozicija, ocenili so vse centralne gospodarske probleme podjetja ter jih dokumentirali.

Delavski svet je člane kolegija nagradil z javno pohvalo, izraženo v besedah in denarju, ter naročil direktorju, naj izvod analize, vezan v usnje, položi v vitrino, kjer hrani pravilnike, pravila in drugo notranjo zakonodajo.

Mesec dni kasneje pa jih je polletni obračun presenetil z ugotovitvijo, da so gospodarski rezultati še slabši, kot so bili v prvem četrtletju. Izpolnili so le 87 % plana in dosegli 90 % lanske realizacije.

Spet so se sestali člani delavskega sveta in ugibali, kako se je vendar moglo zgoditi, da je njihova proizvodnja kljub analizi manjša, kot je bila. Obveljalo je mnenje, da analiza, ki so jo naredili člani kolegija, najbrž ni bila dovolj temeljita, ker je pri njej sodelovalo premalo ljudi. Treba jo bo narediti znova; tokrat naj bi jo izdelala ko-

misija, v kateri naj bi bili razen kolegija še vsi drugi vodilni tovariši iz uprave in šefi ekonomskih enot.

Komisija se je takoj sestala in delovala dva meseca in tretjega pol. Kdor je tiste dni iskal svojega obratovodjo z željo, da bi mu povedal, kaj naj dela ali pa ga je hotel opozoriti, da je v obratu zmanjkalo materiala, je naletel na tajnico, ki je dežurala pred sejno sobo in ki ga je opozorila, naj počaka, da bo analiza gotova.

Ko je predstavnik komisije prebral na izredni seji delavskega sveta trideset strani dolgo analizo, so se vodilni tovariši in organi delavskega upravljanja oddahnili. Imeli so takšno analizo, da bi se z njo lahko postavili na slehernem medobčinskem ali celo medokrajnem tekmovanju, saj ni dokumentirano ocenila in s podatki osvetlila samo gospodarjenje celotnega podjetja, pač pa tudi sleherni problem vsake posamezne ekonomske enote.

Člane komisije je delavski svet nagradil, njihov proizvod pa so spet vezali v usnje in ga položili v direktorjevo vitrino.

Ker so vsi vodilni tovariši tako dolgo delali analizo, niso mogli pravočasno izračunati, kakšni so bili gospodarski rezultati v devetih mesecih letošnjega leta. Ko so to pred dnevi le storili, so ugotovili, da so izpolnili komaj 78 % plana in dosegli 81 % lanske realizacije.

Delavski svet se je nad temi podatki resno zamislil. Po dolgi in temeljiti razpravi je prevladalo mnenje, da zadnja analiza kljub vsej svoji tehtnosti najbrž še ni bila dovolj popolna in da bo treba narediti novo, hkrati pa je v komisijo imenoval še mojstre, delovodje, predelavce, vse člane samoupravnih organov in vodstev družbeno političnih organizacij.

Razširjena komisija za izdelavo nove analize že deluje. Sestaja se v sindikalni dvorani, kajti vsi drugi prostori so zanj pretesni.

Direktor pa je pri obrtnem podjetju »Mizar« naročil novo vitrino.

JANEZ VOLJČ

STROKOVNJAKI

V naši občini že sedem let deluje podjetje Stružnica in do pred kakim letom dni je njegov delovni kolektiv veljal za vzor sloge in tovariškega sporazumevanja. Nikoli se niso kregali in vse tegobe, ki jih prinaša prehodno obdobje, so reševali v zgledni solidarnosti med neposrednimi in posrednimi proizvajalci, po domače med delavci in upravo. Nikoli tudi niso slišali, da bi kdo iz tega kolektiva v občinski gostilni kritiziral direktorja Stružnice, kar se je pogosto dogajalo pri tovariših iz drugih kolektivov.

Minulo zimo pa je v tem podjetju izbruhnil prvi spor v njegovi zgodovini.

Dogodke vam bom popisal, kot so sledili.

Najprej je direktor na seji upravnega odbora dejal:

»Tako ne gre več naprej. Brez strokovnjakov ne bom delal!«

Ni znano, kaj so mu odgovorili člani upravnega odbora, kajti zapisnik tiste seje ni bil objavljen. Vest o zgoraj navedeni direktorjevi izjavi pa je krožila po kolektivu in na svojem potovanju postala tako alarmantna, da ji je delavski svet na prihodnjem zasedanju posvetil posebno točko dnevnega reda.

Direktorja so vprašali:

»Kaj ste mislili s tem: brez strokovnjakov ne bom delal?«

Obratovodja strojnega obrata pa je pripomnil:

»Mi torej, po vašem, nismo strokovnjaki?«

Direktor je pojasnil:

»Nikoli nisem mislil in niti rekel kaj takega. Vsi ste strokovnjaki, dobri delavci, mojstri in tehniki, vsa čast, tovariši, toda mi nujno potrebujemo še inženirja. Tako smo se razširili in začeli izdelovati toliko novih

proizvodov, da brez inženirja ne moremo dobro napraviti tega, kar zdaj delamo, kaj šele, da bi napredovali. Trdno sem prepričan, da to mojo željo razumete in da jo boste podprli.«

Tako lepo je govoril, da bi kamen omehčal, članov delavskega sveta pa ni. Niso ga razumeli in njegove želje niso podprli.

Delovodja obdelovalnice je dejal:

»V minulih sedmih letih smo brez inženirja za trikrat povečali bruto dohodek in zdaj smo osvojili proizvodnjo dvanajstih novih strojev. Poudarjam, z našim lastnim strokovnim znanjem, ki vam zdaj nenadoma ne zadostuje več.«

Člani delavskega sveta so mu pritrdjevali.

Direktor pa je trmasto vztrajal:

J. V.

Na dnevnem redu: statuti

● PTUJ:

Ali res ne gre?

Izdelava statuten delovnih organizacij v ptujski občini poteka prepočasi. Toda še veliko bolj zaskrbljujoče je, da je zastoj z izdelavo statuten posebno občuten v družbenih službah. V solah npr. še sploh niso začeli z delom. Oddelek družbenih služb občinske skupščine še do danes ni razpravljal z delovnimi kolektivi na solah o tej nalogi. Ta neodgovornost se lahko v bližnji bodočnosti maščuje, saj je potrebno temeljito proučiti vrsto vprašanj, kot: položaj organov samoupravljanja, njihove pristojnosti, pravice in dolžnosti, formiranja dohodka in nagajevanje, odnosi sola komuna, vloga in naloga upravitelja sole ter pristojnosti in vloga organov družbenega samoupravljanja itd. Ugotovljamo, da je bil v zadnjem času v ptujski občini dosežen videz napredka na področju zdravstva, šolstva in drugih javnih služb. Zato je toliko bolj nerazumljiva sedanja nezaintenzivna skrbnost za statute, ki naj jasno opredelijo vsa ta vprašanja.

● ORMOŽ:

S statuti pred kolektiv

Na občinskem sindikalnem svetu v Ormožu so imeli pred nedavnim razgovor s predsedniki komisij za sestavo statuten delovnih organizacij, hkrati pa so podrobno analizirali dosedanje priprave in probleme pri sestavi statuten. Iz ugotovitev komisije je razvidno, da izdelava statuten v njihovi občini dobro napreduje. Računajo, da bodo do srede novembra vse delovne organizacije sestavile osnutek statuten in jih predložile v razpravo članom kolektiva.

● »TOPOL«, ILIRSKA BISTRICA:

Predosnutek v razpravi

Komisija za izdelavo statuten lesnoindustrijskega podjetja Topol v Ilirski Bistrici je izdelala predosnutek statuta in ga razdelila v razpravo članom samoupravnih organov in družbeno političnih organizacij. Potem, ko bo komisija prve pripombe in predloge uskladila, bo izročila osnutek v razpravo vsem zaposlenim. Predvidevajo, naj bi delavski svet v drugi polovici meseca decembra dokončno razpravljali o vseh predlogih in pripombah skupaj s komisijo in statut potrdili.

● KAMNIK:

Uskladiti delo komisij

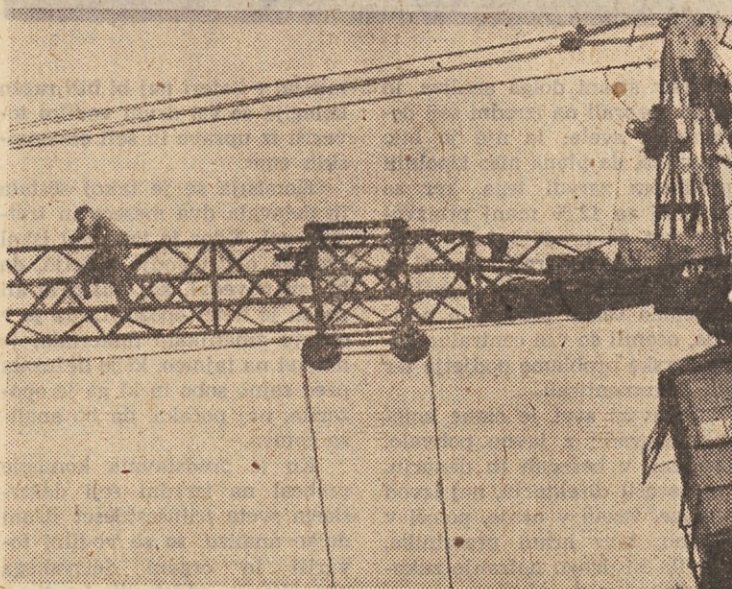
Komisija za pomoč pri izdelavi statuten delovnih organizacij ObsS Kamnik je doslej prejela in vpogled šele en osnutek statuta delovne organizacije, in sicer osnutek statuta delovnega kolektiva obrtnega podjetja »Sloga« iz Most. Te dni bo tudi izdelan osnutek v industriji pohištva »Stol«. Zelo intenzivno pa pripravljajo osnutek statuten tudi v »Svilanitu« in podjetju »Kamnik«.

V večjih kolektivih, kjer imajo dovolj strokovnih kadrov, večina meni, da sedaj niso potrebni seminarji, temveč krajši razgovori in posveti o konkretnih vprašanjih, ki vznikajo pri izdelavi osnutka. Nasprotno pa manjši kolektivi želijo, da bi občinski sindikalni svet organiziral posebne seminarje, na katerih bi se seznanili z vrsto še nerazčiščenih principialnih stališč, hkrati pa menijo, da bi bilo treba tem kolektivom nuditi več neposredne strokovne pomoči od zunaj, zlasti s strani ekonomistov, pravnikov itd.

Občinski sindikalni svet prek svoje komisije sistematično spremlja problematiko v zvezi z izdelavo statuten v kolektivih. V ta namen mu kolektivi vsak teden sporočajo, kako napreduje delo. Na ObsS menijo, da bo treba čimprej uskladiti delo komisij pri ObsS z delom odgovarjajoče komisije pri občinski skupščini. Ta namreč prav tako zahteva od podjetij tovrstne podatke, ki jih mora posiljati okrajni in republiški komisiji. Zaradi takšnega načina zbiranja podatkov je v kolektivih precej upravičenega negotovanja.

V nekaterih kolektivih menijo, da bi morala komisija pri občinski skupščini tesneje sodelovati s kolektivi, zlasti pri razčiščenju stališč glede odnosov podjetje-komuna. To področje je namreč najmanj jasno, čeprav je izredno pomembno za perspektivni razvoj tako posameznega kolektiva kot celotne komune. Napak bi bilo, če bi bile v občinskem statutu vsebovane le dolžnosti kolektiva do občinskih skupščin, prav tako bi bilo napak, če bi statut delovne organizacije govoril le o pravicah podjetja na področju družbenoekonomskih odnosov v komuni.

F. S.

Vsakdanji delovni akrobat

Foto: M. SPAROVEC

● ZAGORJE OB SAVI:

Intervencija bi bila lahko samo škodljiva!

Na področju zagorske občine je občutiti precejšnjo fluktuacijo delavcev. Predstavniki posameznih delovnih organizacij so že nekajkrat terjali intervencijo v občinskem merilu, in sicer na način, da bi zbor delovnih skupnosti pri občinski skupščini Zagorje ob Savi urejal in usklajeval višino osebnih dohodkov posameznih kategorij v gospodarstvu in družbenih službah. Delovnim organizacijam je bilo vsakokrat pojasnjeno, da bi bile takšne intervencije škodljive, saj bi pomenile korak nazaj v samoupravljanju in kratenje pravic organov delavskega samoupravljanja.

Ko je občinski sindikalni svet Zagorje ob Savi proučeval vzroke fluktuacije, je med drugim ugotovil, da povzročajo in pospešujejo fluktuacijo med drugim togosti v sistemih nagajevanja in neurejeni odnosi znotraj delovnih organizacij. To pa so zadeve, ki jih ni mogoče »urediti« z intervencijo od zunaj.

-k-

● TRBOVLJE:

Polovico več nadur – resno opozorilo

Občinska skupščina Trbovlje je na zadnji seji razpravljala med drugim tudi o izkoriščanju delovnega časa in o analizi povprečnih osebnih dohodkov.

Iz podatkov o izkoriščanju delovnega časa v delovnih organizacijah na področju občine Trbovlje za prvih sedem mesecev letos izhaja, da je bilo n. pr. v industriji opravljeno od skupnega časovnega fonda 10,4% vseh del v nadurah, 12,6% delovnih ur pa je bilo plačanih, čeprav niso bile opravljene. V vsej industriji presegajo neopravljene, toda plačane ure 10% celotnega časovnega fonda.

V primerjavi z lanskim letom se je v trbovjskih delovnih organizacijah precej povečalo število nadur. Medtem ko so v razdobju januar-julij 1962 opravili v industrijskih delovnih organizacijah skupaj 463.947 nadur, so jih v istem obdobju letos obračunali že 735.260 ali 58,5% več.

● SEMIČ:

Plan je izpolnjen

Delovni kolektiv Tovarne kondenzatorjev Iskra v Semiču dosegla vidne gospodarske uspehe. Čeprav so sprejeli za letos znatno povečan plan proizvodnje, so tega izpolnili že pred dnevi.

Trenutno je v gradnji nova hala, ki bo dograjena še letos. Pričakujejo, da bodo po dograditvi znatno povečali proizvodnjo.

V. D.

● TGA KIDRIČEVO:

Kaj pomeni avtomatizacija?

V tovarni glinice in aluminija »Boris Kidrič« v Kidričevem bodo te dni po uspešnem vključevanju novih elektrolitskih peči v novi hali elektrolize B pričeli s poskusno proizvodnjo v obratu glinice II. Tu bo proizvodnja popolnoma avtomatizirana, zmogljivost tovarne pa se bo povečala za 100%. Tako bo tovarna z vsemi instaliranimi postrojenji proizvajala letno 90 tisoč ton glinice. Za tako povečano proizvodnjo bo potrebno polovico manj zaposlenih.

-ce

● LOŽ:

Potreben je razvojni oddelek

Kolektiv Kovinoplastike iz Lože je letos uvedel v proizvodnjo več pomembnih izdelkov, s čimer so odpravljena ozka grla. V obratu, kjer izdelujejo plastične izdelke so konstruktorji izboljšali kalupe za izdelovanje zamaškov, tako da izdelajo sedaj z enim pritiskom 24 zamaškov. Najpomembnejša izboljšava pa so krožne škarje, ki so jih sami izdelali. Samo letos so z njimi razrezali 472 ton hladno valjanih trakov. Prav tako so izdelali stroj za izdelavo kotnikov za okna, ki so jih doslej ročno izdelovali.

Sedaj v kolektivu razpravljajo o ustanovitvi razvojnega oddelka. Zavedajo se, da ga bodo morali prej ali slej ustanoviti, če bodo hoteli še bolj povečati proizvodnjo.

Mad

Kadar ima vlak zamudo... Foto: M. SPAROVEC

● STORE:

Končno – obrtni servis

Krajevna skupnost v Štorah je v zadnjem času razpravljala o obrtništvu na svojem področju. Obrt se ne razvija vzporedno z razvojem ostale dejavnosti. Vrsto strok, kot na primer zidarske, kleparske itd., sploh ne najdemo v tem kraju. Razen občanov so pri tem prizadeti tudi hišni sveti. 74 zgradb terja najrazličnejša popravila. Toda – obrtnikov ni. Manjša popravila opravljajo delavnice železarne. Toda te so zelo zavzete z deli znotraj tovarne. In če nekdaj poprašajo, recimo pri Obnovi v Celju, ali bi lahko kaj popravili, dobi čez mesec obvestilo, da žal naročila ne morejo uresničiti.

Svet krajevnih skupnosti vidi izhod v ustanovitvi obrtnega servisa. Delo dosedanjih servisov je hvale vredno in tudi ta bo pripomogel k zboljšanju standarda, ki hitrejšemu popraviljanju zgradb itd.

J. B.

● CELJE:

Polovico več v izvoz

Delovni kolektivi na področju občine Celje so v prvih osmih mesecih letos izvozili za okoli 1.800.000 dolarjev več izdelkov kot lani v tem času. Realizacija izvoza je v primerjavi z izvozom v enakem času lani večja za nad 55%. Če pa primerjamo te rezultate s planom, lahko ugotovimo, da so v osmih mesecih uresničili tri četrtine planskih predvidevanj.

M.

7 dni
v sindikatih

KAMNIK – V teh dneh sindikalne podružnice kamniških delovnih kolektivov zaključajo svoje polletne skupščine, na katerih so obravnavale najvažnejša družbeno-politična in gospodarska vprašanja. Razprava na teh skupščinah je dala obilo gradiva in mnogo konkretnih stališč, o katerih bodo na letni skupščini občinskega sindikalnega sveta (ta bo konec oktobra) izmenjali mnenja sindikalni delavci iz vseh delovnih kolektivov.

V ospredju razprav na letni skupščini bo med drugim izpolnjevanje gospodarskih nalog in priprave za izdelavo letnih in perspektivnih družbenih planov. Cedenje bolj je tudi potrebno podrobneje analizirati oblike dela, da bi se sindikalne podružnice lahko uspešneje uveljavile pri reševanju aktualnih nalog.

-j

BREŽICE – Pred dnevi je bil redni občni zbor občinskega sindikalnega sveta Brežice. Poročilo o delu, ki ga je dobil vsak delegat vnaprej, je bilo sicer skromno in je nekatere probleme le nakazovalo.

Udeleženci so v razpravi opozorili na več problemov. Eden teh je položaj starih kmetov. Mladina se zaposluje v industriji, sami pa zemlje ne morejo obdelovati. V podjetju IMV Novo mesto – obrat Brežice imajo nad 160 prosejnih mladih ljudi za zaposlitev, potrebovali pa jih bodo kmalu desetino. Nasprotno pa ni dovolj gradbenih delavcev, delavce zlasti potrebuje opekarna. Mladina tudi nima dovolj zanimanja za poklice dimnikarja ali peka in podobno. Nobeiden pa ni podrobneje razčlenjeval vzrokov za vse to.

Čudno je, da niso delegati vedeli prav nič povedati, kako je z delitvijo osebnega dohodka, z izdelavo statuten in pripravah na 42-urni delovni teden. Splošen vtis je bil, da vse to prepuščajo v urejanje vodilnim ljudem v podjetju in komisijam.

Gospodarjenju je dal sindikalni svet v svojem poročilu precej prostora, toda odziva v diskusiji ni bilo. Gospodarstvo v občini je doseglo 81% plana. Nekatere panoge, zlasti gostinstvo, so v občutnem zaostanku. Tu in v gradbeništvu trdijo, da so doseženi manjši uspehi zaradi izredno dolge zime.

Problemov je torej veliko, toda udeleženci so marsikaterega v razpravi obšli.

I. V.

CRNOMELJ – Letošnji občni zbor občinskega sindikalnega sveta Crnomelj je opozoril na naloge samoupravnih organov. Ena izmed nalog je izdelava planov sedemletnega razvoja, priprave zanj je potrebno tesno povezati s prehodom na 42-urni delovni teden. Pospeševati bo potrebno delovno storilnost in izobraževanje zaposlenih.

Podatki o izdelavi statuten delovnih organizacij niso razveselili. Zaradi tega je zbor priporočil vsem delovnim kolektivom, naj si prizadevajo, da bi bili osnutek statuten delovnih organizacij čimprej izdelani.

D. V.

● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DE

NAŠA TOVARNA

Odgovor na vprašanje: Kaj je s kalkulacijo in analizo

Kritike v časopisu nam dokazujejo, da se člani kolektiva precej zanimajo za delo v podjetju in za reševanje problemov. Problemi iz zadnje številke časopisa so take vrste, da bi jih bilo treba čimprej rešiti, ker bodo sicer nastale škodljive posledice. Z zanimanjem pričakujemo odgovore prizadetih, saj nam bodo le-ti lahko prikazali dejansko sliko in težave, ki jih imajo posamezne službe.

Poglejmo, kako je s kalkulacijo in analizo.

Približno pred 10 leti je bil ustanovljen oddelek za pokalkulacije. Najvažnejša naloga je takrat bila, da se ugotovi dejanska poraba vseh NU in EU na posameznih objektih. To je bilo možno doseči samo na ta način, da so skozi ta oddelek potovali vsi delovni listi, seveda samo planskih nalogov. Tu so kontrolirali porabljene ure po posameznih nalogih. Vzrok za

takšno kontrolo pa so bili podatki, ki so dokazovali, da je bilo porabljenih mnogo več ur, kot pa je bilo izdanih. Skozi leta se je stvar vlekla, napak je bilo vedno manj, vendar je obstajal še en problem, ki ga je bilo treba rešiti. To je bila predrasna odjava nalogov, ki je povzročila prepisovanje ur na druge naloge. Ker je bilo tega mnogo, je bila vsaka analiza nesmiselna. Pozneje se je stanje precej popravilo, zadnja leta pa se je znatno poslabšalo, tako da je danes položaj precej nečist.

Materialnih stroškov pokalkulacija ni zbirala, razen v izjemnih primerih. Seveda so se tudi tam pokazale razne nepravilnosti, posebno še takrat, če so se pojavili v knjigovodstvu materialni stroški več mesecev pozneje, ko je bil nalog že odjavljen.

Drugi stroškovni oddelek ni zbiral, ker za to ni bilo pogojev. Tako danes o popolnih stvarnih stroških objekta ne moremo govoriti in moramo obračunane podatke jemati z gotovo previdnostjo, zaradi že zgoraj omenjenih pomanjkljivosti.

Iz tega je razvidno, da nimamo zbranih pokalkulacij z razdelanimi analizami, ki bi nam služile kot kašipot za uspešnejše

delo v bodoče. Oddelek zbira podatke o porabi časa in materiala za posamezne objekte; ker pa niso točni, jih gotove službe rabijo bolj za primerjavo. Potreba po močnem oddelku, ki bi bil sposoben spremljati objekt od ponudbe do končne montaže, je vedno večja. Pobuda oziroma zahteva po takim oddelku pa mora priti od višjih organov, drugače bo njegovo delo obsojeno na neuspeh.

Zadnje čase pa kaže, da se je ustanovitev potrebnega oddelka premaknila z mrtve točke. Višji organi v podjetju so o tem že razpravljali in kaže, da bo osnovan oddelek, ki bo kos tem nalogam. Upajmo, da se ne bo znašel nekdo, ki bi bil proti temu, saj bi se potem še naprej borili s težavami, ki so jih ponekod odpravili že pred več kot 10 leti.

Nekatere službe bodo morale uvesti povsem drugačne metode za zbiranje potrebnih podatkov. Koristi posameznikov ali oddelkov se bodo morale umakniti v korist celotnega podjetja. Samo na ta način bomo lahko zagovarjali svoje delo in si pridobili zgubljeno zaupanje ter zadovoljili ugotavljal, da smo tudi sami doprinesli k uspešnejšemu delu.

»Piknika« pekači so obstali – in čakajo

Ze pred meseci smo pričeli z osvajanjem novega proizvoda, tako imenovanega piknik pekača za pečenje čevapčičev, raznjčev in še vrste drugih mesnih specialitet. Praktičnost pekača je v tem, da ga je moč razstaviti in sestaviti ter je primeren za prenos. Izdelava prvih pekačev je pokazala vrsto nevednosti pri sami izdelavi. Ker je to artikel, ki je sezonskega značaja, se je za izdelavo prvih razpisov zelo mudilo.

Dobili smo vzorce, po katerih iskavamo vogale in luknjamo. Pričeli smo z delom. Ze po prvih dveh operacijah pa smo naleteli na ovire. Pri upogibanju stranice se je pokazalo, da mere višje stranice ne ustrezajo zunanji meram širin in dolžin, niti ne odgovarjajo mere za izsek vogalov in luknjanje po risbah, katere smo dobili od tehnološkega oddelka. Pristopili smo k izdelavi šablona, katere naj bi služile za točnost zunanjih mer,

širine, dolžine in višine pa pri vsem tem niso važne.

Z združenimi močmi smo uspeli izdelati prvih 100 kosov ter tako zaključili prvi razpis. Drugi razpis, 1000 kosov, pa čaka na usodo v delavnici. Šablone, katere smo dobili za kontrolo, ne ustrezajo serijski izdelavi, saj bi morali upogibati višine vložkov »na slepo« ter dobivati točne zunanje mere le po srečnem naključju, kar pa ne dela niti obrtnik. Pri nas pa je predvidena serijska proizvodnja.

Pri vsem tem pa imam pomislek, zakaj priganjati ljudi k serijski izdelavi nekega novega artikla, če celo tehnološki oddelek ne ve, kako bi ga proizvajali, niti nimajo za to potrebne tehnološke postopke. Ali je potrebno, da se zaradi pomanjkljive tehnične priprave porabi več režijskih ur, kot je vreden sam proizvod.

Res je, da nov proizvod v razvojni fazi rabi več časa, da zagleda luč izven našega podjetja, kakor pa artikli, ki so v redni proizvodnji. Če je artikel sezonskega značaja, potem se je temu primerno treba tudi prilagoditi in pripraviti vse potrebno za redno proizvodnjo. Delavnica ni tehnološki oddelek, ki naj sama osvaja tehnolo-

ške postopke, pač pa je namenjena za redno proizvodnjo. Člani ZP pa jo lahko proučujejo in predlagajo tehnološkemu oddelku svoje izboljšave.

Priprava za 42-urni delovni teden

Med kolektivom se vedno bolj pogosto čuje vprašanje: zakaj pa pri nas še ne uvajamo 42-urnega delovnega tedna? Res je, da je komisija ZIS za delovni čas priporočila vsem delovnim organizacijam, da se začno pripravljati na prehod na krajšani delovni teden, toda obraten priporočila, naj bodo te priprave res temeljite. Ker je cilj skrajšanja delovnega časa, da pridobi na času za počitek, vendar naj bodo pri tem njegovi OD pri 42-urnem tedniku vsaj približno enaki kot pri 48-urnem, a da pri tem ne trpi plan proizvodnje in ne pade storilnost dela. Prav tako je ob

● KOPER:

Pravo mesto listom kolektivov v statutih

Iz republiške ustave izhaja, da je delo organov družbenega in delavskega samoupravljanja javno in da morajo ti obveščati člane svojih delovnih skupnosti o delu. Zato se mi zdi, da je potrebno načelo javnosti in način financiranja v delovni skupnosti zagotoviti tudi na ta način, da jim damo potrebno mesto v statutih. Zdi se mi, da bi morali v statutih opredeliti mesto lista, povedati, da je to list delovnega kolektiva, zadolžiti uredniški odbor, da objavlja v listu vse važne odločitve, sklepe in probleme delovne organizacije, piše o delu organov upravljanja, o delovnih uspehih družbeno-političnih organizacij itd. Zazeleno je tudi, da bi listi organizirali razgovore z delavci, itd.

● MARIBOR:

Urbanistična renesansa

Maribor doživlja najtežje trenutke svoje urbanistične renesanse. Tradicionalnih vpadnic v mesto ni več. Prejšnji teden so označili na levem in desnem bregu Drave obvozne poti, po katerih hrumi ves mestni in tranzitni promet proti glavnemu mostu, ki zadnjič v svoji zgodovini požira prav ves promet z enega brega Drave na drugi breg.

Ko bo odpadla potreba po obvoznih poteh, kar naj bi bilo že na dan republike, bo promet stekel čez novi magistralni most čez Dravo, ki leži skoraj točno med sedanjim železniškim in glavnim mostom. Na njem bo dovolj prostora za štiri vrste motornih vozil, za kolesarje in za pešce. Poleg direktnih dovoznih poti z juga in severa bosta na vsaki strani Drave ena prometna osmica. Karambolnih točk, ki bi sicer zavirale živahen promet, sploh ne bo. Kaj to pomeni, si lahko predstavljamo le, če pomislimo, da sedanji glavni most čez Dravo sprejme v dvajsetminutni konici po drugi uri popoldan istočasno 18.000 kolesarjev, 6000 motornih vozil in 10.000 pešcev.

Vprašanje prometa v središču Maribora je z gradnjo novega magistralnega mostu zares idealno rešeno. Motorna vozila in pešci se tako rekoč sploh ne srečajo. Cestno križišče bo zgrajeno v obliki osmice, za glavni prehod pešcev pa je poskrbljeno s pasajo pod magistralo. Pešci, ki bodo hoteli priti od novega medkrajevnega postajališča avtobusov, ki je predvideno vzdolž železniškega nasipa v sedanji Mlinski ulici, do novega središča Maribora ali naprej v staro mesto, na svoji poti ne bodo srečali drugih vozil, kot nekaj takih, ki dostavljajo blago ali podobno. To pa istočasno pomeni, da se bo tudi motoriziran promet odvijal hitreje in varneje po že omenjeni osmici ali naprej proti železniški postaji.

Se pred dvema, tremi leti, ko je bil načrt gradnje novega magistralnega mostu čez Dravo že dokončno sprejet, prav tako pa tudi idejni zazidalni načrt mariborskega mestnega središča okoli nove magistrale, si je občina Maribor-Center, na katere območju je središče Maribora, prizadevala pridobiti za gradnjo v središču mesta domače in tuje investitorje. Vsi po vrsti so take ponudbe odklonili. V središču mesta naj bi bila osrednja veleblagovnica, vendar so trgovci, ki bi jo naj postali,

vili, zahtevali trgovsko hišo na Glavnem trgu. Namesto, da bi poslovno stavbo, ki jo zdaj končujejo nasproti frančiškanske cerkve, sezidali že v novem središču mesta neke ob magistrali, so se raje odločili za to varianto. Celo zavod za stanovanjsko izgradnjo si je začel graditi lastno poslopje izven središča Maribora. Ob novi magistrali je zrasel tik pred dograditvijo novega mostu edinole hotel »Slavija«, ki je bil prav te dni odprt. Toda če ne bi bila investitorica hotela neposredno občina Maribor-Center, tudi ta verjetno ne bi bil zgrajen v bodočem središču mesta, ampak neke »pri Glavnem trgu«. Drugi investitorji enostavno niso hoteli verjeti občini in mestnemu svetu, da bo to, kar jim je bilo prikazano na papirju, sploh kdaj uresničeno. Če pa bo, bo to čez deset ali več let. Takšnega rizika za rentabilnost investicij pa na primer trgovina, banka in druge poslovne ustanove niso hotele prevzeti nase. I. B.

● INDUSTRIJA USNJA SMARTNO PRI LITJI: Vrednost proizvodnje večja za 29 %

Industrija usnja, krzna, konfekcije in lahke obutve iz Smartna pri Litji je ustvarila v prvih devetih mesecih letos proizvodnjo v vrednosti 1 milijarde 205 milijonov din, ali 29 % več, kot v istem razdobju lani.

V tem času so v Industriji usnja iz Smartna izvozili za 451.566 dolarjev izdelkov, ali za 118 % več, kot v prvih devetih mesecih lani. Predvideni nalog

Se zadnje tople jesenske dneve je treba dobro izkoristiti
Foto: M. SPAROVEC

Skratka, v listih naj najde prostor vse, kar se dogaja v delovni organizaciji. Takšen način informiranja, bolje rečeno, pripravljanja na razne pomembne odločitve, bi morale podpirati tudi sindikalne organizacije. Do zdaj se večkrat dogodi, da je v listu objavljeno samo kratko obvestilo, da je na primer delavski svet sprejel sklep o povečanju skladov v breme osebnih dohodkov. Nič na ni prej povedanega — in tudi pogostokrat pozneje ne — zakaj je to potrebno. Dosedanja praksa nas opozarja, da delovni ljudje sprejemajo sklepe, pa čeprav gre za precejšnje izdatke, brez tehtnih pomislekov, če vedo, v kakšen namen bo denar potrošen, kakšne koristi bo prinesla neka dajatev in podobno. Nasprotno, torej, če ni predhodnih obvestil, razgovorov itd., in če so postavljeni pred gotovo dejstvo, lahko to povzroča upravičeno negotovost.

Skratka, listi naj ne bi bili samo sredstvo za obveščanje članov delovnega kolektiva, temveč sredstvo za aktivizacijo. In na to naj bi bila pozorna tudi sindikalna organizacija pri sestavljanju statinov ter naj zahteva, da se takšna stališča vnesejo v statut.

G.

v zvezi z izvozom v tej delovni organizaciji ne dosegajo, največ zaradi tega, ker primanjkuje surovin za izdelavo podlog, zraven tega pa primanjkuje še strojna oprema za usnjenje in krznenko konfekcijo. Zaradi navedenih težav delovna organizacija ne more v dogovorjenih rokih izvažati izdelke, pa čeprav hoče težave — predvsem zaradi pomanjkanja opreme — nadomestiti z nadurnim delom.

-k-

● ZAGORJE OB SAVI: Razprava o samoupravljanju na praktičnih primerih

Udeleženci občnega zbora občinskega sindikalnega sveta v Zagorju ob Savi so med drugim kritično osvetlili nekatere probleme s področja samoupravljanja, odločanja in odgovornosti.

Kljub pogostim ugovoritvam o visoki stopnji razvoja samoupravljanja, je bilo rečeno, je mogoče včasih ugotavljati, da samoupravljanje v zagorskih delovnih organizacijah le še ni popolno, saj je dejavnost organov samoupravljanja včasih preveč enostranska, ali pa ob prizadevanjih, da dosežejo kar najboljši proizvodne uspehe, organi samoupravljanja (skupaj s sindikalnimi organizacijami) »pozabijo« na vrsto drugih nalog, oziroma se hkrati nehoti odrekajo pravic, ki sodijo v njihovo neposredno pristojnost, in sicer v korist vodilnih tovaršev v delovnih organizacijah, včasih pa tudi v korist administrativnega kadra. Te trditve so bile ponazorjene s konkretnimi primeri: Dogaja se, da pripravijo v neka-

terih zagorskih delovnih organizacijah za seje organov delavskega samoupravljanja obsežno gradivo, zaradi česar so seje dolge in razprave površne. V eni od zagorskih delovnih organizacij je bilo članom delavskega sveta pri razpravi in sprejemanju pravilnika rečeno: »VI BOSTE ODGOVARJALI IN NOSILI VSE POSLEDICE, ČE PRAVILNIK NE BO SPREJET!« Ob tem se nehoti vsiljuje vprašanje, če je bil predloženi pravilnik res dokaz stanja v kolektivu in volje kolektiva; če morda skupina izdelovalcev pravilnika ni bila preveč zaverovana v svoje sposobnosti in če je o predlogu pravilnika, predno je bil predložen v potrditev, razpravljali kolektiv. Verjetno se to sploh ne bi dogodilo, če bi sindikalna podružnica proučila pravilnik in z njim seznanila vse člane kolektiva, saj bi lahko sproti odpravljali vse nejasnosti. S praktičnimi primeri so udeleženci opozarjali, kako pomembno je razmejiti pristojnosti, pravice in dolžnosti v statutih delovnih organizacij in v njih pravilno urediti odnose. Sindikalne organizacije naj bi po mnenju zbora zato še v večji meri poskrbele, da bo o izdelavi predlogov statinov razpravljal najširši krog proizvajalcev.

-k-

● POSTOJNA: Neupravičeni izgovori za zakasnitev

Obravnava predosnutka ustave SFRJ je bila na Postojnskem na ugodni ravni. Prav zaradi tega je bilo pričakovati boljših rezultatov na področju izdelave statinov. Žal, tega »boljšega« ne moremo ugotoviti, pač pa lahko na podlagi do sedaj opravljenega dela ugotavljamo vrsto slabosti in pomanjkljivosti.

Predosnutek občinskega statuta je bil sestavljen že pred splošno razpravo o predosnutkih zvezne in republiške ustave ter dan v razpravo občanom konec preteklega leta. V razpravi so bile izrečene upravičene pa tudi neupravičene kritike zaradi njegove neačnosti, formalnosti in premajhne konkretnosti. Žal tudi kritične pripombe niso posredovale nekih konkretnih predlogov. Mnogo bolj konkretni so bili predlogi občanov po vaseh glede organizacije in finansiranja krajevnih skupnosti.

Zato, ker ni vsebina statuta odvisna zgolj od dela občinske statutarne komisije, pač pa in predvsem od aktivnega sodelovanja vseh prizadetih, je bilo

Jesenski izlet in prijetno je zvezano s koristnim

Foto: M. Š.

pričakovati več sodelovanja med komisijami. Res, da je bil osnutek občinskega statuta zaradi predvolilne politične aktivnosti nekoliko potisnjen v stran, vendar to nikakor ne more služiti nekaterim komisijam v delovnih organizacijah za izgovor pri izdelavi lastnih statinov, češ da ne morejo pričeti oz. nadaljevati z delom, dokler ni konkretnih določil v občinskem statutu.

Od 46 delovnih organizacij, ki so dolžne izdelati statute sta do 20. septembra le dve dali svoje osnutke v razpravo članom. To sta kovinsko podjetje »LIV« in Splošno trgovsko podjetje Postojna. Druge imenovane komisije že delujejo, zbirajo material, pripravljajo teze in se z proizvajalci tudi posvetujejo.

Prav zato naj bi bila vodstva sindikalnih podružnic v vseh delovnih organizacijah pobudnik za intenzivno izdelavo statinov. Podrobno naj prouče vse doslej pripravljene teze, od ustreznih služb pa naj zahtevajo, da jim dajo na razpolago konkretne in že analizirane predloge, ki naj jih temeljito in uspešno pretresejo skupno z ostalimi člani kolektiva. Iz teh razprav naj oblikujejo vsebinske predloge, ki jih statutarne komisije morajo upoštevati. Kjer pa komisij še ni, pa naj sindikalna vodstva ukrepajo, da jih imenujejo in da z delom tu-

di takoj prične. Od Gospodarske zbornice pa naj manjša podjetja zahtevajo možno pomoč. To so priporočila sindikalnega sveta.

Če je pri izdelavi občinskega statuta in statinov gospodarskih organizacij še cela vrsta odprtih problemov in vprašanj, jih je toliko več pri izdelavi statinov krajevnih skupnosti. Le-te še pravzaprav niso niti ustanovljene, razen če upoštevamo sedanji dve stanovanjski skupnosti, t. j. Postojna in Pivka in pa krajevne odbore. Zato niso še nikjer imenovane komisije. Kljub temu pa je na terenu živo zanimanje za položaj krajevnih skupnosti in se v zvezi s tem tudi pojavljajo različna ugotovanja in mnenja.

Iz predlogov in razprav je jasno razvidno, da krajevnih skupnosti ni mogoče določiti administrativno. Zato bo nujno potrebno v nadaljnjih razpravah o ustanovitvi krajevnih skupnosti z občani izoblikovati najboljše rešitve.

Ugotovitev, da smo v izdelavi in razpravi statinov v velikem zaostanku držji. Zato bo treba z delom resno pohiteti, da bomo lahko izdelali statute, ki bodo ne samo seštevke deklaracij, pač pa instrument samoupravnega mehanizma ter močan mobilizator občanov in upravljalcev za urejanje družbeno-ekonomskih in političnih odnosov. B. A.

● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV ● IZ ČASOPISOV DELOVNIH KOLEKTIVOV

tem treba misliti na sklade, potrebne za izvršitev perspektivnih planov razvoja podjetja.

Zaradi tega je vsekakor potrebno pred — pa čeprav samo poskusnim — prehodom na skrajšani delovni čas, izdelati temeljit in dokumentirane analize ekonomskih, finančnih, organizacijskih in drugih učinkov skrajšanega delovnega časa, in to najprej za vsako enoto posebej, posebno še tam, kjer bi ta ukrep zahteval večje število nove delovne sile. Poseben poudarek pa je tudi na tem, da ne sme skrajšani delovni čas povzročiti povečanja števila nadur.

Iz vsega tega je razvidno, da prehod na skrajšani delovni čas ni enostaven, temveč zahteva vsestransko temeljit študij, tako ekonomskih kot organizacijskih mer, ki bodo potrebne za efikasen prehod.

Pri nas predvidevamo, da bi bilo prav, da bi pristopili k skrajšanju delovnega časa postopoma po enotah, kakor bi pač pokazale analize in organizacijski plani sprememb, za najprikladnejše. Začeli smo z analizami, ekonomskimi izračuni in sestavljanjem predlogov organizacijskih ukrepov, potrebnih za prehod, ki bo v skladu z usta-

novnimi določili in priporočili komisije ZIS. Z eno besedo — nismo preslišali klika, da se je treba pripraviti in po temeljitih predpripravih tudi preiti na 42-urni delovni teden. Vsekakor pa vse to zahteva svoj čas, ker prav gotovo ne bi bilo prav, da bi začeli z eksperimenti, ki ne bi bili dovolj vsestransko pretehtani in zaradi tega ne bi mogli zagotoviti uspešnega doseganja ciljev skrajšanega delovnega časa.

O ukrepih za uvedbo skrajšanega delovnega časa se bomo morali pogovoriti vsi!

Smo sredi priprav za uvedbo skrajšanega, 42-urnega delovnega tedna. Skupine strokovnih sodelavcev analizirajo dosedanja organizacija dela v podjetju, iščejo najrazličnejše možnosti za boljše izkoriščanje razpoložljivih strojnih in delovnih zmogljivosti, za boljše izkoriščanje materiala in si prizadevajo od-

kriti vse tiste vzroke, zaradi katerih so naši gospodarski uspehi manjši, kot bi si lahko bili. Vse to je prav, kajti brez temeljite analize sedanjih razmer v podjetju ne bo mogoče ne predlagati izboljšanih načinov poslovanja ter dela in ne doseči glavnega pogoja za uvedbo 42-urnega delovnega — nespremenjenega — ali celo večjega proizvodnja ter enaki ali celo večji osebni dohodki! Pri vsem povedanem pa ne smemo prezreti enega sila pomembnih dejstev. Če v prizadevanjih za povečanje storilnosti, izboljšanje gospodarnosti in iskanje najprimernejših ukrepov in rešitev, ki to pogojujejo, ne bo sodeloval sleherni član kolektiva, potem bo naš trud zaman. Tega se moramo zavedati in se temu primerno tudi pripraviti.

Komisija za pripravo ukrepov, katerih uresničitev bo pogoj za uvedbo 42-urnega delovnega tedna, dela s polno paro. Ze uvajamo nov sistem planiranja proizvodnje, reorganiziramo posamezne tehnične službe in iščejo skrite notranje rezerve. Zaradi nepoučenosti nekateri sodelavci nekam nejevoljno gledajo na vse to. Sliši se celo, da nekateri niso za uvedbo skrajšanega delovnega časa. Pravijo

namreč, da bodo predvideni ukrepi prizadeli neposrednega proizvajalca pri stroju, ki bo moral bolj garati in se truditi. Res, če bodo ukrepi, ki naj pomagajo pri uvedbi 42-urnega delovnega tedna, res takšni, da bodo tako prizadejali delovnega človeka, potem smo zgrešili celo akcijo že v osnovi.

Iz dneva v dan namreč ugotavljamo, da svojega delovnega časa ne izkoriščamo umno. Strokovnjaki so ugotovili, da v jugoslovanskih industrijskih podjetjih povprečno izkoriščamo za delo borih šest namesto osem delovnih ur dnevno! Zato tudi ni nič neuresničljivega, če si postavimo za cilj pri prehodu na 42-urni delovni teden, da moramo pet dni v tednu zares delati ves razpoložljivi delovni čas (razen v času, ki je z zakonom določen za odmor) ter narediti toliko, kolikor smo naredili v enem tednu doslej.

Podobno izhodišče smo si postavili tudi v našem podjetju. Spočetka smo dokaj laično, nepreudarno govorili, da bomo že s 1. oktobrom uvedli skrajšan delovni čas. Kmalu potem, ko smo se lotili temeljitih analiz sedanjega stanja v podjetju, pa smo ugotovili vrsto vzrokov, za-

radi katerih kar tako, nepripravljeni svojega prvotnega namena nismo mogli uresničiti. Zato smo se odločili, da bomo imeli prvič prosto soboto takrat, ko bomo v tistem tednu do sobote naredili toliko, kolikor predvideva proizvodni plan za ves teden. Odločitev izgleda na prvi pogled preprosta, to je res. Kdaj pa bomo ta pogoj dosegli, to zavisi samo od nas! Če bodo v strokovnih službah kmalu uspeli pripraviti vse potrebno za organiziranejšo delo v proizvodnji, če nam ne bo primanjkovalo surovin in raznega materiala ter sposobnih kadrov, če bodo ekonomske enote pomožnih dejavnosti pravočasno usposabljele posamezne stroje in naprave za nemoteno obratovanje in če bo vsakdo na svojem delovnem mestu uresničil načelo »v petih dneh narediti tisto, kar sem naredil doslej v šestih dneh«, potem bo tudi kmalu prišla sobota, ko nam ne bo treba delati. Ostali bomo doma, se posvetili svoji družini, si bolj oddahnili ter se predali uživanju prostega časa.

Ker zavisi hitrejši ali počasnejši prehod na skrajšan delovni čas od nas vseh, moramo tudi vsi sodelovati v prizadevanjih za uresničitev te želje. V neka-

terih ekonomskih enotah so se o tem že menili. V valjarni II so si na primer sodelavci čisto odkrito priznali, da bodo morali prelomiti s sedanjim načinom dela. V bodoče stroji niti minuto ne bodo smeli biti več neizkoriščeni. Prav gotovo bodo sledile temu zgledu tudi druge enote ter strokovne službe. Ni treba čakati, da bo sklicanih sestankov sindikalni pododbor ali kdo drug! Na prvi seji se morda pogovorite o organizaciji proizvodnje, o tem, zakaj so posamezni stroji in naprave med menjavanjem izmen in pred odmori neizkoriščeni, zakaj je kvaliteta določenih izdelkov pod normativom, zakaj nekateri sodelavci predčasno zapuščajo delovna mesta itd. Vendar naj seja ne bo priložnost za obrekovanje, za natolcevanje in za spore! Pogovorite se odkrito, iz oči v oči ter priznajte vsakomur tudi tisto, kar je dobrega, pozitivnega naredil. Potem ne bo težav in problemov, ko bo treba sprejete sklepe uresničevati. Dovolj bo enotnosti in skladnosti, dovolj prilik za uspeh. In ko se bodo pokazali tudi prvi plodovi vaših skupnih prizadevanj, ne molčite. Opozorite nanje ves kolektiv in povejte nam vsem, kakaj in kako ste uspeli! R. D.

TIHOŽITJA

G. A. KOS
V MALI GALERIJ

Vsi ljudje čustvujemo, nekateri močneje, drugi manj. Toda ne gre za čustva in ne za to, kakšna so ta čustva, niti koliko jih je. Samo tisti, ki zna svojim občutkom dati obliko, pravo mero — ne preveč in ne premalo — jih izraziti v besedah ali likih, tistega v običajni govorici imenujemo umetnika.

Gotovo je med njimi G. A. Kos. Govorimo o njem zato, ker so ta torej v Mali galeriji v Ljubljani odprli razstavo enajstih njegovih slik, ki so nastale v zadnjih 5 letih. Razstava je dogodek v današnjem likovnem življenju, saj spada leta 1896. roj. slikar, akademik

in profesor danes med najuglednejše slovenske slikarje. Dobro znan je njegov način slikarskega izražanja. Če pravimo, da je stil človek, potem se posebej velja to zanj. Med slovenskimi umetniki ga odlikuje redka neprisiljena odličnost, pa zadržano in umirjeno čustvovanje. Zdi se mi, da bi pri Kosu vsako tako pretiravanje izgledalo skoraj nedostojno. Tak je v osnovi ostal Kos tudi v svojih zadnjih delih in v tem mnenju nas potrjuje tudi vtis, ki ga dobimo ob ogledu razstavljenih del, izključno tihožitij.

Sestave steklenic, kozarcev, posod in sadja na mizni plošči

so se morale zdeti slikarju tako zanimive, da jim je posvetil leta dela in študija. Sam po sebi je prizor nerazburljiv. Tihožitje kaže že po zvoku besede same na neko posebno razpoloženje, na umik v tihi svet delovne sobe, v bivanje predmetov na namiznem prtu.

Toda to je samo videz. Na ploskvi platna se pred gledalcem razvija zelo napeto dogajanje, borba slikarja z motivom, čopičem in barvanjem. O njegovem razpoloženju govorijo barve, ki prevladujejo v posameznih skupinah tihožitij: rjavo-rumena, posebno prodorna svetlomodra in hladna rdeča.

FRANC ZUPAN

Tihožitje

Foto: Milan Šparovec

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Dana dejstva: prvi koncert slovenske (čemu v naslovu ne sodobne?) komorne glasbe v letošnji sezoni; upajmo — ne zadnji. Organizator: Collegium musicum ob sodelovanju Društva slovenskih skladateljev (doslej je bilo menda narobe). Kraj: skoraj prazna dvorana Slovenske filharmonije. Čas: 18. oktober 1963.

Naš namen: spregovoriti o nekaterih razlikah in nekaterih ponavljanjih, o relativnem in absolutnem, ki se ob teh prireditvah ponavlja iz leta v leto... brez sprememb. Izvor: nerešena vprašanja naših kulturnih razmer, dediščina, vzgoja, medsebojni odnosi...

Niso še tako daleč leta, ko smo trdili, da je — in bo — glasba (historično) vselej capljala za časom, le da so nam (bogsigavci) kako domači skladatelji ušli v svojem ustvarjanju tako daleč, da jih povprečni slovenski poslušalec (ki je — kot znano — visoko izobražen, napreden in spreje-

ma muziko tja do Debussyja ne da bi trenil z očesom) vsej dobri volji nakljub nikakor ne more dojeti. Njihova stremeljenja so preveč »ekskluzivna«, potisnjena po vsej sili na sam rob modernizma, nalašč komplicirana — skratka tako zahtevna, težka in zavita, da se ni zdelo nič čudnega, če so bili prvi koncerti, posvečeni sodobnim slovenskim skladateljem, prava hrabrost... Govorili smo tudi o perspektivah: občinstvo bo polagoma dozorelo (pozabili smo pomisliti s čigavo pomočjo) ali pa se bodo malce unesli skladatelji in pisali za spoznanje bolj priljudno. Umetnost ljudstvu — ali pa nemara ljudstvo umetnosti?...

Minilo je nekaj let, težko se je utrdila zavest, da so koncerti sodobnih domačih del potrebni (verjetno tudi poslušalcem, se vam ne zdi?), strahotni »modernizem« je bil videti vse bolj krotak, skoraj navadili smo se ga in vse bi

se končalo v najlepšem redu... če... ne bi nekaterih spet pričeli komponirati tako nezasišano divje, vnebovpijajoče grdo in ostro, skratka »ekskluzivno«, niti najmanj v ušesa (se pravi srce) segajoče. Seveda ljudje spet ne hodijo na koncerte — saj ne morejo ničesar razumeti! Pred leti je bilo vse kaj drugega, pravi zlati čas, ampak tole danes... Labirint nerazumljivosti, odbijajoč in oduren.

Kot rečeno — koncerti so prazni kakor »takrat«. Tudi publika (posamezniki, ki prihajajo) je domala tista kot »takrat« (z redkimi, častnimi izjemami) — upoštevajoč seveda abstinenco slovenskih skladateljev (razen izvajanih, se razume), naših pedagogov in glasbenih delavcev ter (vsaj) študentov Akademije za glasbo.

Relativno in absolutno, absolutno in relativno... ni težko razbrati.

BORUT LOPARNIK

RELATIVNO IN ABSOLUTNO

OB KONCERTU
SLOVENSKE
KOMORNE GLASBE

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Cepprav je napisal Jože Javoršek svojo »Kriminalno zgodbo« še pred leti in prejel zanjo 1955. leta nagrado na celjskem gledališkem festivalu, jo vendarle sprejemamo danes kot nov, izviran slovenski tekst. Odrska dela, ki imajo vsaj nekega umetniškega teža, na Slovenskem ne zastarijo tako zlepa. Jih je pač premalo in večina preskromnih.

Avtor se je v »Kriminalni zgodbi« lotil kaj zanimivega in tudi zahtevnega problema: kaj umetniškega ustvarjanja. Že umetniškega ustvarjanja. Že snov sama, če je obravnavana kot boj v človeški duševnosti med fantazijo in nujnostjo po izpovedovanju lastnega srca na eni strani ter resničnim, realnim življenjem, ki bi ga moral pisatelj poznati, ga upoštevati, sprejeti, pregnesti, pa je njegova umetniška potencia

za to premajhna na drugi strani, je kaj nevaležna odrska snov. Toda Javoršek jo je spretno oblikoval in izpeljal. Huje je, da so njegovi pogledi na problem umetniškega ustvarjanja kot takega dokaj konfuzni. Človeku se zdi, da je vse, kar nam želi povedati, že nekje slišal. Kot da je po-brano iz najrazličnejših filozofij in teorij o umetniškem ustvarjanju. In ves čas pričakuje, da bo zadonelo z odra kaj svojiskega, novega, sicer je komaj razumljivo, zakaj je avtor tako delo sploh napisal. Samo zaradi odrskega oblikovanja? Tudi to je verjetno. Saj že samo to dopušča vprašanja in vznemirja. Toda to ni dovolj.

Prepletanje realnega in irealnega sveta v »Kriminalni zgodbi« je zelo domiselno in lo-

gično, je odraz Javorškovega poznavanja odrske obrti in njenih stilov. Njegov jezik je poetičen, nikoli narejeno napihnen, dialogi so živi in karakteristični. Značajni junakov — najmanj Vijolice — celoviti in zanimivi.

Upriporitev Kriminalne zgodbe v Mestnem gledališču ljubljanskem, če jo premostrimo na hitro, daje vtis neenotnosti. Neenotnosti režijskega koncepta (režija Janeza Vrhunca — komedije, farse ali drame?) igralskih interpretacij in umetniške izdelanosti. Všeč so mi scena (Milan Butina), domisleki s filmsko projekcijo z zvočnimi efekti, potem osvetljava, ne vem pa, zakaj spet toliko plesnih in pantomimskih vložkov ob nič kaj izrazni glasbi Vilka Ukmarja.

ALA PEČE

KAKO NASTAJA ROMAN

OB UPRIZORITVI
JAVORSKOVE
»KRIMINALNE ZGODBE«
V MESTNEM GLEDALIŠČU
LJUBLJANSKEM

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

Značilnost filma je predvsem v nagradi, ki so jo v Santa Monica, po sklepu Akademije za filmsko umetnost in znanost, podelili pred tremi leti znani ameriški igralki Elizabeth Taylor. Za svojo Glorijo v filmu »Butterfield 8« je Taylorjeva dobila Oscarja in gledalec spričo tega upravičeno pričakuje, da jo bo končno le enkrat videl kot resnično umetnico. Po toliko in toliko vlogah najrazličnejših dimenzij in zunanje učinkovitosti naj bi tudi Liz ustvarila nekaj, kar je vredno tako visoke nagrade. Toda film nas samo razočara.

Ameriški ustvarjalci so spet posegli po dokaj stereotipni, osladno sentimentalni zgodbi o lepem dekletu, callgirl in manekenki z močno zavoženim življenjem. Glorija je dekle, kakršnih je v življenju mnogo in kakršnih tudi na filmskih platnih doslej ni primanjkovalo. Scenarist nam o njej ne pove ničesar novega in posebnega. Njeno sedanje življenje in njena dejanja so posledica pomanjkljivih socioloških, moralnih kriterijev družbe in okolja, v katerem je dekle raslo. Scenarist je zgodbi dal

čajnem kalupu tudi razrešil. Glorija se zaljubi v mladega bogataša in scenarist je njuno romantično zgodbo zaključil s katastrofo, smrtjo junakinje.

Prav gotovo je gledalec ob vsem tem opeharjen, kajti ustvarjalci mu razen barvnega blišča, razkošja scene, dokaj solidne igre Laurencea Harveya in dinamičnega in razgibanega toka dogajanja niso dali ničesar novega in resničnega dobrega. Film je povprečna sentimentalka, nikakor pa Elizabeth Taylor z njim in svojo igro ni zaslužila najvišjega umetniškega priznanja.

IVA BOZOVIČAR

Neupravičena nagrada

AMERIŠKI FILM
»BUTTERFIELD 8«

ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene kritike informacije ocene

MEDITACIJA
O POZABLJENIH
REČEH

Stvari, o katerih bomo govorili, so le drobci velikega (berite raje velikanskega) dogajanja. Tako vsakdanje so že menda, da smo se jih navadili... in nanje pozabili — kot smo (na primer samo) pozabili, da je veljal včasih običaj, odstopiti starejšemu prostoru v avtobusu... in tako naprej. Pozabili smo skratka — je pač tako! Kadar pa se kdo le še spomni teh staromodnih drobnarij, sta mu na voljo vsaj dve možnosti: molčati in se tako izogniti bolj ali manj zbadljivim očitkom o neso-dobnosti — oziroma napisati (po splošni priznani tradiciji) članek o taki in taki problematiki, visokodoneč seveda. Največkrat pa se odloči za udobnejšo varianto: pozabi ali pa se skuša prepričati, da je tako prav in v redu, pač zaradi »dinamike današnjih dni« in »tempa našega življenja«...

Zato bomo o teh stvareh bajali samo meditativno — saj konec koncev človek res ne ve več, če ni »dinamika časa« tako, da brani šolarju odstopiti svoj prostor v trolejbusu starejši ženski... in kar je še drugih sort pomanjkljivega ter za sosedo (berete lahko tudi so-človeka — dasiravno ne bom napisal visokodonečega »problemskega« članka) žaljivega vedenja. Vse je mogoče. Saj živimo vendar v atomski dobi, kajne?!

Toda pripeti se lahko človeku tudi kaj takega:

Nedelja je in lep dan vabi na sprehod (nas, ki ne premoremo avtomobilov). Vzameš pot pod noge, zaviješ na Rožnik, na Golovec, na Grad ali na Večno pot — kakor pač nanese in kjer že stanuješ — ter se namesto sredi miru in svežega zraka željnih državljanov, sredi tako imenovane idilične mestne okolice znajdeš v območju blagodejnega hreščenja majhnih, malo večjih in še večjih tranzistorjev, ki te veselo obveščajo o trenutno najbolj zanimivi tekmi ali kakem podobno pomembnem dogodku, seveda ob spremljavi kar najlažje in najbolj zabavne glasbe. Postavimo za primer, da ti reč ni najbolj pri srcu in bi se ji rad umaknil (pametnejši pač popušča): zaviješ na drugo pot in v drugo smer in... se v najboljšem slučaju znajdeš v teritorialnih vodah sosednjega tranzistorja — še mnogo bolj pogosto pa v navzkrižnem ognju dveh, treh, štirih podobnih kričacev, ki jih prenašajo s seboj presrečni lastniki, menda za zabavo. Nekako tako kot majhne otroke, le da tranzistorji kričijo zaradi negodnosti svojih lastnikov... — Nič bolje se ti ne godi, če stopiš v trolejbus, kadar se na tem bojnem polju spoprime za čast in slavo svoje imovine (in slabega okusa, da o vzgoji sploh ne govorimo) dva srečna imetnika tranzistorjev. To se namreč dogaja pogosteje, kot bi si kdo mislil. Nič ne de, če petdesetimi ali še več ljudem tak ljubek in čisto viteški turnir para ušesa s programom dveh različnih radijskih postaj hkrati, nič ne de, da je že gneča sama dovolj neprijetna, da je marsikdo utrujen ali pa mu vsaj ni pri srcu natanko ista glasba kot lastniku tranzistorja. Nič ne de. Malo razumevanja vendar za tempo atomskega stoletja!

Večkrat se sprehajam po Tivoliju: takole pod večer, ko je poletje in kadar je lepa jesen, se ustavim ob kotalkališču. Kadar pade noč in se nad asfaltno ploščo prižgejo reflektorji, se zbero najboljši na treningu, na ples ob glasbi. Tedaj se oglasi tudi zvočnik.

Brez skrbi, nič slabega ni slišati; nobene »amerikanščine«, nobenih »ljudskih«, nobenih po sili udarnih. Kdor malce posluša radio, bo zlahka spoznal odlomke iz Čajkovskega, Brahmsa, Rahmaninova in tako naprej. Samo... težava je v tem, ker človek ponavadi gleda in posluša obenem. In tudi razmišlja (vsaj včasih). Stvar je namreč taka, da muzika na teh večernih vajah pripoveduje eno, ples pa (če že in kadar pripoveduje) po navadi drugo. Ne trdim, da se to pri nas dogaja izključno na kotalkališču v Tivoliju — škoda pa je vendarle. Škoda za ljudi, ki se jih precej nabere ob ograji kotalkališča in škoda za kotalkarje, ki žrtvujejo prenekatero uro svojega prostega časa za vaje, na katerih se nehoti mimo večšine podzavestno navadijo tudi na muziko... pravzaprav: navadijo se, da je muziko mogoče »prilepiti« na vsak gib, kakor se nam pač zahoče. In kadar nam ni po volji, kadar nas nemara moti, lahko mirne duše skombiniramo dva ali tri koščke različnih skladb — pa je! Tako si pomagajo v Tivoliju. Ne bodimo starokopitni! Kdo bi se pri tempu današnjega življenja oziral še pri plesanju na muziko in še pri muziki na to, kako si jo je predstavljal in jo zapisal skladatelj. Nič ne de, če se stvari ne skladajo, nič ne de, če mladi znotraj in stari zunaj ograje kotalkališča polagoma vsrkavajo vase te »svobodomiseln« nazore, to čisto naprednost XX. stoletja... Nič ne de, če bi kak starokopitnež hotel stvari videti malo drugače — saj vsem tako in tako ne moreš ustreči. In konec koncev nas ščiti vseumogojno tempo današnjega življenja, naši novi nazori in nov okus... Če pa je res treba povedati še kaj, naj to stori šola pri estetski vzgoji. Amen.

In šola... šola se je po dolgih letih globokoumnega premišljevanja in nekoliko manj globokoumnega eksperimentiranja zares videla estetske vzgoje svojega naraščaja. Lotila se je je previdno in počasi, kot se pač streže takim rečem — da bi se je nemara kdo ne preobedel in bi mu ne bilo slabo. V tej estetski vzgoji je dobila svoj kot tudi glasba, da bi bil volk sit in koza cela... hočem reči, da bi mladina slišala na šolah tudi kaj o glasbi, če se že naučiti ne more nič o njej. Sicer pa je za učenje poskrbljeno: vse več šol je opremljeno z magnetofoni in gramofoni, vse več šol ima svoje plošče — in če že tega ne, vsaj kak pianino in nekaj not, če se dotični »tovariš« kaj zanimala zanje. Vrh tega — kar je glavno — imajo zdaj gimnazije za estetsko vzgojo in njen glasbeni del še posebej tudi učne načrte, lepo izdelane, natanko premišljene, skrbno pretehtane in odmerjene, da je v njih vsega po malem — od Adama in Eve naprej in v pravilnem zaporedju. Skratka, poskrbljeno je, da lahko profesorji »naprej jemljejo« in izražajo »predelano« snov, da je odmerjeno cesarju, kar je cesarjevega in bogu kar je božjega... Nič zato, če bi dijaki radi izvedeli tudi kaj takega, kar ni vključeno v učne načrte, nič zato, če se tu in tam pogovarjamo tudi o sodobnih prijemih pri pouku, nič zato, če mladina ne bo prehuho navdušena nad tako klasično popolnim učnim načrtom, ki bi jo (ko bi le bila pametna) varno in hitro popeljal od Adama in Eve do »današnjih« dni. Saj kar naprej človek tudi ne more imeti poslušna za tempo današnjega življenja in nove nazore atomskega stoletja...

BORUT LOPARNIK

Ali je res bolj »deklarativno kot življenjsko«

V »Delavski enotnosti« št. 34 z dne 31. avgusta je J. G. objavil članek pod naslovom »Bolj deklarativno kot življenjsko«, ki povsem neobjektivno in neodgovorno obravnava osnutek občinskega statuta ter kulturno politiko in njen razvoj v ptujski občini. Članek je vse prej kot spodbuden in kaže, da si ga je pisec čisto po svoje prirojil. Na nekaterih mestih je članek celo žaljiv. Človek, ki prebira pisceve »ugotovitve«, nehoti dobi vtis, da v Ptujju ni organizirane kulturno prosvetne dejavnosti in uspehov, da je v občini le nekaj samoniklih kulturnih skupin, da nihče ne razmišlja o osnutku občinskega statuta in slabostih in kulturno prosvetnem delu in podobno. Ali si J. G. res domišlja, da je po nekajurnem obisku v Ptujju možel objektivno oceniti kulturni razvoj v občini? Če je to res mogoče storiti v tako kratkem času, čemu potem tratimo toliko dragocenega časa za obširne analize, ki jih pripravljamo za to ali ono področje? Taka pisčeva nezrelost in nerazodnost se ne da z ničemer opravičiti, zato se čudimo, da je vodilo slovensko sindikalno glasilo objavilo tako škodljiv članek, ne da bi ga predhodno preverilo ali pa vsaj ocenilo, ali je članek s tako vsebino in v taki obliki zrel za objavo. Nimamo namena polemizirati s piscem članka, želimo le pojasniti bralcem nekatere »ugotovitve« v članku.

Glede osnutka občinskega statuta očita pisec članka, da je »lep primer za to, da si v občini pomagajo z zunanjimi sodelavci, ker je v njem poglavje o kulturi presenetljivo podobno v napakah in pomanjkljivosti nekaterim drugim statutom«. Če bi se pisec članka poglobil v problem, ki se ga je lotil, potem bi moral nedvomno ugotoviti, da je osnutek statuta v mnogem celo izviran in da je to plod mnogih ožjih in širših sej, sestankov in posvetovanj. Ker bodo nekatera statutarna določila urejala kulturno življenje naših občanov, bo objektivno oceno statuta lahko dal le naš občan, ki najbolje pozna materialne možnosti komune in njene potrebe. J. G. se niti toliko ni potrudil, da bi ves osnutek prebral, sicer bi ne postavil vprašanja »Kaj je z družbenim upravljanjem in samoupravljanjem v teh kulturnih institucijah?«. 7. poglavje statuta, ki govori o službah za zadovoljevanje skupnih potreb občanov, in ves III. del, ki obravnava organizacijo občinske samouprave, se nanašata prav tako na kulturo kot na ostale dejavnosti v občini. Ni torej dovolj prebrati le tistih nekaj členov statuta, ki zadevajo izredno kulturno življenje, ampak je potrebno obravnavati statut kot celoto. Samo za ilustracijo naj povemo piscu, da je 35. seja sveta za kulturo okrajne skupščine v Mariboru, na kateri so se obravnavali statuti občin mariborskega okraja, osnutek ptujskega statuta glede določil o kulturnih vprašanjih ocenila takole: »Osnutek statuta občine Ptuj obravnava področje kulturne politike najobširneje... Ta statut vsaj narahlo nakazuje program razvoja kulturnega življenja v občini in je pri naštevanju nalog kulturnih institucij vsaj do neke mere konkretnější. Zavedamo se tega, da bo osnutek statuta doživel nekatere korekture v predstoječi javni razpravi med občani, obetamo si pa tudi več ko-

ristnih predlogov, ki bodo prav gotovo bolj konstruktivni in življenjski, kot je »kritika« pisca J. G. Če je pisec res tako prepričan v objektivnost svoje neobjektivne ocene, čemu potem zlohotno podtika svoje ideje raznim »sogovornikom«. Le-ti so mu dali dovolj bogatega gradiva o kulturno prosvetni problematiki, le poslužil se ga je precej nerodno.

Pisec članka pravi, da je kvaliteta filmov povprečna, čeprav izbira program filmski svet. Pisec naj ve, da za kvaliteto filmov ne more odgovarjati filmski svet in zanj tudi ne more odgovarjati podjetje, saj je dobavljanje filmov vezano na distribucijsko mrežo. Če je program filmov povprečen, potem so povprečni vsi filmi, ki so dosegli, saj predvaja kino podjetje skoraj vse filme, ki so na filmskem trgu.

Dolžni smo tudi odgovoriti na odstavek, ki govori o gledaliških predstavah. Ptujsko okrajno gledališče je bilo ukinjeno leta 1958. Občinski svet Svobod Ptuj sklepa stalne pogodbe za gostovanja z mariborskim gledališčem in je bilo v sezoni 1962/63 šest gledaliških predstav na ptujskem odru, šest predstav pa je bilo organiziranih za Ptujčane v Mariboru. Predstave v Mariboru so organizirane z brezplačnim prevozom obiskovalcev, ker plačuje prevoze svet za kulturo in prosveto pri občinski skupščini iz svojih sredstev.

Namen takih organiziranih predstav je, da vidijo ptujski obiskovalci gledališča večja in zahtevnejša dramska dela v mariborskem gledališču, kjer je efekt predstave bogatejši in neokrnjen tako v režiji kot v ansamblu, orkestru in sceni.

Klubsko življenje še res ni polno zaživelo, vendar pa se je s tem vprašanjem intenzivno bavil Občinski svet Svobod že dve leti, uspelo pa mu je šele letos, da je pridobil ljudi, ki so voljni sodelovati na tem področju. Te ljudi je Občinski svet Svobod tudi poslal na potrebne seminarje, ki jih je prirejela Zveza Svobod in prosvetnih društev Slovenije. Vsi stremimo za tem, da bi dobili naši klubi širšo fiziognomijo in bi preko njih spoznavali naši občani vso družbeno in gospodarsko dejavnost v naši deželi.

Pisec omenja v članku tudi delavsko univerzo in v zvezi s tem pravi, da so se morali programi poljudnoznanstvenih predavanj umakniti programom izobraževanja. Prosvetljevanje ni prvobitna naloga delavske univerze, vendar pa programi tega zavoda nudijo še vedno bogat izbor poljudnoznanstvenih predavanj iz različnih področij, tako znanosti, umetnosti, zdravstva, vzgoje itd. V izobraževalnem obdobju 1962/63 je bilo mimo raznih poljudnoznanstvenih šol (šole za starše, šole za življenje) opravljenih še 67 poljudnoznanstvenih ciklusov s 160 predavanji, ki jih je obiskovalo 10.887 poslušalcev, opravljenih pa je bilo še tudi 469 posamičnih predavanj, ki so jih obiskovali 26.903 poslušalci.

V zvezi s kulturnimi prireditvami pravi pisec: »Pravzaprav bi ne bil rad Ptujčan.« Iz statističnih podatkov, ki jih ima Občinski svet Svobod, se odraža ljudsko-prosvetna dejavnost takole: Gostovanj SNG Maribor je bilo v Ptujju 6, in sicer dve operi in štiri drame, enako

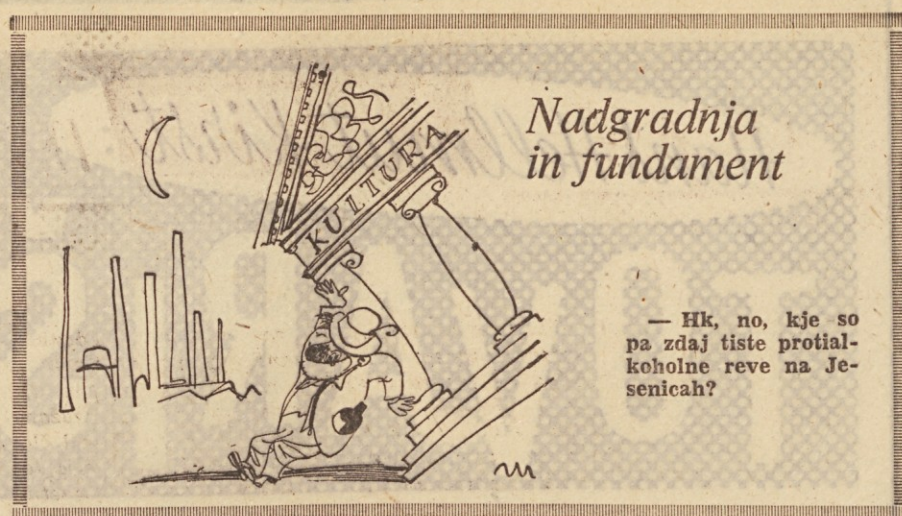
je bilo število gledaliških predstav, ki so bile organizirane za Ptujčane v Mariboru. Z eno predstavo je v Ptujju gostovalo gledališče »Avgust Cesarec« iz Varaždina, delavsko prosvetno društvo »Svoboda« pa je gostovalo v Ptujju z enim folklornim nastopom. Koncertni posredovalnici v Mariboru in Ljubljani sta posredovali Ptujju štiri glasbene koncerte. RTV Beograd-Sarajevo je priredila v Ptujju tudi eno gostovanje s svojim ansamblom. Nastopov zabavnih ansamblorjev je bilo šest, amaterskih dramskih predstav je bilo pet, lutkovne predstave so bile štiri.

Na območju občine je bilo 38 dramskih predstav, 8 lutkovnih, tri srečanja, 6 pevskih zborov ptujske občine, ena sektorska revija mladinskih pevskih zborov in mnoge druge prireditve in proslave kulturnega značaja, tako v Ptujju kot na celotnem območju ptujske občine.

Če je trenutno padec v kulturno-prosvetni dejavnosti, potem to ni le pojav v Ptujju, ampak je to splošen prehoden pojav (ki ima svoj odraz v sedanjih življenjskih prilikah in pogojih). Ne moremo se na noben način strinjati, da je v Ptujju ostala »samo tradicija«, saj navedeni gornji podatki govorijo drugače o tem. Prav tako kažejo podatki, da ptujska kultura in prosveta še nikoli nista zašli v »slepo ulico«. Priznati moramo, da kljub uspehom, o katerih govorimo podatki, nikakor nismo zadovoljni s kulturno-prosvetno dejavnostjo v občini ter se trudimo zlasti, da bi pridobili našega delavca in našo mladino za aktivnega sodelavca v Svobodah in kulturno-prosvetnih društvih. Prav zaradi tega je bil sklican plenum SZDL v mesecu juliju. Ta plenum je osvetlil zlasti pomanjkljivosti in dosedanjem delu, ni pa toliko obravnaval uspehov, saj je bil namen plenuma, da se odpravijo pomanjkljivosti, ki so subjektivnega in objektivnega značaja, česar pa pisec J. G. v svojem članku ni prikazal. Odklanjam tako način poročanja, ki ima namen iz enostranskih podatkov neobjektivno informirati našo javnost in to celo v žaljivem tonu.

Stikov z drugimi občani nismo iskali, da bi si pomagali iz »slepe ulice«, ampak zato, da bi se medsebojno kulturno in prosvetno obogatili. Ti stiki torej niso nikakršno mašilo naše kulturno-prosvetne revščine, ampak res iskrena želja po bratskem sodelovanju na političnem, gospodarskem in kulturno-prosvetnem polju. Škoda, da pisec J. G. ni bil na zaključni konferenci tedna bratstva in prijateljstva v Varaždinu, kjer so kulturni in javni delavci ter občani dali vse priznanje sekcijam Svobode Ptuj, ki so sodelovale v tednu bratstva in prijateljstva v Varaždinu (dramski sekciji, pevskim zborom, zabavnemu ansamblu, recitatorjem, amaterski slikarski razstavi). Ob zaključni konferenci v Varaždinu bi lahko bil spoznal tudi pravi namen sodelovanja Ptujja z občinami v sosednji republiki.

Občinski odbor SZDL Ptuj
Občinski sindikalni svet Ptuj
Občinski svet Svobod in prosvetnih društev Ptuj
Delavska univerza Ptuj

— Hk, no, kje so pa zdaj tiste protialkoholne reve na Jescenah?

MNENJA IN STALIŠČA

Temeljni zakon o finansiranju šolstva je med drugim uvedel tudi v šole sistem delitve dohodka. S tem so se postavile določene naloge na eni strani pred družbo, ki je dolžna zagotoviti sredstva za dejavnost šole, po drugi strani pa nove naloge pred delovne kolektive šol, ki se morajo razen za strokovno pedagoško plat zanimati tudi za gospodarjenje. Šole je tako zagotovljena družbeno-ekonomska samostojnost. Delovni kolektivi šol postajajo na svojem delovnem področju upravljalci, njihovo področje dela se razširja še na gospodarjenje s sredstvi, ki jih družba izdaja za šolstvo. Pred njih se postavlja vprašanje, kako razporediti ta sredstva za delitev dohodka, kako uveljaviti nov sistem nagrajevanja po delu in kvaliteti dela. Če pogledamo nazaj, od leta 1961,

to je, na podlagi delovnega programa, šole pa bi imele na ta način zagotovljena sredstva za namene, ki so jih v svojih programih predvidele.

Kar zadeva sredstva v globalu, vplivajo na pogoje predvsem činitelji izven šole. Pri sami notranji delitvi pa obstajajo subjektivni faktorji znotraj šolskih kolektivov, ki kažejo na določene slabosti v kolektivih, ki jih moramo čim prej odstraniti. Nov sistem nagrajevanja pomeni nagrajevanje po vloženem delu in uspehu. Se vedno se vse premalo nagrajuje delo in kvaliteta dela. Delovno mesto še vedno premalo prihaša v poštev pri določanju osebnih dohodkov. Pravilniki o delitvi osebnega dohodka še vedno v večini primerov dajejo največji poudarek na leta prakse, tako da celo 50 % odpade na račun službenih

ODNOS DRUŽBENIH SKLADOV DO ŠOL BI SE MORAL SE V MARSICEM SPREMENTI

ko se je začel uveljavljati novi sistem, lahko ugotovimo, da smo dosegli že lepe uspehe, posebno v nekaterih občinah (Piran, kjer se je sindikalna podružnica prosvetnih delavcev še posebno močno angažirala). V letu 1962 so v večini naših šol pristopili k izdelavi pravilnikov o delitvi dohodka in osebnega dohodka. Tudi v naši družbi se je precej spremenilo gledanje na šolstvo, tako da danes ne govorijo več o šoli kot o nečem, kar naj bi se obravnavalo le pri slučajnostih. Še vedno pa ne moremo biti z uspehi zadovoljni. Gotovo je, da ta proces traja daljše obdobje in da ne moremo pričakovati od dobrih dveh let še nekih velikanskih rezultatov.

Če si postavimo vprašanje, kako šolski kolektivi lahko odločajo o delitvi dohodka in ali so že povsem samostojni pri tem, bi morali povedati, da še vedno ponekod (posebno v občini Tolmin, delno Sežana itd.) vidimo, da se družbeni skladi za šolstvo preveč vmešavajo v notranjo delitev s tem, da že vnaprej namensko določajo sredstva za materialne in za osebne izdatke. Zato kolektivi še vedno ne morejo samostojno odločati o delitvi na osnovi dejanskih potreb šole, glede na svoj delovni program. Temu je v veliki meri krivda tudi v višini odmerjenih sredstev. Na žalost še vedno nimamo toliko sredstev, kot bi jih potrebovali za šolstvo. V tem pogledu so v najbolj kritičnem položaju šole v občini Ilirska Bistrica, kjer po podatkih ankete, ki smo jo izvedli letos v maju, nobena šola nima sredstev na oddelek več kot 1.200.000 din, medtem ko odpade v občini Koper teh sredstev približno 1.400.000, v Piranu 1.600.000 dinarjev, pa še tu so sredstva nezadostna. Lahko se samo vprašamo, kako morejo v občini Ilirska Bistrica šole delovati ob tako pičlih sredstvih.

To so glavne ovire za samostojno opravljanje delitve dohodka v naših šolskih kolektivih. O nekem smotnem gospodarjenju v naših šolah pa težko govorimo tudi zaradi naslednjih vzrokov:

Šole zelo pozno zvedo, koliko sredstev bodo dobile na razpolago. Z anketo smo ugotovili, da konec maja 16 % šol sploh še ni vedelo, s kakšnimi sredstvi bodo razpolagale (predvsem v občini Idrija in Sežana), v 10 % pa jim je bilo to sporočeno samo telefonično, in to ne povsem točno (predvsem v občini Koper). Anketa je zajela skoro vse šole v okraju.

Sredstva iz družbenih skladov za šolstvo pritekajo šolam v manjših zneskih mesečno, kot pa bi bila dvanaajstina celotnih sredstev. Zato lahko krijejo v glavnem samo osebne dohodke, o smotnem gospodarjenju pa težko govorimo. Razen tega se posebno v zadnjih trome-sečjih beležijo primeri restrikcij, tako da šole vse do zadnjega meseca v letu ne vedo, koliko bodo točno imele sredstev na razpolago.

Osnovno je torej povišati sredstva za šole in doseči drugačen odnos družbenih skladov do posameznih šol.

Pravilno bi bilo, da bi pristopili k pogodbenemu odnosu med družbenim skladom za šolstvo in posameznimi šolami. Skladi bi morali odrediti šolam sredstva na podlagi njihove dejavnosti,

let. Izjeme so nekatere šole v občini Koper, Piran in Ilirska Bistrica. Tako prihaja do protislovij, ko npr. ob menjavi upravitelja šole pride za upravitelja človek z višjo izobrazbo, pa ima manjše osebne dohodke kot njegov predhodnik, ker je imel nekaj let več službe.

Posebno v osnovnih šolah je pereče to, da se premalo stimulira strokovna izobrazba. Predmetni pouk naj bi po zakonu o šolstvu poučevali predmetni učitelji ali profesorji. Tu naletimo ponekde na stališča, češ vsi učimo na osnovni šoli, zato naj bodo dohodki za vse enaki, ne glede na to, če ima predmetni učitelj oziroma profesor višjo kvalifikacijo od učitelja. Tako je v osnovni šoli v Izoli komaj 2000 din razlike med osebnim dohodkom učitelja in predmetnega učitelja oziroma 4000 din za profesorja. Ugotavljamo pa, da naše šole še vedno ne dajejo takega znanja, kot bi bilo potrebno. To je odvisno predvsem od kvalitete pouka. Ponekde odklanjajo profesorje, češ da je dovolj za osnovno šolo predmetni učitelj, teh pa je veliko premalo, da bi lahko krili potrebe. Nekateri tudi pravijo, da profesor, ki poučuje na osnovni šoli, nima pravice zahtevati stimulacije za strokovno izobrazbo, ker pač na osnovni šoli ne daje te strokovnosti, kakršna je pač predvidena za gimnazijo. To so pojavi, ki jih bomo morali postopno odstranjevati, ker so nevarni na poti dejanskega samoupravljanja v našem šolstvu. Učiteljskemu kadru moramo tudi omogočiti možnost nadaljnega izpopolnjevanja, vendar moramo strokovno izobraževanje stimulirati z ustreznim nagrajevanjem.

Delni vzrok za to, da se pri delitvi dohodka upoštevajo v tolikšni meri kot kriterij službena leta, je tudi v sami višini sredstev za šole. To je povezano tudi z vprašanjem starejših učiteljev, tik pred upokojitvijo. Osnova osebnega dohodka je v povprečju zelo nizka. Letos so bili povprečni osebni dohodki od 30.000 do 40.000 din, vendar so tu upoštevani tudi honorarji za nadurno delo, ki znatno zvišajo osebni dohodek in bi brez nadurnega dela bili mnogo nižji. Pri takih razmerah pa težko pričakujemo, da bi kolektivi pri delitvi dejanske ocenjevali kvaliteto dela. Kljub temu pa imamo pri nagrajevanju kvalitete posameznika določen napredek, predvsem v občinah, ki imajo boljše materialne pogoje. Ničesar pa nismo dosegli pri nagrajevanju šole kot celote. Temeljni zakon o šolstvu namreč predvideva tako nagrajevanje po delu posameznika, kot nagrajevanje po delu šole kot celote, kajti v sedanjem sistemu lahko ena šola kot celota dosega mnogo večji uspeh od druge, obe pa dobivata enaka denarna sredstva.

Vse te napake in težave, ki jih na terenu ugotavljamo, pa še zdaleč ne morejo zasenčiti pozitivnih rezultatov. Povedati moramo, da so se delovni kolektivi s svojim delom že izkazali, da so sposobni tudi oni za samoupravljanje. Pri tem pa jim je potrebna pomoč sindikata.

MARTA TROBEC
(Iz razprave na plenumu OSS Koper)

Foto: Milan Sparovec

Hans Hellmut Kirst:

TOVARIŠI

81

Tantau jih je izbiral skrbno, skoraj nekoliko predolgo in vzel nato tri tablice. Pri tem se je srečno smehljajal. In Meiners, ki je še vedno poln začudenja stal zraven, ni imel niti najmanjšega pojma, v kakšni meri ga je stari mož počastil: Tantau je svoje dni le zelo redkim dovolil, da so mu darovali sladkarije.

»Bolj odkriti ste, gospod Meiners, kot ob mojem prvem obisku.«

Meiners je počakal, da je sobarica odšla. »Premišljeval sem,« je nato spregovoril.

»To ne more nikoli škodovati.« Tantau je načel eno izmed tablic. »In kakšno je vaše novo stališče?«

Meiners se je, kot da bi se oddahnil, naslonil. »V bistvu sem se vselej trudil, da bi vse, kar se je takrat zgodilo, pozabil. Bilo je preveč ostudno. In do neke mere

mi je pozabiti tudi uspelo... tekem let vse bolj.«

»Dokler potem ni prišlo pred dvema tednoma, naročilo vašega podjetja, ki vas je poslalo spet sem v to mesto...«

»Da,« je brez obotavljanja priznal Meiners. »Nenadoma je vse spet razločno stalo pred mano. Najprej sem hotel naročilo zavrniti. Toda škodovalo bi moji službi. Zato sem si rekel: pojdi, opravi svoj posel in se sicer za nič ne brigaj.«

»Lahko gre nekdo po dežju in si potem poreče: kaj me briga. Moker bo kljub temu.« Tantau je prvo čokolado skorajda že pojedel. »Kakršenkoli spomin, ki je povezan z nekim drugim človekom, vendarle ni nikoli več izključno samo vaša stvar. In če vi pozabite... naj to pomeni, da je pozabil tudi oni drugi?«

»Saj to je vendar tisto, kar sem spoznal! Tudi ljudje, s katerimi sem bil takrat skupaj, niso mogli pozabiti! Ni to zgovoren dokaz, da je njihova vest budna?«

»Ne tako hlastno,« je posvaril Tantau. »Ta tako imenovana vest... menite, da naj bi bila pri vaših tovariših, budna? Saj ste pač rekli, budna?«

»Da, seveda! Zakaj bi si sicer razbijali glave?«

»Vsekakor bi bilo bolj pohvale vredno, če bi se bila vest vaših prijateljev že takrat pokazala, budna.«

»Takrat je bila vojna!«

»In?« je trdo vprašal Tantau. »Kaj se s tem opraviči? Največ, nekatere stvari se dajo bolje razložiti. Toda, kar se je prebudilo v vaših tovariših, je lahko prav tako nagon samoohranitve.«

»Želim si, da bi ne bil nikoli prišel semkaj.«

»Nimate edini te želje, gospod Meiners.« Tantau je medtem povsem brez sramu pospravil ostanek svoje druge čokolade. »Ne štejejo želje, temveč dejstva. In dejstvo je, da ste — naj bodo razlogi že taki ali drugačni — prišli semkaj.«

»Da. Vendar se nočem sestati z nobenim iz Schultzeve skupine, ker jaz... ker...«

»Ker vas je strah,« ga je milo dopolnil Tantau. »Strah pred edino možno posledico: zahtevati obračun. Obračun, da so hinavsko postavili vaše življenje na kocko, da ste tako izgubili leta, leta, v katerih ni bilo ničesar razen bolezni, lakote in osamljenosti.«

Meiners ni več mirno strpel na svojem stolu. Stopil je k oknu in se zazrl skozenj: kače železniških tirov, črni, gosti dim lokomotiv, ljudje, ki so majhni kakor lutke stali na peronih. Meiners se je nagnil, kot bi tako bolje videl. Njegovo čelo se je dotaknilo hladnega stekla. Stal je dolgo in molčal.

Tovariši

82

Tudi Tantau je molčal. Edini nemir je povzročalo šumenje papirja, ko je Tantau razvil tretjo tablico čokolade in jo nakomil.

Potem je Meiners zapustil okno, prišel nazaj k Tantau in spet sedel na svoj stol. »Tudi moji tovariši so se takrat bali. Šlo jim je za življenje! Ni torej več kot umljivo, če so počenjali reči, ki jih normalno ne počenjamo? Kaj je že bilo takrat normalno!«

»Nimate čisto neprav,« je razmišljajoče priznal Tantau. »Stara igra: človek skuša rešiti svoje življenje, da žrtvuje življenje drugega.«

»Čim dlje se s tem ukvarjam, tem bolj se mi hoče vse pojasniti. Poglejte: pustili so me na cedilu — toda kaj bi bil lahko po vsej sili pričakoval, da se bodo žrtvovali zame? Mogoče sploh niso mogli razvati drugače, kot da so me pustili obležati? Saj nisem bil nič kaj posebno tovariško nastrojen... in zato gotovo nisem mogel računati na čezmerno, veliko razumevanje.«

»Vaša eksistenca je bilo torej neko izzivanje? Človek mora samo temeljito iskati! Potem se, že najde pretveza! Nekateri naj umro, ker ni njihova telesna barva v redu, drugi imajo napačen nos in še tretji, nimajo zadostne potrebe po tovarštvu. Velikostno!«

»Gospod Tantau, gre za neko krivdo... Se smem tako izraziti? Ta krivda ne more večno živeti. Treba jo je razvozlati. Im pripravljeno sem. Z moje strani je krivda pozabljen. Povejte to vašim... naročnikom ali, gotovo pravilneje: povejte mojim tovarišem.«

Tantau je bil videti nekaj sekund neodločen. Potem pa je vzel zadnje rebro čokolade. »Poslušajte me zdaj: vaše mišljenje je skorajda atraktivno. Toda krivda, Mei-

ners, ni niti objekt za trgovanje. niti stvar pomanjkljivega mišljenja. Krivda je povsem nedvoumna veličina. Človek je ne more ne spremeniti ne zmanjšati. Čisto nesmiselno je, če jo črtamo in potem pozabimo. Tu dobronamernega konca ni. Če je nekdo postal kriv, ima eno samcato možnost, da se s krivdo sprijazni: krivdo mora poznati v vsem njenem obsegu, mora jo tudi prepoznati in sprejeti za svojo. In šele tu in zdaj, se lahko krivda spremeni v jasnost, dobroto in kar si še izmislimo načinov očiščenja. Vsaka krivda zahteva svojo ceno. Šele tedaj se razvozla — ko je dokončno poplačana.«

»Kaj naj storim?« je vdano vprašal Michael Meiners.

»To, česar se bojite,« je odvrnil Tantau. »Moral se boste postaviti pred svoje nekdanje tovariše! Da jim ponudite možnost, da povsem in do dna spoznajo svojo krivdo. Šele potem bo mogoče potegniti dokončno črto.«

»Včasih se čisto resno vprašujem, kaj se le dogaja v možganih starih fantov,« je rekel Klaus Gisenius brez spoštovanja. »Saj so ja od predčerašnjim.«

»Samo kakih dvajset let so starejši od tebe,« je mirno pridala Eva Schulz.

»In zato so ravno dvajset let prestari!« je brezobzirno ugotavljal Klaus. »In vsi so nekako moralno načeti. Hitler jim je zlo-mil hrbtenico... in sicer za vse večne čase.«

Stala sta v predsobi Schulzevega stanovanja. Skozi kuhinjska vrata je padala blaga luč. Eva je prosila Klause, naj stopi bliže, pa ni hotel. Potem jo je prosil Klaus, naj gre z njim na sprehod. Toda tega spet ni hotela ona. Obadva iz istega razloga: mogočni brat, ki se je zdelo, da bo stopil mednju kot angel Rahael. Tako sta previdno postajala v veži. In nežnostim, ki sta

Tovariši

83

si jih izmenjavala, je manjkala ona dobrodejna brezskrbnost.

»Tako seveda ne gre naprej.« Klaus se je previdno odtrgal od Eve. »Po novem si pripelje tvoj prepirljivi brat še tega Hirscha za oporo.«

»Martin Hirsch je prijatelj mojega očeta.« Malce obotavljajoče je pristavila: »Mislim, da lahko mirno trdim, da je tudi moj prijatelj.«

»Kaj le! Ta stari fant?«

»Martina Hirscha poznam malo bolj dolgo kot tebe. Celo tako dolgo kot živim.«

»Ravno to!« Klaus je bil ljubosumen. Čisto tako, kot je pričakovala. »Lahko bi ti bil oče! Ljubiš pravzaprav njega ali mene?«

»Neumno vprašanje.« Eva se je morala nekoliko pretegniti, da ga je poljubila. »Če pa dobro premislim, ljubim tudi Martina Hirscha... Naravno, čisto drugače.«

»Lepa hvala! To me gromozansko tolaži!«

»Glej,« je govorila Eva in se dotaknila njegove roke, ki jo je takoj hlastno odri-nil, »kaj pač ne moremo ljubiti človeka, ki se lahko nanj povsem zanešemo?«

»Kaj pa že spet to pomeni?«

»Na primer... če... če... bi dobila otroka...«

»Kaj je...?« Nekaj sekund je zbegano strmel vanjo. Potem je pogledal njeno telo, kot bi lahko na njem preveril, da jo je razumel napak. »To pač ni res!«

»Če nočeš verjeti... dobro... potem tu-di ni res.«

»Kaj?... To... to je višek!« Za trenutek je bilo videti, kot da bo izgubil ravnotežje. Zamajal se je malce nazaj, da bi si poiskal opore. Naslonil se je na vrata in globoko zadihal. Potem pa se mu je razil

Sreča na mostu

Foto: Milan Sparovec

po obrazu smehljaj, ki je bil neskončno čuden in občutek občudujoče sreče hkrati. Zelo nežno je dejal: »Dekletce dobi otroka!«

Nemočno je razprostrl roki. Eva se mu je počasi približala.

Njegovi roki sta jo objeli in dolgo sta obstala... brez besed in mirno.

»Ne smeš tu tako stati,« je nenadoma prizadevno spregovoril Klaus. »Sesti moram... po možnosti udobno. Zdaj je tvoja dolžnost, da se čuvaš!«

»Ah, Klaus...« Eva je zasijala od sreče. Kmalu pa se je zamislila. »In kaj bo iz tega?«

»To, kar mora biti.«

»Ne bo lahko.«

»Celo zabavno bo.« Pretegnil se je in zrasel za nekaj centimetrov. »In če mora pri tem vreči v zrak ves klub vetera-nov!«

»Dragi prijatelji... tovariši!« Po tem nagovoru je Gisenius učinkovito premolknil. »Sicer še nismo zbrani polnoštevno. Toda Hirschev in Schulzev izostanek jemljem kot znamenje usode, da vam povem, kar vam želim že dolgo časa povedati.«

»Velikasten uvod,« je ugotovil Framm-ler. Bennicken je sedel molče in samo občudujoče gledal svojega spoštovanega tovariša Giseniusa. Kerze si je nalival ko-njak.

Na Giseniusovo željo so se do minute točno zbrali v posebni sobi hotela »Tri kro-ne«. Samo Schulz ni utegnil na svoji ben-cinski črpalki pravočasno zaključiti dela. Hirsch je enkrat mimogrede pogledal skozi vrata in zamrmral: »Pridem potem s Schulzem.«

»Torej!« Gisenius je sklenil dlani, kot bi nameraval opraviti okrasno molitev. »Kakor stoji zdaj stvari, moramo na žalost računati, da lahko pride do najhujše-

Tovariši

84

ga. In zato se nam vsiljuje vprašanje, ki je skorajda že zahteva: naj vse, kar smo si doslej pošteno in z velikim trudom pri-garali... naj vse to enostavno prepustimo usodi?«

»Nikoli!« je s prepričanjem zaklical Kerze in izpil svoj konjak. Framm-ler je zagodrnjal: »Sploh ne pride v poštev!« In Bennicken je silovito zmajal s svojo kva-dratasto lobanjo.

»No torej!« Giseniusov obraz je bil po-polnoma negiben. »Preden bi iz tega iz-vicelel sklep, bi vam rad priklical v spomin naslednje: Meiners je bil takrat v nekem izpostavljenem položaju.«

»Preprosto in enostavno obsojen na smrt,« se je spomnil Kerze, »kar mirno po-vejmo.«

»Dragi prijatelji,« je nadaljeval Gise-nius mehko, hkrati pa prodirljivo svareče. »Prosil sem vas, da se v bodoče izogibate tovrstnih izzivajočih formulacij. Pod no-benim pogojem ne smemo slikati napačnih, za nas nevarnih podob.«

»Lepo!« Kerze je bil vseskozi priprav-ljen, da se, kar se tega tiče, popravi. »Mei-ners je bil torej takrat v izpostavljenem položaju.«

»Dobro — tako je torej bilo,« je povzel Gisenius. »Ta izpostavljeni položaj v goz-du 307 je prišel kmalu na to, kot je bilo pričakovati, v koncentričen ogenj nasprot-nika. Mi smo vendar pobegnili!«

»Seveda,« je vzkliknil Bennicken.

»Potem smo mislili, da smemo reči, da je Meiners umrl. Zmotili smo se...«

»Tega ne razumem,« ga je prekinil Framm-ler. »Prav tak je bil videti, kot da bi...«

»Že dobro, dragi prijatelji.« Gisenius mu je razumevajoče pokimal. »Motiti se je člo-

veško. Dognano je, da je Meiners ostal živ. Dogodki do tistega trenutka, ko je bil težko ranjen in nesreča sama, pa še nikakor ni vse, o čemer se je treba, kar se je nena-doma pojavil Meiners, pogovoriti.«

»Dekle...« je predel nit Framm-ler. »In mi smo — z dobrim namenom, se razume — imenovali Meinersa za edinega krivca.«

»Prekleti gnoj!« je zakričal Kerze. »Kdaj bo že končno enkrat preteklost postala pre-teklost?«

Gisenius je pomembno povsobil glavo. »Zelo prav imaš. Dokler pa nam to ne uspe, nam preostaja ena samcata rešitev: po-iskati moramo resničnega krivca!«

Zamolka tišina. Bennicken je vlek-olki ovratnik svoje srajce.

»Kdo, vas vprašam,« Gisenius je neko-liko povzdignil glas, »kdo je bil takrat od-govoren za vse naše vojaške akcije?«

»Schulz?« je vprašal Kerze skrajno pre-vidno.

Gisenius je s težavo prikimal. »Povelje-val je. Kar se je zgodilo, se je lahko zgo-dilo samo z njegovo vednostjo in z nje-go-vim privoljenjem.«

»Torej Karl Schulz!« je stvarno ugot-o-vil Framm-ler.

»Na žalost.« Gisenius je z obžalovanjem dvignil obe roki. »Zdaj pa k naslednji toč-ki. V mislih imam tragično dekletovo smrt. Tu je stvar čiste psihologije, da najdemo prave krivce. Schulzeva pomisleka vredna moralna naziranja, kar se tiče žensk, so nam bila in so nam še predobro poznana.«

»Hirsch,« je hitro pristavil Bennicken.

»Da. Brez Martina Hirscha bi gotovo ne... govorimo odkrito... ne prišlo do lju-bezenske pustolovščine.«

»Torej Schulz in Hirsch!« Framm-ler je povedal to, kot bi že sešteval trupla.

»Prosim!« Gisenius je, kot bi prisegal, iztegnil desnico. »Ta zdajšnja presojanja

Tovariši

85

bodo prišla v poštev le v slučaju, če bi se bili primorani poslužiti zadnjega sredstva. In vse, kar smo pravkar govorili, mora se-veda ostati med nami.«

Tovariši so pritrdili. Njihovi obrazi so bili resni in zagrizeni...

Ko sta se Schulz in Hirsch končno le pojavila v krogu svojih tovarišev, se je Gi-senius delal, kot da bi ta večer še ne prišlo do nobene odločilne besede.

»Dragi prijatelji... tovariši!« je pričel svoj »otvoritveni« govor. »Vsi veste, zakaj sem vas zaprosil, da se zberemo. Goworim o Michaelu Meinersu.«

Prisotni so — brez izjeme — gledali v Giseniusa. Hirschev pogled je izdajal po-smehljivo pozornost. Schulz je bil videti po-trpežljiv kot ovčka.

Gisenius je zopet sklenil dlani in na kratko pripl pripl oči. »Michael Meiners torej živi. Tu je, v tem mestu. Vsak hip se lahko zgodi, da ga srečamo. In kaj potem, prija-telji?«

»Čisto odvisno od tega,« je rekel Hirsch, ki ga je Gisenius izzivalno motril. »Kaj Meiners od nas pričakuje. Saj je pač mož-no, da bi želel le malo poklepetati. Morda o tem, zakaj smo bili takrat tako zelo za to, da ga pošljemo v smrt.«

»To ni snov za razgovor,« je nemudo-ma pojasnil Kerze. »Prvi sploh ne smemo dopustiti, da bi prišlo do razgovora: ali pa si je kdo med nami v svesti svoje krivde?«

»Ne,« je odločno odvrnil Bennicken.

»In kdo,« je skoraj vedro nadaljeval Kerze, »je poslal takrat Meinersa na obro-nek gozda? In kdo se je delal, kot da bi Meinersa zagovarjal? In kdo ga je potem sramotno pustil na cedilu?«

NEKAJ STEVILK PRED POSVETOM O ŠOLSKI TELESNI VZGOJI V SLOVENIJI

DRUŽINSKI DIALOG

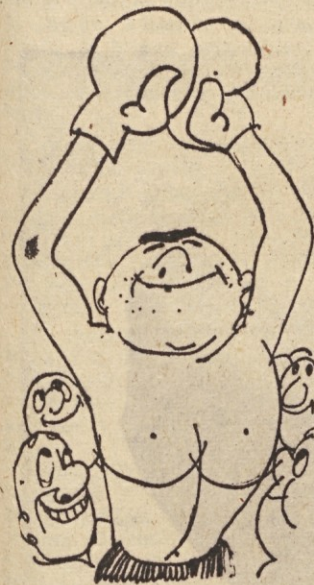
»Ali... ali ni te dni spet umrl v ringu neki Američan...?« me na vsem lepem vpraša žena.

»Tako pravijo. Menda bo že držalo. In kaj potlej, saj ni ne prvi ne zadnji,« podučim ženo.

»Toda, se ti ne zdi vse to tako nekam čudno? Šport in smrt... Ne vem...«

»Že, že, ampak veš, nič ne skrbi (na boks se dobro spoznam in še ljubim ga povrh, saj je to tako moški šport). Tisto, česar se ti bojiš, se pri nas ne bo zgodilo. Veš, sem in tja umre kak profesionalc... V Ameriki ali Angliji... Pri nas, v amaterizmu, pa ni nevarnosti, da...«

»Kakol? me prekine žena. »Kako moreš trditi, da ni nevarnosti, ko pa je rav-

no pred nekaj dnevi tako tragično preminil tisti mladi boksač iz Banjaluke?»

(Vraga, kdo ji je pa spet to povedal!)

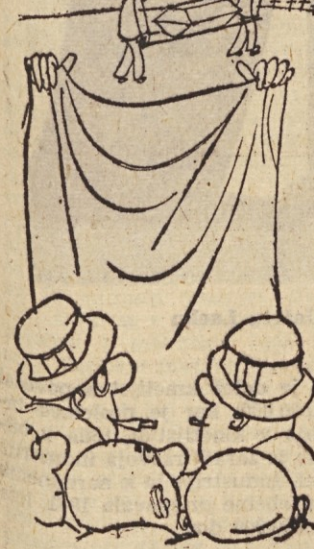
»Nesreča! Poskušam razložiti ženi, ki se na šport tako malo razume. »Veš, ampak v amaterizmu so presneto redke. Zares jih ni dosti...«

»Kaj boš pravil! Saj je radio povedal, da je bil ta primer že trinajsti pri nas, ki se je končal na pokopališču! No...?«

»Ali veš kaj, sedaj mi je pa tega dovolil! Morda imaš prav, ampak boks je in ostane plemenita veščina za vselej!«

»Zakaj pa tuliš?«

»Počakaj, da ti razložim do konca! Če si že tako ra-

dovedna, ti povem, da je bilo v zadnjem primeru vse v redu... Ničesar napak!«

»Kako...?«

»Kako, kako! Pravim, da je bilo vse v redu. Oba boksača sta bila pregledana, po oceni strokovnjakov približno enako sposobna, ring po pravilih, pod podloženo s klobučevino, ter udarec čist! Da, tako je ugotovila komisija. Udarec čist in... po pravilih!«

»Res?«

»Seveda!«

»No, potem pa je vse v redu,« si končno oddahne žena in me svetlo pogleda. »Torej boks je nedolžen šport!«

»Tako je!« veselo vzkliknem in ponosno objamem razumno boljše polovico, saj je domela to, česar tako mnogi ne razumejo.

SILO

ZAOSTALOST JE OČITNA

Telesna vzgoja v osnovni šoli se je v zadnjem obdobju razvijala pod vplivom splošnega procesa šolske reforme, prvega jugoslovanskega kongresa telesne kulture, »Sklepov o stanju in problemih na področju telesne kulture«, odbora za prosveto Zvezne izvršnega sveta Zvezne ljudske skupščine, kongresa telesne kulture v Sloveniji, kakor tudi drugih naprednih pojavov v svetu.

Kljub doseženim uspehom in napredku pa s stanjem ne moremo biti zadovoljni, kajti »v celoti razvoj telesne kulture zaostaja za uspehi, ki smo jih dosegli na kateremkoli drugem področju našega družbenega življenja« (dr. Slavko Komar, predsednik zvezne komisije za telesno kulturo).

UPRAVLJANJE

Konec preteklega šolskega leta smo imeli v Sloveniji na 1200 osnovnih šolah približno 238.800 učencev.

Za razvoj telesne vzgoje v osnovnih šolah so bili v republiki pristojni:

1. Svet za šolstvo LR Slovenije;
2. Komisija LR Slovenije za telesno kulturo pri Izvršnem svetu Ljudske skupščine LRS; za prostovoljno dejavnost v šolskih športnih društvih so poleg navedenih forumov skrbeli tudi:

1. Zveza za telesno kulturo Slovenije — komisija za šolska športna društva;
2. Zveza prijateljev mladine — odbor jugoslovanskih pionirskih iger s komisijami.

Vsa vprašanja telesne vzgoje v osnovnih šolah je reševal Zavod za napredek šolstva LRS s pomočjo Društva profesorjev in učiteljev telesne vzgoje LRS.

Vsi organi družbenega upravljanja v republiki so brez poklicnega strokovnjaka za specifična vprašanja telesne vzgoje v osnovnih šolah. Le v proučevalnem oddelku Zavoda za napredek šolstva LRS je referat za telesno vzgojo z enim nameščencem, ki zajema celotno področje telesne vzgoje v splošnoizobraževalnih šolah.

Zaradi organizacijske nerazvitosti in šibkosti strokovnih organov je bila tudi dejavnost pristojnih republiških organov o telesni vzgoji v osnovnih šolah razmeroma zelo skromna. Podobno je z delom organov v okrajih in občinah, kjer ni posebnih organov družbenega upravljanja za telesno vzgojo in so zanj pristojni organi s širšim delokrogom. Telesna vzgoja v takšnih primerih navadno ni obravnavana načrtno in trajno, marveč le občasno in še navadno med »slučajnostmi«, kakor poročajo iz Novega mesta.

Prosvetno pedagoška služba, ki je za področje telesne vzgoje v celotnem našem šolstvu organizacijsko nerazvita, je še posebej nerazvita za specifična vprašanja splošne telesne vzgoje v osnovnih šolah.

POUK

V osnovnih šolah imamo do vključno šestega razreda po tri ure pouka telesne vzgoje, le v sedmem in osmem razredu samo po dve uri. LR Srbija in Hrvatska imata v vseh razredih osnovne šole po tri ure pouka telesne vzgoje.

Poleg tega imajo šole enkrat mesečno športni dan.

Pouk telesne vzgoje vodijo:

1. Od prvega do petega razreda 3153 razrednih učiteljev;
2. V ostalih razredih 139 predmetnih učiteljev, 104 strokovni učitelji, 20 profesorjev, 95 honorarnih predavateljev.

Iz objektivnih in subjektivnih razlogov se pouk telesne vzgoje na osnovnih šolah ne izvaja v celoti. Po poročilih šol je od 996 osnovnih šol z 207.891 mladine pouk telesne vzgoje: na 736 šolah reden, na 253 samo ob lepem vremenu, na 135 nereden do petega razreda, na 462 je učni načrt v celoti predelan, na 529 je učni načrt samo delno predelan.

Dejansko stanje pa je bržkone še slabše, kar bi nam lahko razkrila ustrezna primerjalna analiza starja telesnega razvoja in zmogljivosti mladine ter njihovih okvar v šolah, kjer je načrten pouk telesne vzgoje skozi vse šolsko leto, s šolami, ki ga nimajo.

Raven pouka na nižji stopnji ne ustreza sodobnim zahtevam načrtne splošne telesne vzgoje, česar pa niso krivi razredni učitelji sami, saj jim učiteljska niso mogla dati v sedanjih pogojih ustreznega znanja. Na višji stopnji osnovne šole se je splošna raven pouka nekoliko dvignila, vendar tudi tu pogrešamo za stalno izpopolnjevanje

pomoč specifične prosvetno pedagoške dejavnosti.

Zaostalost na področju telesne vzgoje v osnovnih šolah je torej očitna. Tovrstna stihija ter organizacijska nepovezanost pa terjata v skladu s splošnim prizadevanjem za ureditev razmer na polju šolske telesne vzgoje nujne ukrepe.

Kdaj bodo športne igre »Iskre«?

Komisija za šport in rekreacijo pri sindikalnem odboru »Iskre« je v svoj program vključila tudi organizacijo letnih in zimskih športnih iger. Na vprašanje kranjskih športnikov, kdaj bodo športne igre »Iskre«, je dala komisija naslednji odgovor:

»Že na svoji prvi seji je komisija ugotovila, da je za prireditev letnih iger »Iskre« prepozno, četudi ne upoštevamo, da stroški letnih iger niso bili upoštevani v odobrenem proračunu, ki dosegajo po grobih izračunih 5 milijonov dinarjev. Ker športne igre niso same sebi namen in ne dajejo pravih rezultatov, če so pripravljene kampanjsko, brez zadostnih priprav in časa za organizacijo, bo komisija poskrbela za vse, kar je potrebno za organizacijo drugih zimskih iger z razširjenim programom, ter za izvedbo letnih športnih iger v prihodnjem letu.

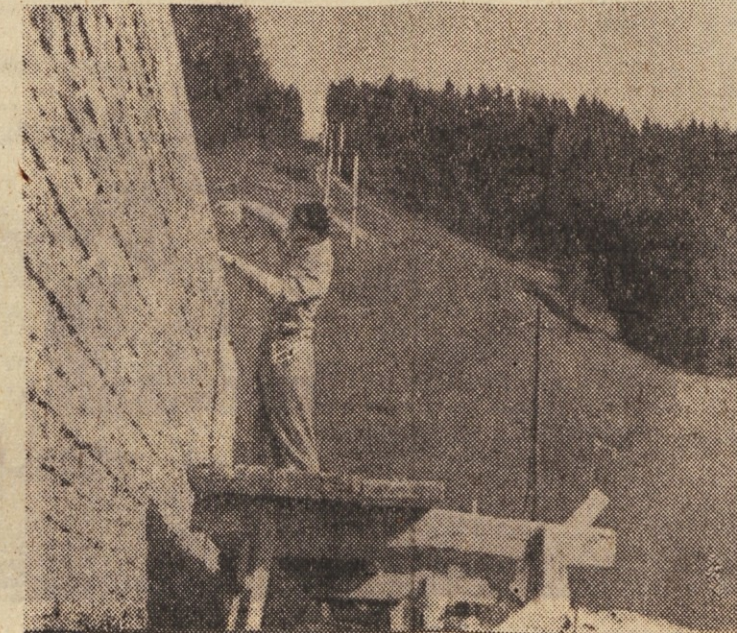
Ker nekateri člani kolektiva gledajo na to vrsto dejavnosti z neupanjem, oziroma imajo vse to za odvečno — dodajmo k odgovoru še nekaj misli: Nove razmere po reorganizaciji

»Iskre« terjajo tudi na področju delavskega športa, načrtnost in perspektivnejši prijemov. V vsakem od naših kolektivov živi kaka športna panoga. Tu balinajo in kegljajo, tam igrajo namizni tenis ali odbojko... Eden izmed namenov naše komisije pa je, da vključi vso to aktivnost in prizadevanja v skupno delo s čim večjim sodelovanjem celotnega kolektiva.

Le zdrav in razpoložen človek lahko doseže dobre delovne rezultate in vpliva na celotni dvig storilnosti našega velikega kolektiva. In ravno ta dvig produktivnosti in zmanjšanje stroškov za zdravstveno službo je končni namen, ki opravičuje izdatke za šport in rekreacijo. Ta končni cilj zasleduje tudi program komisije. Dobro namreč vemo, da so zaželeni rezultati lahko samo plod nenehne načrtne in dobro vodene akcije, ki polagoma in nevsiljivo da svoje obeležje načinu življenja članov našega kolektiva. Končni pregled dosežkov na tem zelo važnem, a dokaj zapostavljenem področju pa naj bo — v letnih in zimskih športnih igrah Iskre.«

Državna prvakinja v kotalkanju Katjuša pravi, da ji je za sedaj še vedno ljubša betonska plošča, kot pa umetni led pod Cekinovim gradom...

RAZPRAVA O REKREACIJI IN ODDIHU

Zadnji občni zbor občinskega sindikalnega sveta v Zagorju ob Savi je obravnaval tudi nekatere probleme v zvezi z rekreacijo in oddihom.

Ugotovljeno je bilo, da se vsako leto ob nastopu poletne sezone porajajo težave, kako zagotoviti kar največ članom delovnih kolektivov primeren oddih. Svoj počitniški dom ima le Rudnik rjavega premoga Zagorje, v katerem je 42 ležišč. Ostali zagorski delovni kolektivi pa nimajo svojih počitniških domov. Tako iščejo člani teh kolektivov v poletni sezoni prosta mesta v drugih počitniških domovih, ali pa najemajo sobe pri privatnikih. Razumljivo je, da je v takih pogojih letovanje manj prijetno in manj učinkovito, kot pa bi bilo sicer. Res pa je, da je zagorski občinski sindikalni svet dobil pri Stalni konferenci za oddih in rekreacijo seznam prostih kapacitet, vendar v glavnem le za izvensezonske mesece. Zato se člani kolektivov te ugodnosti tudi niso posluževali. Razumljivo je torej, da v zadnjem času vse bolj izstopa potreba po gradnji počitniškega središča, ki bi imelo takšno zmogljivost, da bi se ga lahko posluževali vsi tisti člani zagorskih delovnih kolektivov, ki so bili doslej prikrašani že za marsikatero počitnico. Zaradi tega bo občinski sindikalni svet Zagorje ob Savi ponovno pristopil k akciji za ureditev in gradnjo počitniškega središča v Savudriji, kjer že imajo Zagorjani zemljišče, izdelane načrte in tudi gradbeno in lokacijsko dovoljenje.

Predsedstvo občinskega sindikalnega sveta je že sprejelo predlog Industrije gradbenega materiala in Gradbenega podjetja, da na zemljišču v Savudriji zgradi za potrebe svojih delovnih organizacij počitniške objekte. S predstavniki obeh delovnih organizacij je še dogovorjeno, da že letos prično z gradnjo enega stanovanjskega objekta in kuhinje.

V razpravi o rekreaciji in oddihu je zadnji občni zbor zagorskega občinskega sindikalnega sveta med drugim tudi ugotovil, da se posamezne sindikalne podružnice iz leta v leto bolj vključujejo v organizacijo športnih tekmovalcev, tako v okviru samih kolektivov in med kolektivi. Tradicionalna sindikalna tekmovalstva za pokal prvoborca Slavka Pintarja-Robina in za rudarski praznik postajajo vse bolj množična. Tudi prvo zimsko letovanje članov sindikalnih podružnic iz Zagorja je povsem uspelo. Dejstva torej kažejo, da se športna dejavnost članov zagorskih kolektivov vse bolj širi tudi na tekmovalstva s člani sindikalnih podružnic iz sosednjih komun, kar ugodno vpliva na zblizevanje kolektivov. Kljub temu pa je na področju športne dejavnosti članov sindikalnih podružnic še mnogo neizkoriščenih možnosti. Zaradi tega je občinski sindikalni svet v Zagorju ob Savi sklenil, da bo skušal rekreacijsko dejavnost v delovnih organizacijah popestriti in organizacijsko izboljšati, tekmovalstva sindikalnih podružnic pa razširiti še na nove oblike dejavnosti.

-k-

»ZLATOROG« IN »MEPA« V BORBI ZA TOČKE

Sindikalna podružnica tovarne »Zlatorog« Maribor je organizirala sredi tega meseca zanimivo športno tekmovalstvo med sindikalno podružnico podjetja »Mepa« ter svojim sindikalnim moštvom. Tako sta se športna aktiva obeh sindikalnih podružnic srečala kar v šestih športnih panogah: kegljanju, streljanju, šahu, namiznem tenisu, odbojki in nogometu.

Prehodni pokal so tokrat osvojili tekmovalci sindikalne podružnice »Mepe«, ki so zmagali kar v štirih panogah. Končni rezultat tekmovalstva je 4:2 v korist »Mepe«.

Ob zaključku so tekmovalci in prireditelji poudarili, da bo potrebno v bodoče vključiti v to tekmovalstvo, ki naj bi postalo tradicionalno, tudi ženske ekipe. To pot so namreč nastopili samo moški, pa čeprav je ženska delovna sila v obeh kolektivih številčno močnejše zastopana.

NEUSPEH ŠPORTNIKOV DRAVSKIH ELEKTRARN

V letošnjem srečanju športnikov avstrijskih in jugoslovanskih dravskih elektrarn, prireditelji so bili tokrat naši tekmovalci, so pokazali gostje večjo izurjenost. Zmagali so v vseh disciplinah, razen v kegljanju B ekip.

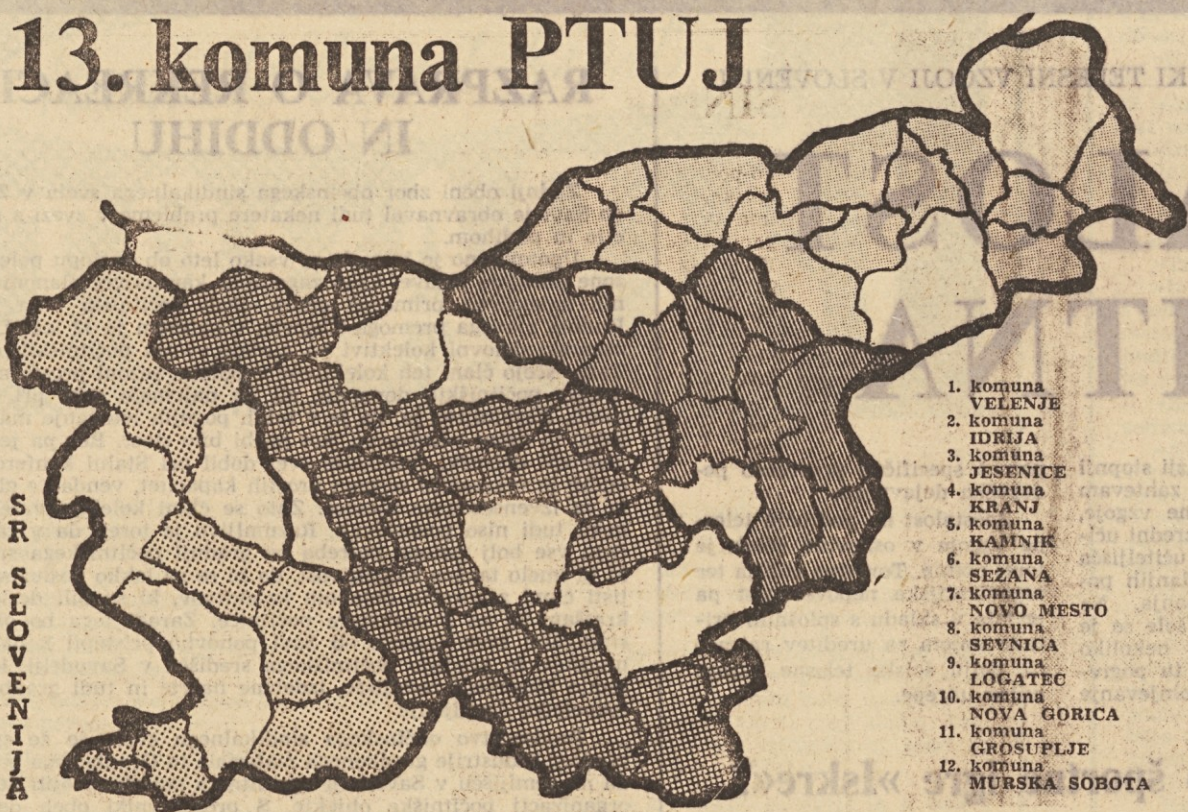
Ponovno srečanje bo v Celovcu prihodnje leto. Pričakovati in upati je, da bodo ob tej priložnosti poželi naši tekmovalci malce več uspehov, pa čeprav bodo nasprotniki ponovno zastopali številčno precej močnejši delovni kolektiv.

KS.

SEDEŽNICA NA ČRNI VRH

Lep planinski svet nad Jesenicami — kot nalašč za oddih in rekreacijo v letnem in zimskem času — je bil vse do danes kaj malo izkoriščen. Celo sredi smučarske sezone, ko je snežna odeja najbolj debela in mikavna, je namreč na Črni vrhu presneto skromno število smučarjev. Kdo bi se mučil s hojo navkreber, si misli večina ljubiteljev zimskih športov, ko pa so tako blizu kranjskogorske žičnice! Toda... vse kaže, da bodo gozdovi in travniki pod Golico že letošnjo zimo zvabili v svoj svet številne izletnike, kajti višinska razlika med Jesenicami in Črnim vrhom že v najbližnji prihodnosti ne bo več nobena ovira. Jeseničani so namreč povsem resno pristopili k realizaciji že stare zamisli, da postavijo na Črni vrh žičnico, ki bo človeka v nekaj minutah pripeljala v planinski svet, nadvse primeren za resničen počitek in oddih. Poznavalci pobočij pod Golico zatrjujejo, da bo smuk s Spanovega vrha v dolino, ki bo dolg približno 3 km, eden najlepših daleč naokoli. (Na sliki levo: Dela na vstopni postaji na planini pod Golico lepo napredujejo; desno: Spanov vrh, prelepa razgledna točka, kjer bo stala končna izstopna postaja.)

13. komuna PTUJ

1. komuna VELENJE
2. komuna IDRIJA
3. komuna JESENICE
4. komuna KRANJ
5. komuna KAMNIK
6. komuna SEŽANA
7. komuna NOVO MESTO
8. komuna SEVNICA
9. komuna LOGATEC
10. komuna NOVA GORICA
11. komuna GROSUPLJE
12. komuna MURSKA SOBOTA

DVA TISOČ- LETNO MESTO IN NJEGOVA OBČINA

Pišemo vam o ptujski občini, o 644 kvadratnih kilometrih površine in več kot 65.000 ljudeh! O več kot tridesetih milijardah brutoprodukta, ki ga ustvarjajo ptujski občani v svoji občini.

Zelimo vam predstaviti giganta naše socialistične graditve — tovarno glinice in aluminija v Kidričevem, del vse jugoslovanske skupnosti, največji kmetijski kombinat ožje domovine, ki je rasel na temelju nadvse ugodnih naravnih pogojev, tovarno avtoopreme, strojne delavnice in vrsto drugih podjetij, ki so nastala zgolj zaradi prizadevnosti, v dobrem pomenu besede — tudi iznajdljivosti Ptujčanov. To so delovne organizacije, številne ustanove — od zdravstva (predstavljamo vam zdravstvena doma v Ptuj in Kidričevem) do razvijajočega se šolstva, skratka, tudi vsega, kar je nastalo zaradi občanov in v interesu širše družbene skupnosti. In še enkrat — Ptuj in njegovo občino — danes. V letu 1963. Pišemo vam o tem, kako so dosegli takšen napredek, s katerim — mimogrede omenjeno — še zdaleč niso zadovoljni, ter kaj pričakujejo od prihodnosti. Ne razumite me napaki: ne pričakujejo, temveč, kako si krojijo prihodnost.

Zelimo vam predstaviti današnjo ptujsko občino in njen dosedanj razvoj, ki je ob kopici objektivnih in subjektivnih težav — kje jih pa ni? — presenetil celo tradicionalne pesimiste ptujske občane, še bolj pa tiste, ki je obiskal Ptuj po nekajletnem preselstvu. Morda — ko ga je obiskal celo prvič.

Učbeniki zastarijo, preden ji natisnejo. Razglednice, ki jih pošiljajo turisti, ne kažejo več iste panorame... Ne sklicujmo se na uradne podatke mednarodnih organizacij o vsestranskem napredku naše države, saj smo sami priča tega. Toda ni le nacionalni ponos, če zapišemo, da so to danes, kjer so sloveli po tradicionalni zaostalosti, organizirali tako učinkovit boj zoper njo, da so jo skoraj odpravili, da so ob bok le-tej — ti isti ljudje! — postavili objekte, na katere smo ponosni vsi in so porok, da je preteklost dobila neprehodno mejo, od katere se pričinja novo življenje. Da, tako kot danes v ptujski občini.

Pisatelji pišejo romane. O zaostalih Haložah, o lukarjih, o grofih, ki so iz žuljev naših predhodnikov gradili gradove, na katere smo še danes ponosni! Človeški genij je, na primer, ustvaril na Dornavi najlepši baročni grad na Slovenskem, Turist, ki obišče Stajersko, bo veljal v kulturnem svetu za »primitivca«, če se ne bo mogel pohvaliti, da je obiskal ptujski muzej. Gobelin ali viteška sulica iz ptujskega muzeja — enega najbogatejših pri nas, pričajo o našem človeku. Tako ali drugače.

V vsaki izmed naših reportaž spregovorimo — pač kolikor omejeni prostor dopušča — o zgodovini krajev, ki jih opisujemo. Najskromnejši ptujski prospekt — v milijonskih nakladah krožijo po našem svetu — pove poglavitno. Mi pa vam ne pišemo prospektov. Sodimo, da bi lahko prepustili ves prostor zgodovinarjem, pa ga bi še zmanjkalo. 1000 let pred našim štetjem Iliri, okoli 400 let — prav tako pred našim štetjem Rimljani, ki so tu pustili neizbrisne sledove. Nato Franki, (okoli leta 800), nato slovenski knez Pribina, nato Madžari, pa oblast češkega kralja in potem Habsburžanov, v XV. stoletju turški vpadi... Slovenski kmet je bil vselej izkoriščen ali žrtev. Tisti kmet, ki se je toliko let pozneje — v habsburški monarhiji — upiral monarhiji kot raznorodovanju (konkretno: ponemčevanju), ki so dosegli vrhunec v septembrskih dogodkih 1908. leta. In vse do druge svetovne vojne, namesto gospodarskega napredka, stagnacija in z okupacijo nov val zasužnjevanja. Toda tokrat ga je ljudstvo — čeprav ne takratna oblast — dočakalo pripravljeno. Zgodovina Slovenjgoriške čete je zapisana v srcih

vseh ptujskih občanov. Lacko, Osojnik, Kerenčič, Reševi in drugi so danes simboli svobodne graditve socializma. Narodnoosvobodilna borba, ki je zrastle iz upora proti krvavemu terroru — ki so se mu prvi uprli ptujski partijci, ki jih je vzgojil dr. Jože Potrč — je pustila to trajne spomenike...

Ne, ne bomo opisovali zgodovine Ptuja in okolice. Že samo ime Ptuj bo pri slehernem bralcu vzbudilo spomine na znanje iz šole, na dogodke iz preteklosti. Zal pa je res, da še tako slavna in bogata zgodovina — mislimo na razvoj Ptuja in okolice od prve naselitve — ne pomenita zgodovine napredka. Okolnosti, posebej v novem času (na primer proga Dunaj—Maribor—Trst), ki je pustila Ptuj ob strani, ali na primer reakcionarni oblastniki, ki so v strahu pred »rdečo nevarnostjo« zaveštno preprečevali razvoj industrije (Tlvar, zdaj Varteks, je hotel postaviti tovarno v Ptuj), čeprav je bilo to še preveč brezposelnih a po naravi pridnih delovnih rok...

Osvoboditev, ne le narodnostno temveč tudi socialno, Ptujčani in okoličani dočakali v nove Jugoslavije.

Ptuj, najprej okraj, potem občino smo šli za več ali manj zaostal kraj. Kljub plodnemu Ptujskemu in Dravskemu polju in razvitemu vinogradništvu v Haložah in Slov. goricah nad vse peštra kmetijska proizvodnja ni gospodarsko veliko pomenila. Mestu in okolici je primanjkovalo industrije.

Vsako lahko presodi, da tako ni moglo ostati. V naših družbenih pogojih nikakor ne. Morda nekateri kraji napredujejo hitreje kot drugi — vzrokov za to je veliko — zastoja pa ne poznamo nikjer. In Ptuj je bil med tistimi kraji, ki so prva po vojna leta nekoliko zaostajali v gospodarskem razvoju za drugimi kraji, toda prav zdaj dohaja zamujeno. Toliko bolj odločno. Novi proizvodni odnosi, velike investicije za modernizacijo kmetijstva, razvijanje industrijskih podjetij, ki so odprla delovna mesta za občane, so zagotovili nagel gospodarski napredek občine.

Podrobnosti bomo zvedeli pozneje ob opisu posameznih podjetij.

V ptujski občini so — glede na slovenske razmere — najboljši pogoji za razvoj živinoreje, poljedelstva, sadjarstva in vinogradništva. To je temeljni pogoj za razvoj predelovalne industrije. Potrebne delovne sile je to več kot dovolj. Prav slednje pa je tu spriču ugodne geografske lege — sredi dveh industrijskih bazenov, mariborskega in zagrebškega in blizu ljubljanskega, spriču naglega razvoja glavnih industrijskih panog in počasnejšega razvoja stranskih, nič manj potrebnih, ob nujno potrebni iniciativi, omogočilo razvoj novih industrijskih panog.

Čeprav na skopo odmerjenem prostoru, smo večkrat omenili ptujsko zgodovino, ki je to pustila spomenike, ki jih spoštuje ves svet. Ti spomeniki in, naravno, lepote — venec rahlo nagubanih Halož in Slovenskih goric z etnološkimi posebnostmi, pogoji za lov in ribolov, tradicionalna kakovostna gostinska mreža, na novo zgrajeni športni objekti so temeljni pogoji za razvoj domačega in mednarodnega turizma.

Se enkrat: seznanite se s posameznimi podjetji, na tem mestu pa naj bo dovolj naslednja tabela:

Leto	Nar. dohodek, ustvar. v družb. sekt. (v milij. din)	Štev. zaposlenih v družb. sekt.	DBP na prebivalca v (tisočih)
1956	3.866	5.590	212,9
1957	5.691	6.155	264,7
1960	8.771	7.387	443,1
1961	9.443	7.832	488,8
1962	10.121	8.325	518,1
1963 (plan)	11.412	8.509	561,9

Namerno smo izbrali podatke o rasti narodnega dohodka in števila zaposlenih v družbenem sektorju. Skupaj z zasebnim sektorjem pa so v občini ustvarili lani 13.268.000.000, letos pa predvidevajo ustvariti 14.821.000.000 din narodnega dohodka. In še absolutni številki vrednosti

proizvodnje: v letu 1962 je znašala 33.277.000.000, letos pa predvidevajo porast na 36.392.000.000 din.

Delež družbenega sektorja kmetijstva v narodnem dohodku občine je bil 1956. leta 205.798.000 din, industrije takrat 2.987.000.000. Že v letu

1961 se je delež kmetijstva povečal na 842.000.000, kar je posledica investiranja v kmetijstvu, toda v odstotku se je zaradi razvoja industrije zmanjšal. Industrija je k narodnemu dohodku občine prispevala 1961. leta že 6.111.000.000 din.

Spomenik narodnemu heroju Jožetu Lacku

Pogled z novega mostu na stari del mesta in Ptujski grad

KIDRIČEVO VSE VEČJE

Tovarna v Kidričevu je nedvomno velika pridobitev za našo domovino. Na več kvadratnih kilometrov obsegajočem tovarniškem dvorišču stojijo ogromni, nekateri do 30 in več metrov visoki, drugi pa nižji objekti tovarne glinice in aluminija, plinarne in anodne mase, polni industrijskih naprav milijardnih vrednosti. V teh objektih, pri strojih in napravah pa dela razmeroma majhno število zaposlenih, ki so ustvarili s proizvodnjo in z uslugami milijarde dohodka. (V letu 1962 blizu 3 milijarde, oziroma 11 milijard bruto dohodka!)

Podoba Kidričevega dopolnjuje nedaleč od tovarne ležeče naselje Kidričevo z 38 stanovanjskimi zgradbami, s samskim in zdravstvenim domom, šolo, restavracijo in z drugimi objekti, z železniško postajo v bližini in z avtobusnimi zvezami na vse strani ter z asfaltno cesto proti Ptuj. Prav letos jo asfaltirajo tudi v smeri proti Pragerskemu. Za rekreacijo je športnikom na razpolago letno kopališče, športno igrišče, za razvedrilo pa kino in razne prireditve v velikih dvorani restavracije. Dva večja objekta z nad 70 stanovanji sta v Ptuj. V bližnji prihodnosti bodo v Ptuj zgradili še 60 stanovanj (v dveh stolpnih v naslednjih dveh letih).

Pa si oglejmo podrobneje to delovno organizacijo.

Kolektiv proizvaja na vse višji stopnji mehanizacije in avtomatizacije in prizadevno izpolnjuje vse proizvodne naloge tako glede količine kot kvalitete svojih proizvodov — glinice in aluminija.

V razdobju od 1950 do 1963. leta, to je v 13 letih obstoja tovarne, gre h koncu druga faza izgradnje tovarne, ki zajema rekonstrukcijo tovarne glinice in razširitev tovarne aluminija.

1950. leta se je pričela intenzivna izgradnja Kidričevega. V tem letu je bil izvoljen prvi delavski svet, ki je štel 40 članov. Ta je prevzel velike naloge in odgovornosti, ki jih je tudi uspešno opravil. 1952. leta je bila graditev tovarne pospešena z odobrenim posojilom Mednarodne banke. Tovarna naj bi imela zmogljivosti 45.000 ton glinice in 15.000 ton aluminija letno.

Leta 1954 je začela tovarna poskusno obratovati. Leta 1955 je prešla v redno proizvodnjo. Obratovanje je šolalo delavce, ki so kmalu obvladali tehnološki proces, odklanjali začetne težave in slabosti in dosegali vse večje uspehe. Seveda so strokovni usposobljenosti bistveno prispevali strokovni seminarji in druge oblike izobraževanja, ki so jih organizirali v tovarni.

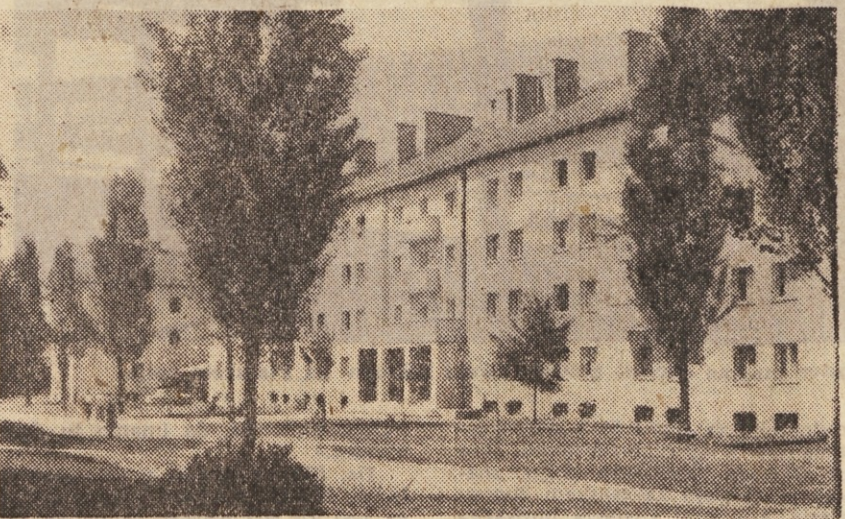
V letu 1957 je bila kot zadnji objekt I. faze izgradnje Kidričevega dograjena tovarna anodne mase.

Proizvodnja aluminija je od leta 1955 rasla iz leta v leto, tako, da so v letu 1962 v Kidričevu proizvedli že skoraj 20.000 ton aluminija. V vseh letih se je Kidričevo lovilo s problemom redne oskrbe z električno energijo, kar je povzročilo večja nihanja v proizvodnji aluminija v posameznih letih.

V 1961. letu so pričeli rekonstruirati tovarno glinice. Zamenjali so stolpni postopek proizvodnje glinice z modernjšim, avtomatiziranim in kontinuiranim Bayerjevim postopkom. V tem letu so tudi pričeli graditi novo elektrolizo z najmodernejšimi elektrolitskimi pečmi. Zeleli so doseči oz. si zagotoviti večje proizvodne zmogljivosti tako za proizvodnjo glinice kot za proizvodnjo aluminija. Nove investicije, ki so bile za to potrebne, so bile preračunane na 12 milijard dinarjev. Čeprav je bila tovarna v rekonstrukciji, so v oktobru in novembru 1962. leta dosegli najvišjo proizvodnjo od obstoja tovarne do tistih dni. Proizvedli so namreč 64.000 ton glinice in 19.650 ton aluminija. Letošnjega junija so pričele obratovati nove peči v proizvodnji aluminija. Iz meseca v mesec jih je več. To so koraki napredka rekonstrukcije, ki je prinesla večjo proizvodnjo glinice po novem Bayerjevem postopku. Rekonstrukcija je zdaj v zadnji fazi. Zaključena bo 1964. leta, toda delne rezultate bo dala že letos.

Motiv iz tovarne aluminija

Samski dom v Kidričevu je ena izmed največjih stavb naselja

Obiskovalci obratov tovarne glinice, aluminija, anodne mase, stiskalnice, elektrolize ter plinarne se izgubijo med ogromnimi stroji domačih in raznih drugih firm. Obiskovalce pa najbolj preseneča dejstvo, da je ob številnih kilometrih poti po tovarniških proizvodnih dvoranih, srečal malo delavcev, ki strežejo tem strojem in napravam ali pa največkrat samo kontrolirajo njihovo delovanje. Take so pač moderne tovarne.

Obiskovalci se radi ustavijo pri napravi za praznjenje vagonov, ki namošeča ne samo ljudi, temveč tudi žerjave. Droblilci, mlini, mešalci, ogromne kadi z lugom, dekantatorji tovarne glinice niso nič manj zanimivi kot v elektrolizi velike elektrolitske peči; po 40 jih je v eni vrsti in po 4 vrste so v vsaki hali. Po širokih betonskih cestah po sredi dvorane vozijo razna vozila.

Zanimiv je pogled na napravo za puljenje klinov, še posebej pa pogled na ogromen žerjav, ki se premika po tirih nad dvorano. Žerjavista, tam zgoraj v kabini, komaj opazite.

Vse to služi po svoje namenu in vse to upravljajo ljudje raznih kvalifikacij, starosti in izkušenj. Nekateri so pri tem delu že nad 15 let, drugi pa manj. S stroji je treba strokovno ravnati. Sicer pa je za higieno tehnico varnost v tovarni dobera poskrbljeno.

Izobraževalni center v podjetju izobražuje delavce za delo na delovnih mestih. Mnogi delavci se odločijo za nadaljnje strokovno izpopolnjevanje in obiskujejo razne šole. Poleg tega štipendira podjetje šolanje mladih visokostrokovnih moči. Vse je usmerjeno k cilju, da bi delali ob strojih in napravah strokovno usposobljeni delavci. Se večje zahteve glede tega postavlja avtomatizacija tovarne.

Tovarna glinice in aluminija v Kidričevu je največje industrijsko podjetje ptujske občine. Zaposluje sicer le 1/38 njenega prebivalstva, ki pa so ustvarili — na primer v letu

1960 — dobro tretjino vsega dohodka občine. V 1962. letu je tovarna v Kidričevu prispevala več kot 11 milijard k celotnemu dohodku občine, ki je takrat znašal 28 milijard dinarjev.

Letošnji prispevek Kidričevega v gospodarstvu občine bo še večji, ker bodo, kot že rečeno, delni rezultati rekonstrukcije in graditve elektrolize vplivali na višjo proizvodnjo in vzporedno s tem na višjo realizacijo.

Predelovalna industrija v SFRJ lahko predela ves doma proizvedeni aluminij. V Kidričevu ga bodo prihodnje leto proizvedli že 40.000 ton. S tem bodo v celoti zadoščene potrebe jugoslovanske predelovalne industrije. Kot je znano, predelujejo aluminij iz Kidričevega v tovarni »Impol« v Slovenski Bistrici in v tovarni lahkkih kovin v Ražinah pri Sibeniku.

V Kidričevu bodo bistveno povečali tudi proizvodnjo glinice. Prihodnje leto bodo proizvedli 90.000 ton glinice. Ta količina pa bo vendar komaj zadoščala za lastne potrebe za proizvodnjo aluminija oz. za potrebe jugoslovanskega trga. Vprašanje je, kaj bo potrebno ukrepati, da bi ohranili poslovne partnerje v inozemstvu, ki v povprečju jemljejo najmanj 15% dosedanje letne proizvodnje glinice (to je ca. 10.000 ton).

V podjetju že razmišljajo o tem, vendar je rešitev tega problema vezana na primerne odločitve zveznih forumov.

Kolektiv, njegovi organi upravljanja in vodstvo podjetja so pokazali vzorno prizadevnost pri uresničevanju druge faze gradnje tovarne. Prevzeli so namreč velikansko nalogo, vendar jo uspešno uresničujejo. Vredno pa je poudariti, da se vsi v tovarni zavedajo, da ni važna samo skrb za proizvodnjo, ampak tudi za delovnega človeka. Gradnja stanovanj in drugih objektov družbenega standarda, ki jo izvaja kolektiv v Kidričevu, to tudi potrjuje.

SINDIKATI PTUJSKE KOMUNE

so dobro organizirana družbeno-politična organizacija delavskega razreda v komuni, ki ima v svojih 82 osnovnih organizacijah povprečno nad 11.000 članov sindikata ali nad 98 % vseh zaposlenih delavcev in uslužbencev. Sindikati imajo v komuni zelo pomembno vlogo in so veliko prispevali k tako vidnemu gospodarskemu in kulturnemu napredku ptujske komune v dosedanjem obdobju socialistične graditve.

Občinski sindikalni svet in občinski odbori strokovnih sindikatov si vsestransko prizadevajo, da bi bila vsebina in oblike dela čim bogatejše ter prilagojene hitremu družbenemu razvoju in da bi sleherni delavec s pomočjo svoje sindikalne organizacije našel svoje pravo mesto aktivnega graditelja in upravljavca socialistične družbe.

Občinski sindikalni svet v svoji bogati delovni praksi vsakodnevno odkriva nove oblike dela, predvsem pa teži, da bi sindikalna organizacija bila vse bližja svojemu članstvu. Občinski sindikalni svet je ustanovil več svojih zelo pomembnih institucij, ki delo v sindikalni organizaciji vsebinsko zelo bogatijo in vidno utrjujejo družbeno politično vlogo in položaj sindikatov v komuni.

Sindikalna politična šola v Ptuj, ki je bila ustanovljena leta 1960, je postala center za šolanje sindikalnih delavcev ptujske komune. Doslej se je v njej izšolalo 159 delavcev v Ptuj in 52 delavcev v Majšperku. Mnogi izmed njih so danes dobri sindikalni delavci in zelo sposobni upravljalci. Šola, ki traja pet mesecev trikrat tedensko v popoldanskem času, daje slušateljem temeljna znanja predvsem iz naslednjih področij: ekonomski sistem SFRJ, zgodovinski razvoj sindikatov in njihova vloga v svetovnem delavskem gibanju, vloga in naloge Zveze sindikatov Jugoslavije v graditvi socialistične družbe in socialistična demokracija v jugoslovanski praksi. Oblike dela v šoli so zelo zanimive in delavci zelo radi obiskujejo svojo šolo, na katero so zelo ponosni.

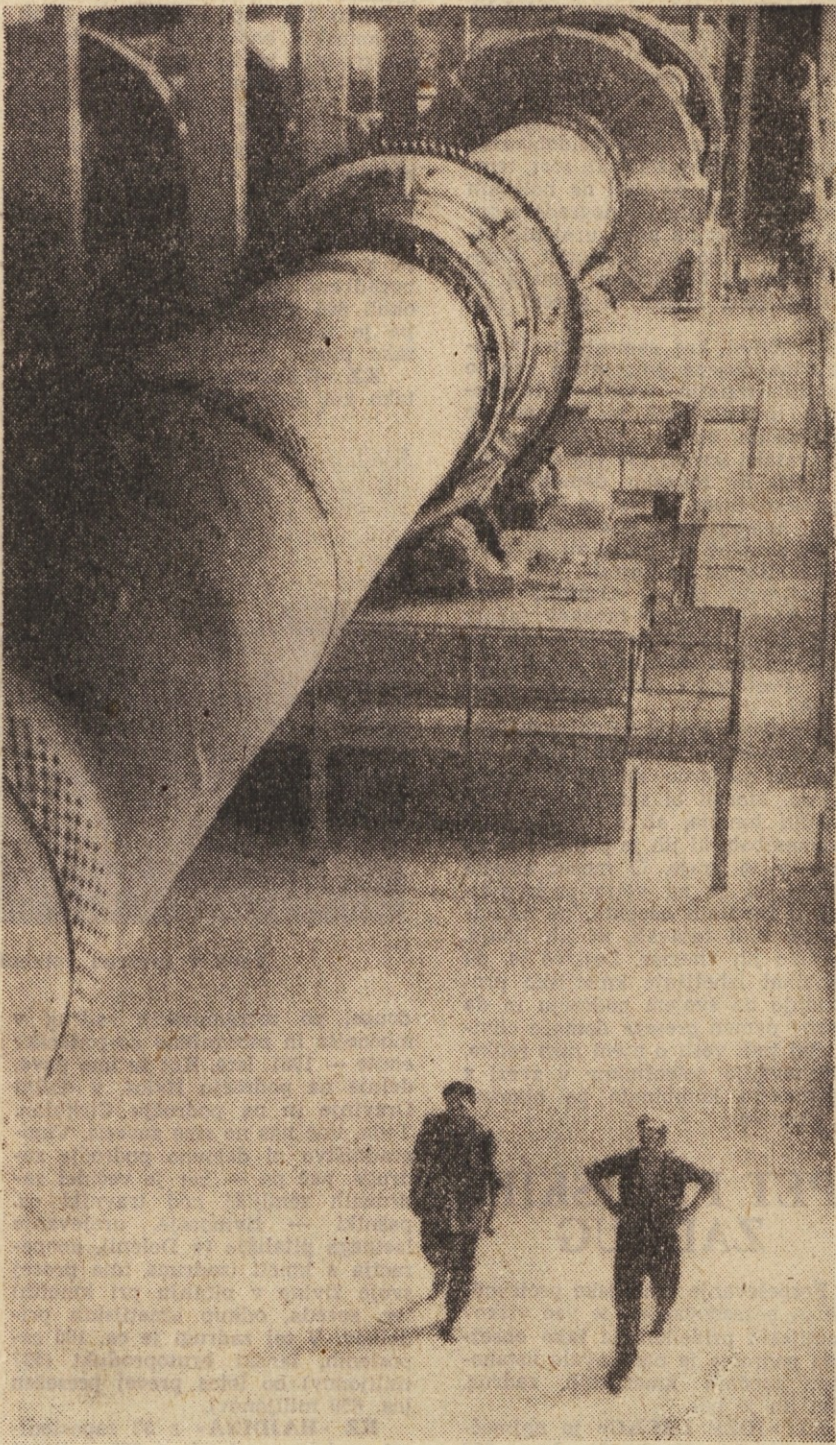
Delavski klub sindikatov v Ptuj je zelo prijeten kotiček, v katerem se zbirajo člani sindikata z namenom, da se v njem kulturno, idejno politič-

no in družbeno ekonomsko izobražujejo na eni strani, na drugi strani pa da svoj prosti čas koristno uporabijo za razvedrilo. Z letošnjim letom postaja Delavski klub sindikatov center za kulturno-umetniška ustvarjanja delavcev. V klubu bodo člani delovnih kolektivov pripravljali svoje kulturne programe na delavskem odru z namenom, da seznanjajo občane s svojimi ustvarjanji in dosežki na tem področju. V klubu so raznovrstna predavanja in pogovori z delavci o najaktualnejših političnih, gospodarskih, kulturnih, športnih in znanstvenih dogajanjih doma in po svetu. Klub je opremljen s televizijskim in radijskim sprejemnikom, šahi, časopisi in revijami.

Pravna služba občinskega sindikalnega sveta, ki jo tvorijo izkušeni pravniki, skrbi, da se članom sindikata nudi brezplačna pravna pomoč z vseh področij civilnega, kazenskega in upravnega prava, predvsem pa v zadevah iz delovne in varstvene zakonodaje. Tako imajo vsi delavci, ki so člani sindikata, pravico do pravne pomoči.

Med najpomembnejše uspehe ptujskih sindikatov lahko zapišemo prijateljsko in bratsko sodelovanje med občinami dveh socialističnih republik Slovenije in Hrvaške — Varaždin-Ptuj-Cakovec, kar je edinstven primer v Sloveniji. Sodelovanje, kateremu je temelj položila Sindikalna politična šola Ptuj 1.1960, je dalo zelo pomembne uspehe, ki se izražajo v iskrenem prijateljstvu med občani treh prijateljskih občin in v plodnem medobčinskem sodelovanju med družbeno političnimi organizacijami, na področju gospodarstva, turizma, kulture, športa, tiska in radia ter na drugih področjih.

Ustanovljeni so medobčinski organi za razvijanje plodnega sodelovanja kot so: Skupščina stalne konference in odbor »Bratstva in prijateljstva« občin Varaždin, Ptuj in Cakovec, sklad »Bratstva in prijateljstva« s sedežem pri Narodni banki v Varaždinu, uredniški odbor medobčinskega lista »Bratstvo in prijateljstvo«, ki bo izhajal vsako leto v okviru »tedna Bratstva in prijateljstva«, ki se prireja v počastitev mednarodnega delavskega praznika 1. maja in podobno.

Mokri mlini za mletje boksita

Prva izmena odhaja z dela — v ozadju objekti TGA Kidričevo

KMETIJSKI KOMBINAT PTUJ — KOMBINAT V PRAVEM PO- MENU BESEDE

Nikakor ne slučajno pričenjamo opis s kmetijskim kombinatom, največjim poljedelskim kombinatom Slovenije. Čeprav je v občini najmočnejša gospodarska panoga industrija, ki iz leta v leto povečuje zmogljivosti, je prav modernizacija kmetijske proizvodnje, posledica le-te pa večja kmetijska proizvodnja, tisti činitelj, ki izstopa, ker dejansko najbolj spreminja obliko. Velike investicijske naložbe v kmetijstvo — letos več kot dve milijardi — dajejo pečat ptujskemu gospodarstvu.

Prav to pa poudarja pomen kmetijskega kombinata, ustanovljenega 1961. leta s fuzijo KG Haloze, Ptujsko polje, Dravsko polje in GG Dravinja. Danes je v kombinatu ca. 1600 zaposlenih, letošnji bruto produkt, kot so ga planirali, bo 3,5 milijarde. Prav sedaj graje farma bacovov (zgrajena bo do prihodnje jeseni, vanjo bodo investirali milijardo 689.000.000 dinarjev), ki bo kombinat zaokrožila v celoto in ga napravila za kombinat v pravem pomenu besede. Že sedanja poljedelska proizvodnja — kombinat ima ca. 5000 ha lastnih kmetijskih površin — služi predvsem živinorejski proizvodnji. Danes ima kombinat v svojih hlevih 1200 krav-mlekarij in pridobi letno 2.250.000 litrov mleka. Do 1970. leta bo proizvodnja mleka več kot podvojila, v hlevih pa bo takrat 2000 krav. V okviru svoje mlekarne — razen masla — proizvajajo kazein in galetit — Okoli 650 glav goveje živine v pitanju v letošnjem letu je relativno malo, toda iz leta v leto bo število večje. 1970. leta bodo imeli v svojih hlevih 5000 glav. Glavna pozornost pa je posvečena prašičereji. Letošnjih 350 plemenskih svinj najboljše pasme je res osnova za bodočo farma bacovov (pasme Landrace), toda čez tri leta bo današnje število 10-krat večje. Farma bo imela zmogljivost 50.000 bacovov letno; pravijo, da bodo vse zmogljivosti tudi izkoriščene. Da to terja gradnja tovarne močnih krmil za zagotovitev prve faze proizvodnje in gradnja industrijske klavnice, v kateri bodo tudi predelovali doma vzrejene bacone in tako, kombinatu spodobno, sami oskrbeli končno fazo proizvodnje, je jasno.

Ceprav kaže, da je vsa pozornost kombinata posvečena farmi, pač zaradi tolikih vlaganj in usvajanja nove proizvodnje, le ni tako. Vinogradništvo in sadjarstvo sta panogi, ki slej ko prej predstavljata pojem Stajerske, posebej še ptujske občine. Kombinativna bela haloška vina v zadnjem času dosegajo sloves in iz Slovenskih goric, sicer pa ptujska vinska klet (prvotne kletne kapacitete za več ko 500 vagonov vina) nima slovesa od danes. Pomembnejše je dejstvo, da kombinat pospešeno obnavlja haloške vinograde. Pri tem ne gre le za pridobivanje novih vinogradov zlatih sort, temveč za dejstvo, da tudi na holoških strminah obdelujejo vinograde s pomočjo strojev: na novo urejenih vinogradih lahko en traktorist obdeluje najmanj 5 hektarov nasada. Si predstavljate, koliko to pomeni pridelka.

Kombinat kot samostojni izvoznik vina dosegla pomembne uspehe na tujih tržiščih. Izvažajo v 18 različnih držav. Letos je kot nosilec kontingenta skupno s 14 drugimi proizvajalci izvozil 230 vagonov vina v CSSR in Nemško demokratično republiko. Sicer pa, saj je že vsakdo srečal kombinatove železniške vagonne — cisterne na progi ali avtomobilске cisterne na cestah...

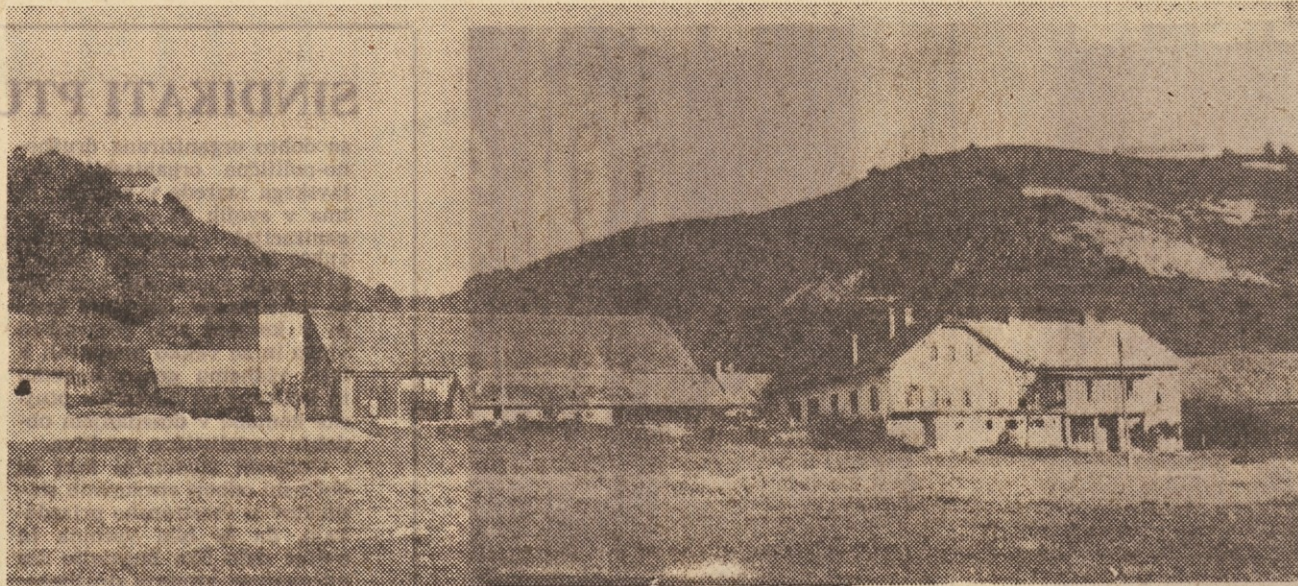
Sadjarški obrat »Osojnik« ima svoje znane plantaže breskev, jabolk in hrušk na področju Slovenskih goric, kjer so za sadjarstvo idealni pogoji. Postopoma povečujejo svoje nasade.

Kmetijski kombinat še vedno odkupuje zemljo, na kateri sproti organizira moderno kmetijsko proizvodnjo. Morali bi spregovoriti še o nasadih hmelja, ali o vseh drugih spremembah, ki jih je prinesel kombinat v te kraje. O močni strojni opremljenosti, ki je na voljo proizvajalcem, o številnih uspehih, ne nazadnje pa tudi težavah, ki jih imajo. Pustimo jih v nemar. Dejstvo je, da kombinat izboljšuje kmetijsko proizvodnjo na svojem področju in da njegov pomen presega domače okvire. Saj tudi vesti o njem niso redke, pričakovanja potrošnikov v zvezi z dejavnostjo kombinata pa nikakor ne skromna.

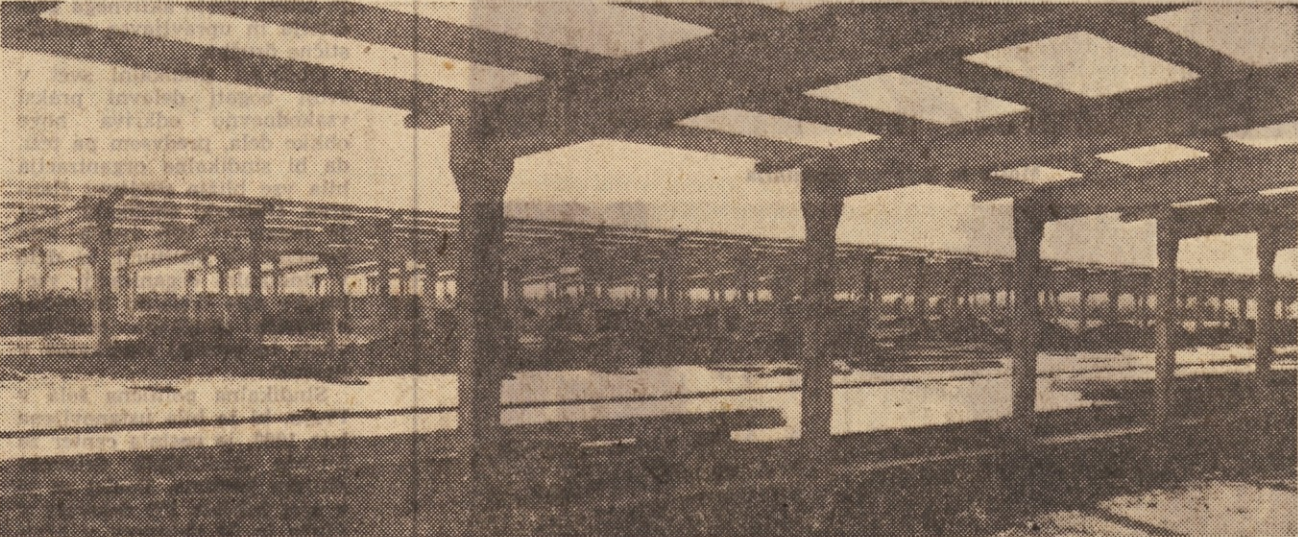
PET PTUJSKIH ZADRUG

Pospeševanje kmetijske proizvodnje in posredovanje vse več viškov kmetijskih pridelkov iz tako obsežnega področja je narekovalo ustanovitev močnih kmetijskih zadrug. Zdaj jih je pet.

KZ »JOŽE LACKO« je najmočnejša ptujska zadruga. Ima 550

KMETIJSKI KOMBINAT PTUJ — motiv iz Podlehnik — v ozadju obnovljeni vinogradi

Največja investicija za kmetijstvo ptujske občine; gradnja farne bekonov na Ptujem polju

hektarov lastnih zemljišč — od tega je ca. 70 ha gozdov, ki jih je zadruga odkupila, da bi si zagotovila les za lastne potrebe. Zadruga zemlja je namenjena predvsem gojitvi krmnih rastlin za živinorejo, ki ji zadruga posveča veliko pozornost. 500 sedanjih stojišč pomeni močan temelj za nadaljnji razvoj zadruga živinorejske proizvodnje; v Destincih in Trnovski vasi bo kmalu v hlevih skoraj 1000 govedi v pitanju. Vsa doslej odkupljena zemljišča je zadruga odkupila s svojimi sredstvi. V zadnjem času so pripravili elaborat za odkup še 956 ha na področju Pesniške doline.

V okviru lastne proizvodnje, ki doseže vrednost 240 milijonov, je na prvem mestu, kot omenjeno, živinorejska proizvodnja in v zvezi z njo pridelovanje krmne. Ker deluje KZ »Jože Lacko« na področju Slovenskih goric, je razumljiva tudi prizadevnost, da obnovi čimveč sadovnjakov.

Tako 144 zaposlenih — v štirih ekonomskih enotah zadruga: lastne proizvodnje, za kooperacijo z zasebnimi kmetijskimi proizvajalci, za odkup in prodajo, strojno-avtomatizirani park, ureničuje planske naloge, zajete v številki o letošnjem brutoproduktu — 1.166.000.000 dinarjev.

Le še stavek o kooperaciji: od 4000 kmečkih gospodarstev kooperira z zadrugo 3600! Razen poljščin, pogodbeno pitajo živino — letno okoli 800 glav, polovico te številke pa je zadruga živine, ki jo prav tako pitajo kmetje.

KZ »HALOZE« je ustanovljena, tako kot druge ptujske sedanje za-

brutoprodukta (lani) in z dobro organizirano kooperacijo s kmeti. Smo na plodnem Dravskem polju, znanim po dobrem hektarskem donosu žitaric, domovini znanega ptujskega krompirja. Odkup teh pridelkov, pospeševanje živinoreje, oskrba kmetov z gnojili — več kot dovolj nalog za zadrugo.

KZ »LOVRENC NA DRAVSKEM POLJU«, v kateri je 30 zaposlenih, je imela lani 390 milijonov bruto-prometa. Letošnji plan je nekoliko višji (406 milijonov), polletna realizacija pa je 6 % višja od planirane. Letos je odkupila 500 vagonov krompirja — precej več kot lani — saj vsi kmetje na področju te zadruga kooperirajo z njo.

KZ »PTUJSKO POLJE« s sedežem v Gorišnici ima 34 hektarov lastnih obdelovalnih površin. Prav to, v Mezgovcih, Dornavi in Moškanjcih, so pridelovali nekoč slavno ptujsko čebulo (lúk), ki je deželici dala ime (Lükarija). Danes ni ne slovesa, skoraj da ne tudi čebule. Le-ta terja veliko truda, veliko delovne sile, ki je vse dražja. Zdaj so tu polja pod žitom ali pašniki, naglo napreduje govedoreja. Kooperacija je kmetu prinesla pomoč strojev, za drugi zagotovila odkup pridelka, gospodarska računica pa odloča, kaj pridelovati. (Da bo slika o vseh KZ popolna: »Ptujsko polje« ima 30 zaposlenih, lanska realizacija pa je bila 237 milijonov dinarjev.)

In še to: v zadrugah je vse več strokovnjakov, kar naj bi v prihodnosti zagotavljalo boljše organizacijo kmetijske proizvodnje in njen hitrejši napredek.

Vhod v tovarno volnenih izdelkov v Majšperku

INDUSTRIJSKI OTOK
V HALOZAH

TOVARNA VOLNENIH IZDELKOV MAJŠPERK

Nekoč sem bral članek o »idilni vasi Majšperk na robu Haloze«. Ko sem zadnjič na to spomnil tamkajšnjega domačina, se je nasmehnil. »O, Haloze so že lepe, če potujete kot turist, a še tedaj se boste zmrdovali nad slabimi cestami... Za nas pa je

najpomembnejše, da imamo tu dve tovarni.«

Da, 390 zaposlenih v »Volnenki« in ca. 200 v »Taninki« pomeni kruh za več ko 500 družin, to pa za ta kraj veliko pomeni.

Ne utegnemo opisovati zgodovine, toda dejstvo je, da je bila 1917. leta na razvalinah nekdanje kovačije zgrajena tovarna strojil. Velike zaloge kovanega lesa, Dravinja — voda je tej panogi nujno potrebna — ki se še odlikuje po izredni meh-kobi, vse to je nudilo ugodne pogoje za ustanovitev prve domače taninke.

Dvajset let pozneje je ob boku prve tovarne nastala druga — Vuna-tek. Dve stari statvi in nekaj drugih strojev, skupaj s kvalificiranimi tekstilci iz Zemuna, je bilo ob obilici cenene domače delovne sile dovolj za nastanek nove tovarne.

Prav tuji strokovnjaki pa so bili dragi in predvojni lastnik je skušal čimprej usposobiti za najodgovornejše delo domačine. Uspel je — pravijo, da še danes po strokovnosti nimajo para, pa čeprav so zdaj nagnjeni nad stroji že njihovi sinovi. Ko smo že pri tem: čeprav je tovarna sredi agrarnega področja, polproletarcev dejansko ni. Le 10 % od vseh zaposlenih ima doma nekaj zemlje.

V Majšperku proizvajajo izključno volnene izdelke. Znani so njihovi kamgarni, velurji in lodni. Niso pa mi naravnost odgovorili, od kod taka, vsekakor splošno priznana kakovost njihovih izdelkov. Morda tudi vpliv mehke Dravinje ali dobrih tekstilcev. Tovo pa je posledica njihove želje. Majšperk ostane pojem kvalitete. »Že pred vojno smo se nosili s Teokarevičem, zakaj bi zdaj pustili, da nas drugi prehitijo...« Ne-dvomno pa je zasluga, da so skladišča prazna, tudi dobra izbira artiklov: proizvajajo, kar trg in mu-hasta moda zahtevata. Danes 20 % svoje proizvodnje izvažajo; vseh 100 % bi lahko prodali doma. Zato sem vprašal o prihodnosti. Niso mi pripovedovali o bistvenem povečanju zmogljivosti, pač pa o prizadevanjih za doseg še višje kakovosti.

Potrebna je nova predilnica za česano prejo, nova skladišča, apretura najfinjših kamgarnov, predvsem pa novi stroji, s katerimi bodo lahko tekmovali z najbolj razvitimi. Za ilustracijo: že ob sedanjem strojnem parku proizvajajo izdelke, s katerimi so prodali na trg v ZDA. Kjer so doslej gospodarili veliki mojstri — Japonci.

Za zaključek: letošnji brutoprodukt — nič manjši kot poldruga milijarda.

Dela pri regulaciji Pesnice — v ozadju del že regulirane struge

PODJETJE ZA STROJNA ZEMELJSKA DELA IN PREVOZNIŠTVO

To je uradno ime za podjetje Agrotansport, ki ima tudi svoj sedež v novi industrijski coni Ptuj — ob Rajšpovi ulici. Nastalo je konec 1960. leta iz kmetijske poslovno proizvajalne zveze, »Prevoznika« in »Kmetijske strojne postaje«. Tedaj je bilo v podjetju zaposlenih 45, zdaj pa jih je že 85, ki opravljajo precej močan strojni park podjetja (buldožerje, kamione in druge). V devetih mesecih so dosegli letni plan; ob koncu leta bo realizacija podjetja 250 milijonov dinarjev.

Agrotansport opravlja kmetijska strojna dela (s traktorji, goseničarji in buldožerji) po lepem kosu naše domovine. Razen v Slovenskih goricah in Halozah tudi v Hrv. Zagorju, v Savinjski dolini, na Koroškem, lani celo v Vojvodini. S svojimi vozili opravljajo tudi avtoprevozniško in špedicijsko službo. Lastna servisna služba je v pomoč po potrebi vsakemu delovšču. Že praksa je postala, da vse defekte odpravljajo ponoči...

ŽIVINOREJSKO- VETERINARSKI ZAVOD PTUJ

se je razvil iz veterinarske bolnice. Danes opravlja naloge s svojega področja za mariborski okraj. Ni slučajno, da je ta zavod prav v Ptuj, kjer se živinoreja v okviru Kmetijskega kombinata in kmetijskih zadrug vse bolj razvija.

Zavod ima več oddelkov, najvažnejši pa je reprodukcijski oddelek z osemenjevalnim centrom. Edini v Jugoslaviji ima to službo centralizirano in specializirane kadre. Seleksijska služba opravlja kontrolo proizvodnosti živine in odbira rodovniške živali. Oddelek za proizvodnjo se ukvarja v glavnem s projektiranjem hlevov. Pomemben je oddelek veterinarske diagnostike, ki ugotavlja vzroke bolezni. Oddelek za zdravstveno varstvo ima tudi rentgenološki odsek.

V zavodu je 56 zaposlenih.

USNJARSKI KOMBINAT KONUS OBRAT »TANIN« MAJŠPERK

Vsekakor pomemben obrat, ki z manj ko 200 zaposlenimi ustvarja letno brutoprodukt v višini 700 milijonov dinarjev. Saj je ta obrat kombinata »Konus« iz Slov. Konjice (v kombinatu od 1. januarja 1963) tudi največji proizvajalec tanina na Slovenskem, razen tega tudi proizvajalec najboljše tanina. Tradicija je vendar vredna spoštovanja. Obrat odlikuje dobra organizacija dela, ki bistveno prispeva k visoki proizvodnosti.

Spričo razvite domače usnjarske industrije nenehno rastejo potrebe po taninu. Več tanina pa terja več surovin, hkrati pa koplje večje količine lesnih odpadkov. Ali jih bodo kmalu začeli smotrneje izkoriščati kot doslej (gre za 130 ton lesa dnevno), bo pokazala prihodnost. Ustrezne elaborate so že pripravili.

VODNA SKUPNOST ZA REGULACIJO PESNIŠKE DOLINE PTUJ

ima pomembne naloge. Pesnica in njeni pritoki večkrat na leto poplaviijo več kot 6400 ha obdelovalnih površin ter povzročajo, da je 8000 ha zemljišč prekomerno vlažno in zamočvirjeno. Prav potrebe po novih obdelovalnih površinah narekujejo pospešeno hidromelioracijo Pesniške doline.

V Ptuj deluje tudi operativni odsek VODNE SKUPNOSTI DRVA-MURA IZ MARIBORA, ki opravlja dela pri regulaciji Drave in njenih pritokov v ptujski občini.

ZA MILIJARDO AVTOMOBILSKE OPREME

Če vzamemo 1948. leto, ko je invalidska organizacija ustanovila kovaško in kolarsko delavnico, iz katere se je, verjeli ali ne, razvila današnja tovarna, za rojstvo letnično TAP, potem moramo govoriti o jubilejnim letu. O 15-letnici tovarne, ki je danes še edini proizvajalec avtomobilske opreme v državi in so jo zgradili v njej zaposleni delavci z obćudovanja vredno vmeno, voljo in — daljnovidnostjo!

Razvoj tovarne je skoraj fantastičen; opisali bi ga lahko v knjigi, ki je bralec zlepa ne bi odložil. V letu 1948 in še leto pozneje ni bilo v delavnici, ki je opravljala obrtniška dela, niti enega z mojstrskim izpitom iz katerekoli stroke. Leto 1950: 25 zaposlenih in »prehod na manjšo serijsko proizvodnjo vozikov, samokolnic...«! Leto 1953: kovaštvo, kolarstvo in sodarstvo. Tedanje dejavnosti postajajo vse bolj odvisne od povpraševanja. Namesto kolarske delavnice — proizvodnja lesne galanterije, kovaštvo preusmeriti v izdelovanje jeklenih karoserij. Skozi vrata delavnice so pričeli prihajati namesto polomljenih kmečkih vozov karambolirani avtomobili. Le kako so jih popravili, ko so se kovači čez noč prelevili v karoseriste, ključavničarje in avtokleparje. Kljub izredno težkim delovnim pogojem, (karosernica je bila v slabo obiti baraki) je kvaliteta dela rasla. Kolektiv se odloči plačam iz dobička in kupuje stroje. Prostovoljno gradi nove objekte. Končno — tu je nastala fiziognomija današnje tovarne — konec obrtniške proizvodnje, namesto nje serijska, industrijska. Proizvodi: avtomobilska oprema. V letu 1954 so se na trgu prvič pojavile avtobusne ključavnice iz Ptuj. Nato avtomobilske kljuge, volani, ogledala, dvizni mehanizmi za okna, rezervoarji, obešalniki, svetlobna telesa (za avtobuse), prtljažniki za mopede, ročice za plin, prestave... danes menda proizvajajo 56 artiklov za TAM, IMV, TOMOS, FAP, Crveno zastavo, za avtokaroserijska podjetja in končno rezervne dele za trgovsko mrežo.

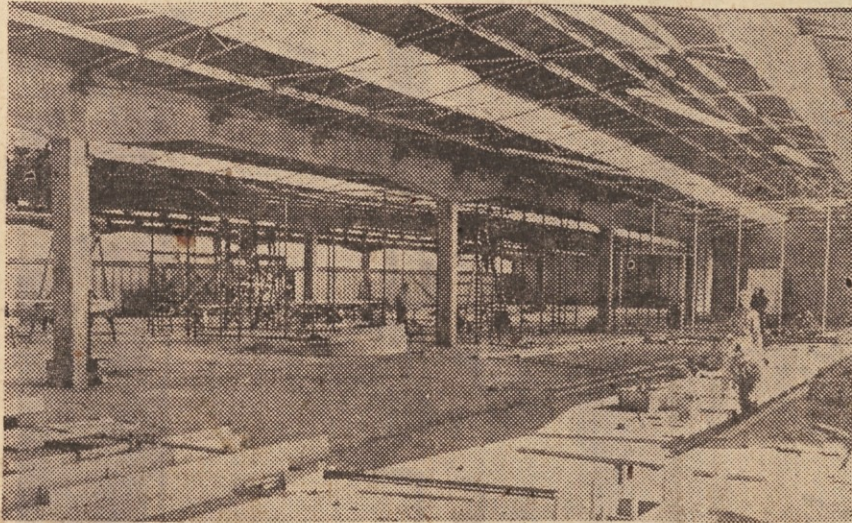
In danes je v TAP 532 zaposlenih, letošnji brutoprodukt po presegele milijardo dinarjev. Ob 15-letnici podjetja selijo del svojih obratov v novo halo (oglejte si jo na sliki), ki bo dokončno zgrajena imela 3000 kvadratnih metrov delovne površine ter vse stranske (zdaj tako pogrešane) prostore. TAP-ovci so danes izkušeni proizvajalci, v pomoč so jim sodobni stroji, v tovarni so inženirji, tehniki, podjetja pa terjajo naročila, ki jih je vse več. Vse več je avtomobilov in toliko več je potrebno avtomobilske opreme.

TOVARNIŠKA PROIZVODNJA STROJNIH DELAVNIC

Kot da bi TAP prebil led in postal potokaz ptujske industrializacije. Nekaj delavnic se prav zdaj pred našimi očmi spreminja v tovarne.

Potniku, ki prihaja na primer iz Varaždina (cesta Maribor—Ptuj—Varaždin—Zagreb je ena najbolj frekventnih; ali res nova cesta Maribor—Zagreb ne bo šla skozi Ptuj?), ne more, že od Borla sem, uiti veličasten razgled na silhueto ptujskega gradu in mestnih streh pod njim. Panoráma, tako znana kot tista z desnega brega Drave, že menda milijonkrat poslana iz Ptuja... Od daleč, kot da je čas obstal. Toda že pogled na Ptuj s ptujskega konca vasi Budine zanika prvi vtis. Smo sredi prave industrijske četrti, zdaj še dejansko sredi gradnje novih industrijskih objektov. Med njimi s svojimi objekti, zares skromnimi, nimajo častno mesto strojne delavnice. Po videzu. Toda po obisku delavnic — morda bodo ob izidu članka že preimeno-vane, saj to je dejansko tovarna — človek dobi povsem druga spoznanja.

Tisti časi, tam okoli 1952. leta, kot da sodijo v tisočletno zgodovino Ptuja. Obrtni obrat okrajne zadružne zveze s 16 zaposlenimi je bil ustanovljen zaradi popravila kmetijskih strojev. Prav iz tega je nastalo današnje podjetje z 280 zaposlenimi (niso vštet tisti, ki za tovarno delajo doma: tako potrebne delovne sile v tovarni zaradi velikega pomanjkanja prostorov ne morejo zaposliti), ki so si planirali letošnji brutoprodukt v višini 525 milijonov dinarjev. Polletna realizacija, presežena za 44,2%, kaže, da bo končna številka tam nekje pri 600 milijonih. Letos. Prihodnje leto bodo že »milijarderji...«! Zametek današnje tovarne je danes eden od njenih obratov — remont, s servisi za vozila TAM, TOMOS in Pretis. Ne moremo še povedati, kako so se končali pogovori o prevzemu servisa za Crveno zastavo, ki bi bil v Ptuj (veliko »fičkov«! in drugih vozil Crvene zastave) še kako potreben. Mehanične delavnice, avtokleparstvo in avtokleparstvo... tega obrata ne zmore naročil. Toda, tu so trije proizvodni obrati: strugarski (za proizvodnjo vijakov in matic za industrijo

Notranjost nove proizvodne hale TOVARNE AVTOOPREME PTUJ, ki jo gradi GRADBENO PODJETJE »DRAVA« PTUJ

prometnih sredstev), vzmetarna (proizvodnja listnatih in spiralnih vzmeti za prometna sredstva) ter končno gumarna, v kateri proizvajajo okoli 800 artiklov iz gume za motorno proizvodnjo in telekomunikacije.

Če bodo Strojne delavnice uresničile svoj sedemletni plan, bodo 1970. leta zaposlovale okoli 650 delavcev, produktivnost pa bo na meji dveh milijard. Največji razvoj bodo napravili oddelki, ki proizvajajo danes še deficitne artikle (gumarstvo in vzmetarna), po katerih pa bo, v skladu z našim industrijskim razvojem, vse večje povpraševanje. Zato bodo potrebovali več sodobnih, predvsem avtomatskih strojev, več kvalificiranih delavcev, predvsem pa nove prostore. Toliko bolj moramo zato ceniti uspehe strojnih delavnic: kolektiv dela v izredno težkih delovnih pogojih.

ZDAJ ŽE PREMALO PERILA IZ »DELTE«

Saj ni dolgo tega, ko smo še pri nas odhajali k šivilji, da bi nam po meri skrojila boljšo srajco. Danes ne kupujemo več blaga za srajce, temveč samo srajce. Od navadnih, športnih, do najboljših iz ne vem že kakšnih sintetičnih tkanin. Tovarn perila je vsak dan več, pa vendar izdelkov še zdaleč ni dovolj. V »Delti« nam povejo, da jim kupci jemljejo izdelke, tako rekoč izpod

Motiv iz šivalnice srajc v »Delti«

strojev. To je nedvomno zrcalo rasti življenjske ravni v naši državi, osebne potrebnosti, toda povejmo, da tudi prodora naše industrije na tuja tržišča. Samo »Delta« bo letos poslala, vzemimo za primer, 50.000 srajc v tujino (predvsem v Avstrijo in ZSSR). Po vsem tem ni čudno, da so polletni plan letos presegli za 12% in da sodijo, da bodo tudi letni plan bruto dohodka (936 milijonov) presegli. Levji delež tega prispeva proizvodnja moškega perila, manjši del pa druga konfekcija (delovne obleke in dežni plašči, znani »šuškovci«).

V »Delti« je od povprečno 315 zaposlenih 85% žena. Že s tem je »Delta« pomemben činitelj v občini, v kateri je malo delovnih mest za žene. Tovarna je vse bolj opremljena, toda tudi njo tarejo težave zaradi pretesnih prostorov. Zato si skušajo pomagati z organiziranim delom na domu, v bližnji prihodnosti pa bodo vendar morali pričeti

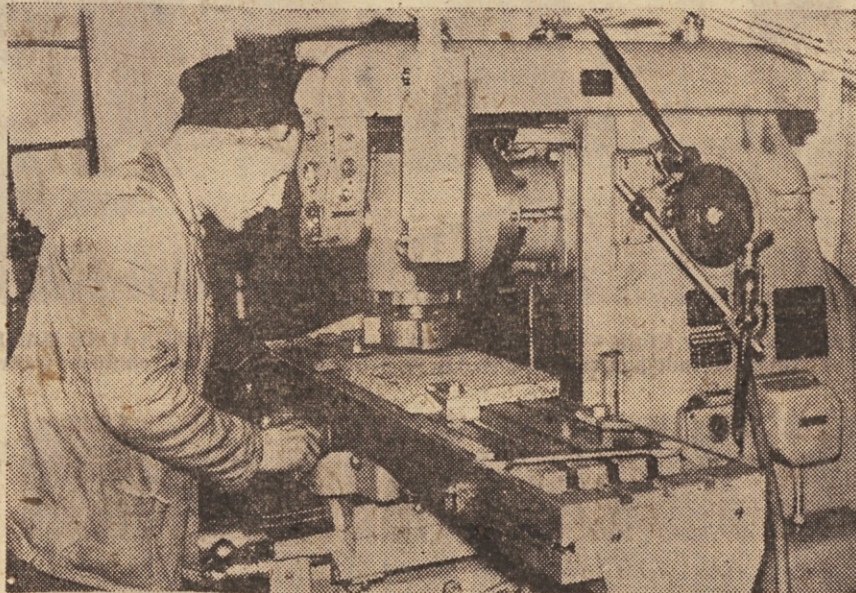
Na dvorišču montažnega podjetja ELEKTROKOVINAR Ptuj — varjenje posod za galvanizacijo

ne instalacije, ne vem, če sem vse naštel, so narekovala proizvodnjo določenih izdelkov v lastnih delavnicah, nato pa usposobitev ekip za montažo na terenu. Prav pri tem pa so pri »Elektrokovinarju« dosegli uspehe, po katerih si načrtujejo prihodnost.

Pričakujejo, da bodo lanske brutoprodukt (365 milijonov) letos presegli.

VSE VEČ GRADENJ

V zadnjem času je Ptuj pričel spreminjati svojo podobo. Novo naselje v Ciril-Metodovem in Gregorčičevem drevoredu je spričo še novejšega, ki nastaja v Ljudskem vrtu, že »staro«; marsikatera »plomba« v središču mesta tudi prispeva k novi podobi starega mesta. Vsesplošen razvoj gospodarstva

STROJNE DELAVNICE PTUJ — univerzalni rezkalni stroj v gumarskem obratu

z gradnjo novih poslopij za šivalnice in skladišča.

Kajti dejstvo, da proizvajajo glede na povpraševanje premalo, jih sili v razširitev proizvodnje. To pa ni le kompliment tovarni, temveč zagotovilo nadaljnjega napredka podjetja, katerega proizvodi se res v obliki delte izliva v široko potrošnjo, kot si je to zaželel tisti pomorski kapetan, ki je ustanovil šiviljsko delavnico 1920. leta in ji s takimi ambicijami izbral ime. A današnjega napredka verjetno ni slutil.

MONTAŽNO PODJETJE »ELEKTROKOVINAR«

»Dela dovolj, toda premalo delavcev, predvsem kvalificiranih,« je prva oznaka montažnega podjetja »Elektrokovinar«. Kvalificirani delavci so si prej poiskali pot v podjetju izven Ptuja, preprosto, ker v Ptuj ni bilo veliko takih delovnih mest. Zdaj delovna mesta so, kmalu jih bo še več in potrebno bo vzgajati nov kader...

To posebno občuti »Elektrokovinar«, ki se ukvarja s celo vrsto obrtnih dejavnosti, danes tako konjunkturinih. Sedanje podjetje je nastalo iz prejšnjih obrtnih delavnic, 1. julija 1961. leta. To so bile vodovodne, elektroinstalaterske, ključavničarske, kleparske in avtomehanične delavnice, radio in TV servis in te dejavnosti je prevzelo novo podjetje in jih razširilo. Število zaposlenih se je že povečalo na 155 (z vajenci na 207), do 1970. leta pa naj bi naraslo na 460.

Prav konjunktura teh strok, ki pa po drugi strani vpliva na razvoj ustreznih podjetij, je najprej terjala ureditev notranjih odnosov v podjetju, okrepitev sistema delavskega upravljanja, ne nazadnje pa določitev proizvodnih nalog. Reorganizacija podjetja je prinesla specializacijo na servisne delavnice, tako potrebne občanom, in pa proizvodne oddelke. Montaža toplovodnih naprav, klimatskih naprav, montaža električne industrijske in hišne instalacije, ključavničarstvo, vodovod-

zaposlenih, realizirale 360 milijonov.

Glavni proizvajalec opeke za potrebe gradbeništva v ptujski občini pa je OPEKARNA »ZABJAK«. Prav letos je končana planirana rekonstrukcija, ki je omogočila povečanje proizvodnje od prejšnjih 4 milijone enot na sedanjih 6 milijonov. Opekarna ima sedaj nov strojni park, moderniziran transport, mehaniziran ves izkop gline (rekli so mi: lopati je »odklenalo«), bistveno izboljšane delovne pogoje (kompletno je poskrbljeno za higiensko-tehnično varnost), dodajmo še, da ima tako rekoč neizčrpne zaloge surovine, kar vse mora odpraviti v Ptuj težave okoli nabave opeke, ki so marsikje povzročale zastoj v gradbeniški dejavnosti.

DEJAVNOST »PLESKARJA« JE RAZŠIRJENA PO VSEJ DRŽAVI

Slikarsko, pleskarsko in antikorozijsko podjetje »PLESKAR« Ptuj je v slabih štirih letih obstoja opravilo nadvse obsežna dela po vsej državi. Ustanovljeno je bilo 1. junija 1960. leta zaradi lokalnih potreb po slikarsko-pleskarski obrti. Danes pa sta omenjeni stroki le manjši del (konkretno 15%) dejavnosti podjetja. Maloštevilna antikorozijska podjetja, hkrati pa velike potrebe po teh uslugah, so podjetje usmerila predvsem v dela na antikorozijski zaščiti, večje, danes že dobro opremljene ekipe podjetja pa na delovišča po vsej državi. Jasno, predvsem v industrijske bazene (Zagreb, Jesenice, Tuzla, Sisak), v novem času pa tudi v ladjedelnice (Trogir in Piran).

Povprečno je v podjetju zaposlenih (podatek velja za prvih osem mesecev letošnjega leta) 287 oseb. Velika fluktuacija, značilna za to stroko, ne prizanaša tudi »Pleskarju«, zato podjetje posveča prvo skrb vzgoji lastnih kadrov. Letos imajo v uku 15 novih vajencev. Morda so med njimi bodoči brigadirji tega podjetja, ki bodo vodili ekipe na nova in nova delovišča.

Svoje planske obveznosti (letos so predvideli za 10% višjo realizacijo kot v minulem letu) kolektiv izpolnjuje. (Plan za 1963: 360 milijonov).

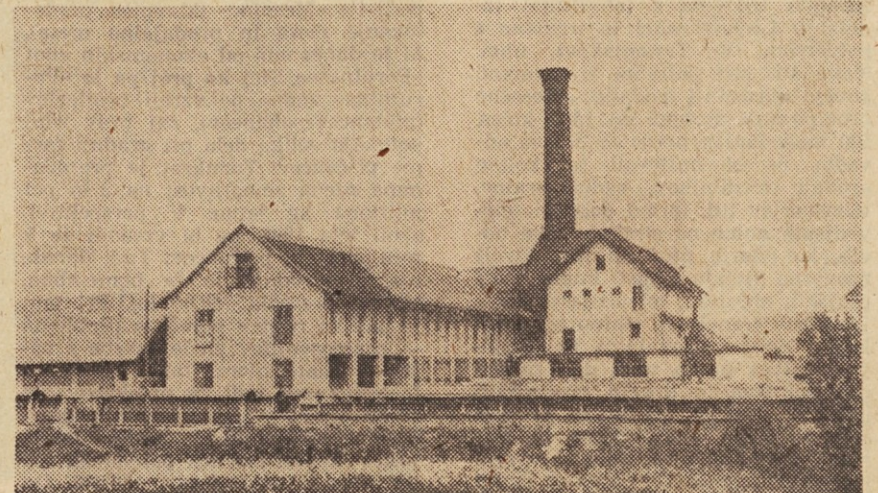
TEKSTILNA TOVARNA IN BARVARNA V PRECEPU

Na lepe prostore te tovarne so večkrat pomislili sosedje, ki se, v nasprotju s to tovarno, naglo razvijajo.

O bodočnosti majhnih tekstilnih tovarn na Slovenskem — z izjemo tistih, ki jim tradicionalna kvaliteta izdelkov in sodobna oprema, kot na primer v Majšperku, zagotavlja trg in konkurenčnost — ne moremo govoriti. Tega se zaveda 250-članski kolektiv, ki so ga prav pred kratkim pretresale velike težave. Toda kaže, da prav izredna prizadevnost kolektiva — pa tudi novo vodstvo — lahko premaga težave. Kakovost izdelkov (flanel, blago za delovne obleke, posteljno platno itd.) je zdaj dobra. Kaže, da bodo letošnji proizvodni plan dosegli. Težave so v osnovi povzročile nabave starih strojev... Morda bo sanirana tovarna uspešno sodelovala po integraciji z neko drugo (morda celo Čateksom) tovarno.

PROJEKTIVNI BIRO PTUJ

Ob ustanovitvi 1954. leta so v biroju delali le 3 honorarni uslužbenci. Že leto pozneje se je biro preselil v svoje prostore, imel pa je že 4 redne uslužbenke. Letos zaposluje že 14 oseb, od tega 11 projektantov. Projektirajo nizke in visoke zgradbe in večina novih ptujskih zgradb je zgrajenih po projektih tega biroja. Njegova realizacija v letošnjem letu naj bi bila 40 milijonov din, dosegli pa so jo že v 9 mesecih.

Pogled na opekarno »ZABJAK« pri Ptuj

MODERNE DOBRO ZALOŽENE TRGOVINE

Od tega, kako so urejeni in kakšni so, seveda pa tudi od tega, koliko je trgovskih lokalov, je predvsem odvisna fiziognomija mesta. Ptuj je od nekdaj močno trgovsko središče, v katerem prodajajo in se oskrbujejo prebivalci širokega okoliša. Za današnji Ptuj pa ni značilno le trgovanje na debelo in drobno in nenehno naraščanje blagovnega prometa, temveč tudi razveseljiv napredek poslovanja. Večina lokalov v mestu je obnovljena in s sedanjim videzom ne bi delali sramote tudi večjemu mestu. Čeprav je trgovina skoncentrirana v mestu, imajo domača podjetja tudi široko razpredeno mrežo svojih poslovalnic po vsej občini. Razveseljivo je, da v vse hitrejšem tempu obnavljajo in modernizirajo tudi poslovalnice po podeželju.

»PANONIJA«, TRGOVSKO PODJETJE NA VELIKO, naj bi po letošnjem planu s povprečno 260 zaposlenimi dosegla 3.200.000.000 dinarjev prometa. V osmih mesecih so uresnili 72 % letnega plana. Za primerjavo zapišimo nekaj števil, ki zrcalijo rast prometa: v letu 1960 — dve milijardi 484 milijonov, v letu 1961 dve milijardi 817 milijonov, v letu 1962 pa že tri milijarde in 68 milijonov.

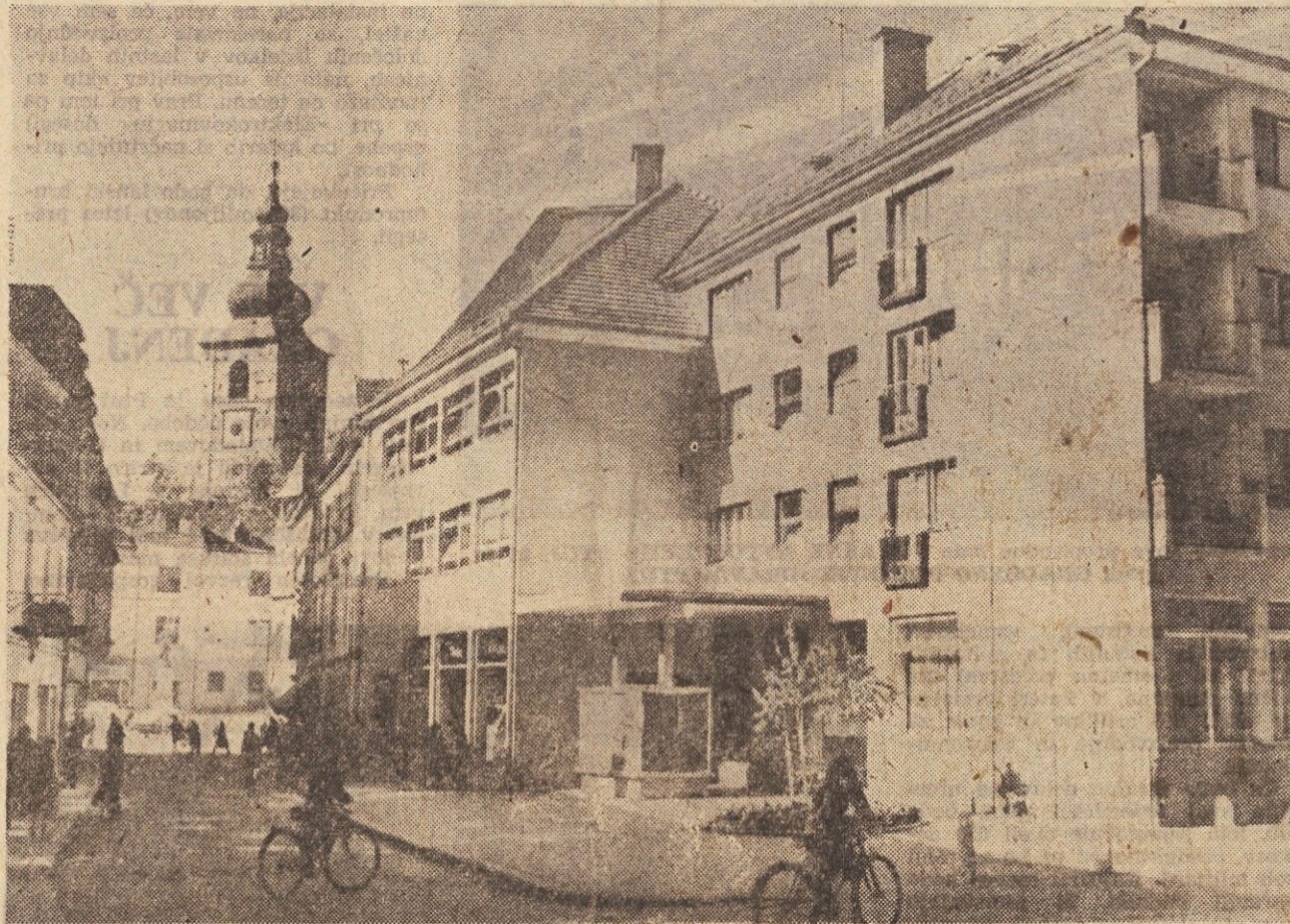
Izkoristimo to priložnost in na tem mestu razložimo kratko zgodovino nastanka ptujskih trgovskih podjetij. Iz mestnega trgovskega podjetja je 1. 1947 nastal Okrajni magacin, ki je deloval do leta 1951. Ker so tedaj zadruga prevzele detalistične trgovine v okolici, je bilo v mestu ustanovljeno trgovsko podjetje »Preskrba«, ki je delovalo do 1954. leta. Sredi tega leta pa so se detalistične trgovine tega podjetja osamosvojile in tedaj je iz bivše »Preskrbe« nastalo grositično trg. podjetje »Panonija«, ki je delovalo v štirih strokah: tekstilni, galanterijski, železninarski in špecerijski. Istega leta sta bili ustanovljeni tudi drugi sosednji ptujski trgovski podjetji — »Merkur« in »Izbira«.

TRGOVSKO PODJETJE »PANONIJA« je do 1. oktobra 1958 poslovalo kot grosist. Ker se je k podjetju priključilo 10 samostojnih trgovin, postopoma pa še 29 drugih trgovin, je pričelo podjetje poslovati razen na debelo, tudi na drobno. Številke o porastu prometa v zadnjih letih smo že zapisali, zato zapišemo še nekaj besed o prihodnjih načrtih »Panonije«. Že ta mesec bo »Panonija« odprla v Ptuj prvo samopostrežno trgovino. Ta trgovina je na res idealni prometni točki, v samem središču mesta. Prav tako bo te dni končana adaptacija trgovine s tekstilom in konfekcijo »Slavica« v Ptuj. Potem pride na vrsto ureditev nove trgovine, v kateri bodo prodajali izdelke iz plastične mase; le-ta bo v Miklošičevi ulici. V Majšperku gradijo ob podpori občine, tamkajšnjih tovarn in za lastnimi sredstvi trgovski paviljon. V svojem sedemletnem planu so predvideli modernizacijo vseh svojih prodajalnic, predvsem pa gradnjo prepotrebni skladišč. Prav pomanjkanje skladiščnega prostora povzroča ptujskim trgovskim podjetjem sploh velike težave.

TRGOVSKO PODJETJE »MERKUR« se je v zadnjih letih zelo hitro razvilo. Saj to potrjuje tudi dejstvo, da bo letos v vseh svojih poslovalnicah ustvarilo za milijardo in 350 milijonov prometa. Kolektiv šteje 76 članov oz. točno 100, če še pristejemo 24 vajencev, ki so v uku pri tem podjetju.

Trgovsko podjetje »Merkur« je nastalo kot rečeno 1954. leta, ko se je osamosvojila veleblagovnica »Merkur«. Tri leta pozneje so se v podjetje vključile prej samostojne poslovalnice »Dom«, »Zvezda« in »Biserka«. Leta 1958 je bilo v podjetju 55 oseb, bruto promet pa 750.000.000 dinarjev.

»Merkurjeve« trgovine se še posebno odlikujejo po res prijetni in privlačni zunanosti, nič manj pa po tem, da so lokali zelo dobro založeni in zaradi pestre izbire privabljajo kupce iz drugih krajev. Bistven napredek pa je podjetje napravilo leta 1961, ko je ob velikem razumevanju občinskega ljudskega odbora Ptuj zgradilo trgovino s tehničnimi izdelki v Lackovi ulici in trgovino s pohištrom v Trstenjakovi ulici. Kako sta bili potrebni ti trgovini, povejo naslednji podatki: Mesečno prodajo (na drobno) do 1500 koles, 500 mopedov in predalec bi nas odvedlo, če bi naštevati še, koliko prodajo štedilnikov, radioaparatorov, televizorjev itd. (pravi gozdovi televizijskih anten na strehah, tako novih, kot starih ptujskih hiš, dovolj zgovorno pričajo o rasti kupne moči ptujskih občanov; televizijskih sprejemnikov, trgovinam stalno primanjkuje). Nova poslovalnica za prodajo pohištva prodaja vsak dan za vagon pohištva in drugih tapetniških izdelkov. Prodali pa bi ga še več, če tudi temu podjetju ne bi primanjkovalo skladišč. Zato so v svojih načrtih postavili na prvo mesto zgraditev novih skladiščnih prostorov. Seveda pa so potrebni mestu še novi trgovski lokali. Nasproti ho-

Lackova ulica v Ptuj — na desni strani je nova stavba KOMUNALNE BANKE PTUJ, v kateri ima svoje upravne prostore tudi podjetje PLESKAR. V priležju je moderna tehnična trgovina trgovskega podjetja MERKUR

Perutninarska farma trgovskega podjetja PERUTNINA na Turnišču — v tej hali je 9000 piščancev

tela bodo — v zvezi z uresničevanjem urbanističnega načrta mesta Ptuj — zgradili novo poslovno poslopje, v katerem bo »Merkur« uredil veliko prodajalno fotomateriala, galanterijskih in drogerijskih izdelkov. V okviru te trgovine bo tudi prodajalna spominkov in izdelkov domače obrti. S tem bo v Ptuj izpopolnjena velika vrzel, veleblagovnica v Murkovi ulici pa bo lahko spremenjena v modno hišo. Specializirala naj bi se za prodajo konfekcije in tekstila. V svojem programu predvidevajo ustanovitev lastne krojaške (konfekcijske) delavnice, ki bi zaposlovala do 150 ljudi. Po vsem tem bodo v »Merurju« ustvarjali promet za dve in pol milijarde.

TRGOVSKO PODJETJE »IZBIRA« ima 23 poslovalnic. To so trgovine z mešanim blagom. Podjetje zaposluje 104 osebe in k temu še 35 vajencev. Letošnji plan predvideva promet v višini ene milijarde 200 milijonov dinarjev.

OD VZREJE PIŠČANCEV DO IZVOZA

Bralec ve, da imamo v mislih trgovsko podjetje »Perutnina«, ki zaposluje 231 oseb, letošnja realizacija podjetja pa naj bi bila okoli dveh milijard in 400 milijonov dinarjev. Podjetje je znano po vsej deželi po svoji dejavnosti, ki je bila sprva nakup perutnine, jajc, polžev in divjačine, ki jih posreduje tako potrošnikom doma, kot tudi v tujino. Lani se je k podjetju priključilo podjetje »Mesnine« (klavnica, predelovanje mesa in prodajalne mesa), ki je danes ena od ekonomskih enot »Perutnine«. Slej ko prej pa je »Perutnina« znana po vzreji brojlerjev (piščancev-pohancev), saj prav zdaj potekajo velika dela pri gradnji farme piščancev. Zaenkrat je preračunana njena zmogljivost na 2 in pol milijona kg letno. V perspektivi, okoli leta 1968, pa bi vzredili že 5 milijonov kg piščancev. Tudi današnja proizvodnja je že pomembna, saj bo presešla 700.000 kg. Pri tem pa gre za rešitev perečega problema — osamosvojitve glede oskrbe z valilnim materialom, tako za lastno farmo, kakor tudi za preskrbovanje kooperantov — individualnih kmetijskih proizvajalcev. Letos imajo 10.000 kokoši-nesnice, potebovali pa jih bodo v prihodnosti 100.000. Da gre pri tem za veliko nalogo, ki jo ne bo moč opraviti samo z dobro voljo, temveč tudi z močno ekipo

ustreznih strokovnjakov, je jasno. Posebna enota »Perutnine« je mešalnica močnih krmil na Turnišču, tako potrebna za dejavnost farme. Zal pa tarejo mešalnico nenehne težave v zvezi s oskrbo s surovinami. Vsekakor pa naj zaključimo, da od tega podjetja komuna in vsa naša skupnost veliko pričakujeta.

ZASNOVA LESNE INDUSTRIJE

Ustanovitev trgovskega podjetja »Les« sodi v 1949. leto, ko je bilo ustanovljeno zadržno podjetje, ki je odkupovalo in predelovalo vse gozdne proizvode. Podjetje je del dohodka razdelilo zadrugam za pospeševanje kmetijske proizvodnje.

Danes se podjetje ukvarja tako s proizvodnjo, kot trgovsko dejavnostjo. Bruto produkt podjetja je bil 1960. leta 509 milijonov, 1962. leta 720 milijonov, po letošnjem planu, ki ga uspešno uresničujejo, pa bo letos dosegel višino 856.000.000. Podjetje oskrbuje predvsem domače tržišče. Poleg gradbenega materiala prodajajo tudi kurivo, to-

rej so Ptujčani v precejšnji meri odvisni od poslovanja tega podjetja. Čeprav »Les«, kot smo povedali, je to trgovsko podjetje, nima lastnih proizvodnih obratov, je vendar izvozilo v lanskem letu za 179 milijonov dinarjev lesnih asortimentov. Letos bodo izvozili še več, ker smo zvedeli, da pričakujejo izvoz v vrednosti 250 milijonov dinarjev.

V Ptuj si je podjetje zgradilo veliko in lepo skladišče za gradbeni material. Morebiti bi lahko bila to proizvodna hala novega proizvodnega obrata. Podjetje vsekakor potrebuje lesni obrat, v katerem bi predelovali vso surovino svojega območja. Iz gozdarskih elaboratov je razvidno, da je za bazensko lesno industrijo v Ptuj na razpolago približno 17.000 m³ hlodovine, ki bi zadostovala za nemoten razvoj lesno predelovalne industrije. Zvedeli smo, da se podjetje dogovarja s »Kmetijskim kombinatom« za priključitev žagarskega obrata v Ptuj k podjetju »Les«. Ustrezni elaborat so že predložili občinski skupščini. Zamislili so si modernizacijo tega obrata, ki ima tudi sicer odlično lokacijo (z industrijskim tlom). Podjetje bi za rekonstrukcijo postopoma vložilo 150 milijonov dinarjev in omogočilo finalno proizvodnjo lesnih izdelkov iz domače surovine. Torej ne gre več za to, da bi v Ptuj les samo razžagali, temveč da bi trg dobil potrebne finalne izdelke. Mislim, da ne gre za nobeno poslovno tajno, če zapišem, da bi tudi aluminij iz Kidričevega lahko nudil novi predelovalni industriji možnost za nesluteni razvoj. Nič manj pa ni pomembno dejstvo, da bi tako v Ptuj odprli nova delovna mesta in s tem nudili občanom spet novo možnost za zaslužek. Na koncu koncev pa gre le za izkoriščanje možnosti, ki v Ptuj so in ki bodo, druge z drugimi, napravile Ptuj in občino toliko bogatejšo.

NAJSTAREJŠA PTUJSKA INDUSTRIJA V NAGLI RASTI

Res, najstarejša ptujsko industrijsko podjetje je alkoholna industrija »Petovia«. Da me ne bi na-

pak razumeli, danes to ni več samo alkoholna industrija — takoj po osvoboditvi znana kot »Petovia«, prva jugoslovanska alkoholna industrija — ker je že prerasla v živilsko industrijo. Danes se tudi uradno imenuje živilska industrija »Petovia«.

Ustanovljena je bila 1873. leta, delovala je na istem mestu kot danes. Iznajdljivi podjetnik je pričel proizvajati žgane pijače in njegova žganja so kmalu zaslovela. Tudi po osvoboditvi so v Ptuj nadaljevali s tradicijo žganjekuhe. Kmalu pa so pričeli proizvajati tudi razne likerje, malinovec, sirupe in podobno. Še leta 1951 je bilo v podjetju le 14 zaposlenih, vendar so pa proizvajali vse več. Danes lahko vsak, naj rečem, povprečni potrošnik alkoholnih pijač, pove, da so nekatere znamke ptujskih alkoholnih pijač nadpovprečne kakovosti. Konec koncev tudi zlati medalji za kavni liker in sadno žganje, srebrne medalje za pelinkovec in druge pijače to tudi uradno potrjujejo. Število zaposlenih se je večalo. Lani je bilo k »Petovili« priključeno tudi trgovsko podjetje »Vesna«, od katerega so prevzeli proizvodnjo doziranih brezalkoholnih osvežujočih pijač. Sproti povečujejo proizvodnjo alkoholnih pijač in sadnih sokov. Osvojili so novo proizvodnjo groznega in jabolčnega soka, za katere jim surovin doma ne manjka.

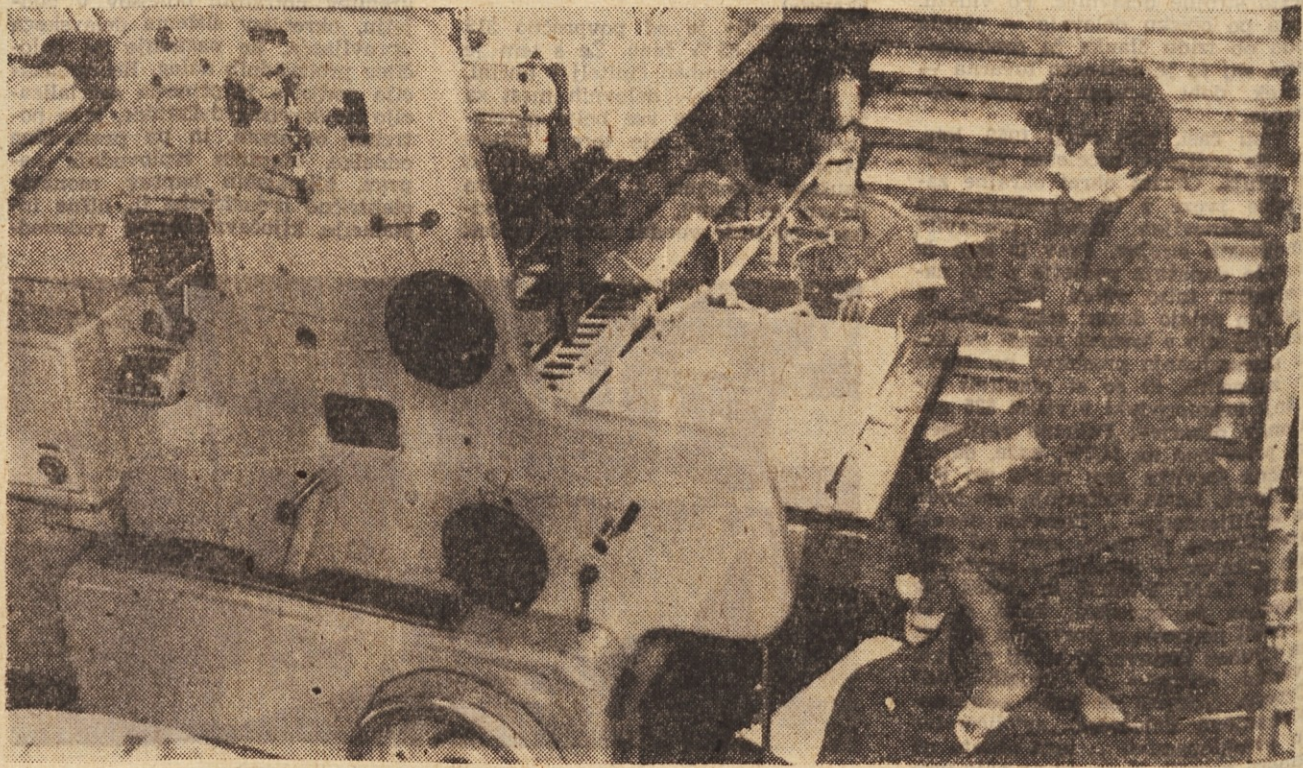
Mejnik podjetja pa bi lahko postavili v 1958. leto, ko so osvojili nove proizvode, ki so podjetju kmalu spremenili ime v živilsko industrijo. Razen proizvodnje pulpe so se lotili proizvodnje kislega zelja, kislih vložnih kumaric in paprik. Znova pa moramo poudariti, da imajo vse te pridelke doma, skratka, da predelujejo domačo surovino. Recimo, povejmo, da lahko letno skisajo 100 vagonov zelja. Dodajmo, da kapacitete izkoriščajo in da vso proizvodnjo prodajo. Čas je pokazal, da je glede na potrebe in povpraševanje prav po njihovih proizvodih kapacitet premalo.

Vse proizvodne prostore bodo kmalu preselili v obnovljeno poslopje bivše usnjarne. Novi, sodobni stroji in nova organizacija dela bosta prispevala k še boljšim proizvodnim rezultatom tega simpatičnega 150-članskega kolektiva, ki je samo v osmih letošnjih mesecih ustvaril 500 milijonov bruto produkta.

V PTUJU TUDI NOVA PEKARNA

Iz majhnega podjetja, v katerem je bilo 1947. leta zaposlenih 5 delavcev, se je do danes razvilo močno podjetje Pekarne in mlini »Vinko Reš«. Od 1947. do 1959. leta je bilo več reorganizacij, na koncu katerih je nastalo današnje podjetje, ki ima: novo pekarno v Ptuj, krajevno pekarno v Kidričevem, slaščičarski obrat, brezalkoholno restavracijo, mlinski obrat in številne prodajalne kruha. Danes je v kolektivu že 146 ljudi; letošnji plan predvideva ustvarjanje bruto dohodka v vrednosti 248 milijonov dinarjev. Več povemo, če ilustriramo dejavnost z dejstvom, da bodo letos spekli 2800 ton kruha in 5 milijonov kosov peciva. Tako piše v planu, toda že sedanja realizacija kaže, da bodo tudi te številke presežene.

Pekarni sta na moč moderni, večje težave ima mlinski obrat, kajti v Ptuj ni žitnih silosov, ne primernih skladišč za moko. Morda bodo v sodelovanju s Kmetijskim kombinatom rešili ta problem in tedaj bodo tudi Ptujčani kupovali boljši kruh. Z zelo dobrim pecivom, katerega potrošnja nenehno raste, pa se je to podjetje že uveljavilo.

K članku o ptujski tiskarni na naslednji strani: Delo vlagalke pri novem stroju »Athena« je lažje, razen tega pa s takim strojem napravi več

DOBRO GOSTINSTVO — TEMELJ TURIZMA

Odveč je poudarjati zgodovinske znamenitosti Ptuja. Čudoviti **PTUJSKI MUZEJ**, ki letos praznuje 70-letnico svojega obstoja, privlačnost naravnih lepot ptujske okolice, možnosti za razvoj lovškega turizma (morda bo nekoč naš najlepši baročni grad v Dornavi pri Ptujju spremljen v prvovredni turistični lovski dom, ki bo privabljal turiste iz vseh dežel sveta) so naravni pogoji za razvoj turizma. Veliko pa je bilo storjenega že s preureditvijo zgodovinsko znamenitega grada Borla v restavracijo in hotel in z zgraditvijo novega hotela v Ptujju.

Vodilno ptujsko gostinsko podjetje je **»HALOŠKI BISER«**. Tako podjetje, kot je danes, je še relativno mlado. Nastalo je konec 1961. leta po združitvi 6 samostojnih gostišč. Lani se mu je priključil tudi novozgrajeni hotel »Petovio« in pa restavracija v Kidričevem. Danes podjetje združuje 15 gostišč (razen tega še tri bifeje), zaposluje pa 128 ljudi. Planiranih 405 milijonov prometa bodo letos gladko ustvarili. To pa pomeni, da je tudi gostinstvo že sedaj močan činitelj gospodarstva ptujske občine.

V Ptujju je bilo od nekdaj veliko gostišč. Res pa je, da so bila vsa ta gostišča, če imamo v mislih mesto, praviloma v starih hišah, pač kot je staro mesto, kar sedanje generacije še kako občutijo. Nekaj podrobnosti o tem bomo zvedeli še pozneje v odstavku o dejavnosti ptujske stanovalniške skupnosti. Vsekakor je bila prva naloga Ptujčanov, da zagotovijo dovolj prenočišč prehodnim gostom in turistom, ki se za krajši čas ustavljajo v Ptujju. To so dosegli z zgraditvijo hotela, ki se lahko ponša s tem, da je imel od otvoritve do danes skoraj 100% zasedene vse postelje. Sporedno s tem so morali obnoviti tudi stara gostišča. To so tudi storili in zdaj sta npr. lokala grajska restavracija ali »Rozika« — da o hotelu ne govorimo — gostišči, ki lahko sprejmeta še tako zahtevnega gosta. Verjetno bo potrebno že v bližnji prihodnosti nadzidati sedanji hotel, saj zgradba je predvidena za to, verjetno pa bodo tedaj tudi Ptujčani bolj zadovoljni z zunanostjo tega objekta, ki je bil deležen doslej precej pripomb.

Kolektiv »Haloškega bisera« je posvetil veliko pozornosti izdelavi sedemletnega perspektivnega plana. Ker gre za stvari, ki zanimajo slehernega Ptujčana, prepričan pa sem, da danes, ko smo v času razvijajočega se turizma, razvijajoče se motorizacije, ki je razdalje do 200 km spremenila v »blizu«, tudi večino naših bralcev iz drugih občin SR Slovenije, bomo skušali razložiti nekaj misli iz perspektivnega plana gostinskega podjetja »Haloški biser« Ptuj.

Najbolj zanimiva je ideja, da bi spremenili lep grad na Turnišču v gostišče in hotel. Ptujčani so si mimo same privlačnosti tega gradu, razsežnega in lepega parka ob njem, največ obetali od njegove lokacije. Grad je namreč ob Zagrebski cesti, ki naj bi bila začetek zagorske magistrale, avtomobilske ceste Zagreb—Ptuj. Velik tranzitni promet sam po sebi zagotavlja rentabilnost takšnega gostinskega objekta. Pa tudi brez tega lahko sodimo, da bi se ta objekt obnesel. 2 km razdalje od Ptuja ne bo ovira za nobenega motoriziranega turista, še manj za skupine izletnikov, ki v vse večjem številu prihajajo z avtobusi v Ptuj, ne nazadnje pa tudi za Ptujčane, ki bi posebno poleti radi obiskovali ta objekt.

Sicer bo podjetje nadaljevalo svojo dejavnost v vseh sedanjih obratih, prizadevalo pa si bo, da bo v njih ustvarjalo še večji promet, predvsem zaradi vse boljših uslug, ki jih bo tam nudilo. Seveda bodo morali v sodelovanju s turističnim društvom in drugimi odgovornimi činitelji urediti več za napredno turistično propagando. Ptujski grad in grajska restavracija sta znana po vsej deželi, ko pa pride tuji turist v Ptuj, mora vpraševati mimoidoče, kod vodi pot na grad. Primernih in tako potrebnih potokazov ni. Toda to le mimogrede.

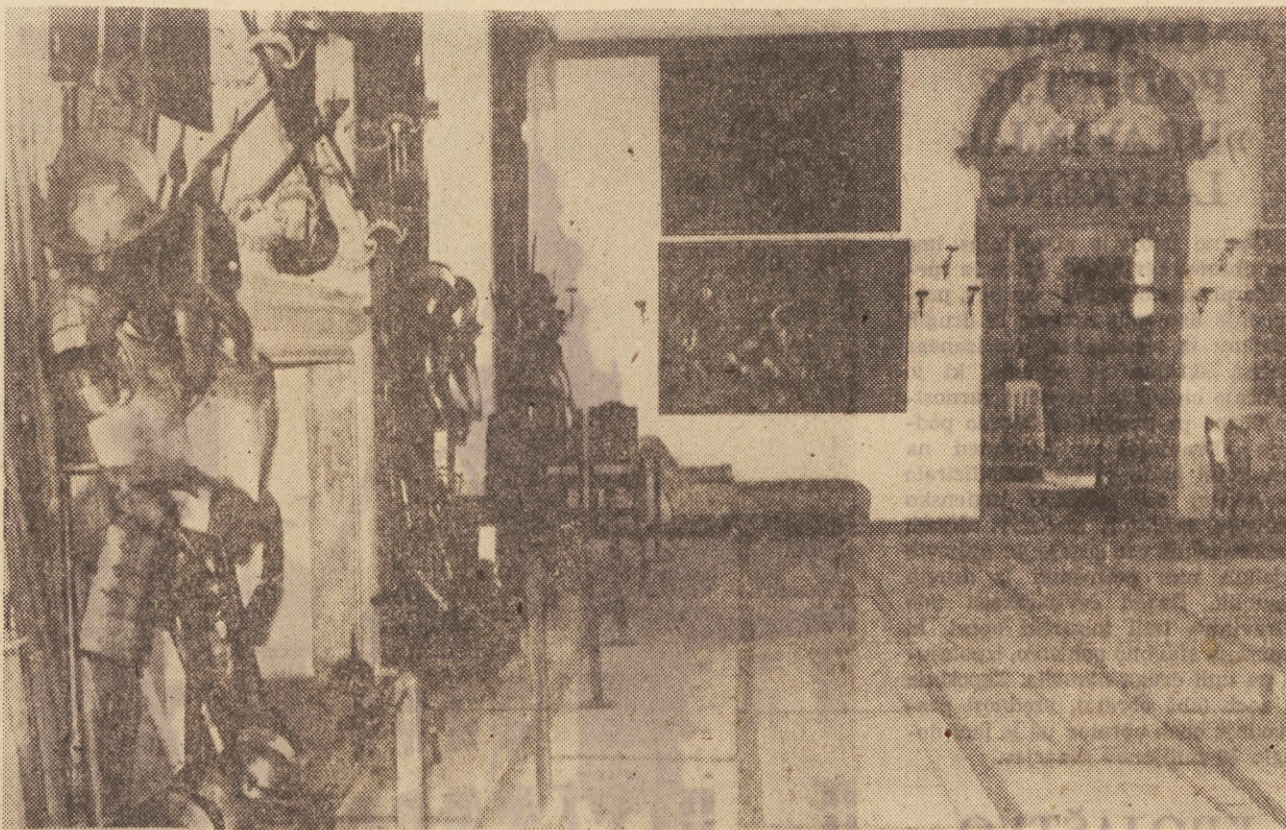
Podjetje bo skušalo z novimi priemi privabljati čimveč gostov. Nikakor ni čudno, da si tudi sredi Haloz in Slovenskih goric turist zaželi — ribe. Zaradi geografske lege, konkretne bližine državne meje z Avstrijo, Ptuj obiskuje vse več Avstrijcev. Ob sobotah in nedeljah so redni gostje ptujskih gostišč. Zdaj je že jasno, da ozke ptujske ulice in majhni trgi ne nudijo dovolj parkirnega prostora. Prav ti tujci, si radi naročajo tudi dalmatinska vina, ribe in druge specialitete. Nobena tajna pa ni, da tudi Ptujčani sami niso navdušeni nad visokimi cenami svojih, poudarjamo, resda visokakovostnih vin, in da bi tudi sami segli po kozarcu »dalmatinske«. Uprava in organi delavskega upravljanja in ves kolektiv »Haloškega bisera« se tega zavedajo in zato bodo v najkrajšem času v sedanjem obratu »Slovenske gorice« uredili »Dalmatinsko klet«,

se pravi, ribiško restavracijo. V sedanji kavarni »Evropa«, ki kljub idealni prometni točki nikakor ne more dobiti ne stalnih gostov, ne večjega števila priložnostnih, hkrati pa zaradi tega, ker je edina obstoječa brezalkoholna restavracija s slaščičarno nenehno več kot zasedena, bodo uredili novo mlečno in brezalkoholno restavracijo. Grajsko restavracijo bodo še bolj razvijali, da bi zadovoljili vsakršne želje številnih turistov. Predvsem bodo zagotovili domače specialitete (klobase in šunko, čevapčice, ražnjiče, odojek pečeni in na ražnju, perutnino na ražnju, gibanice, razne sladice itd.).

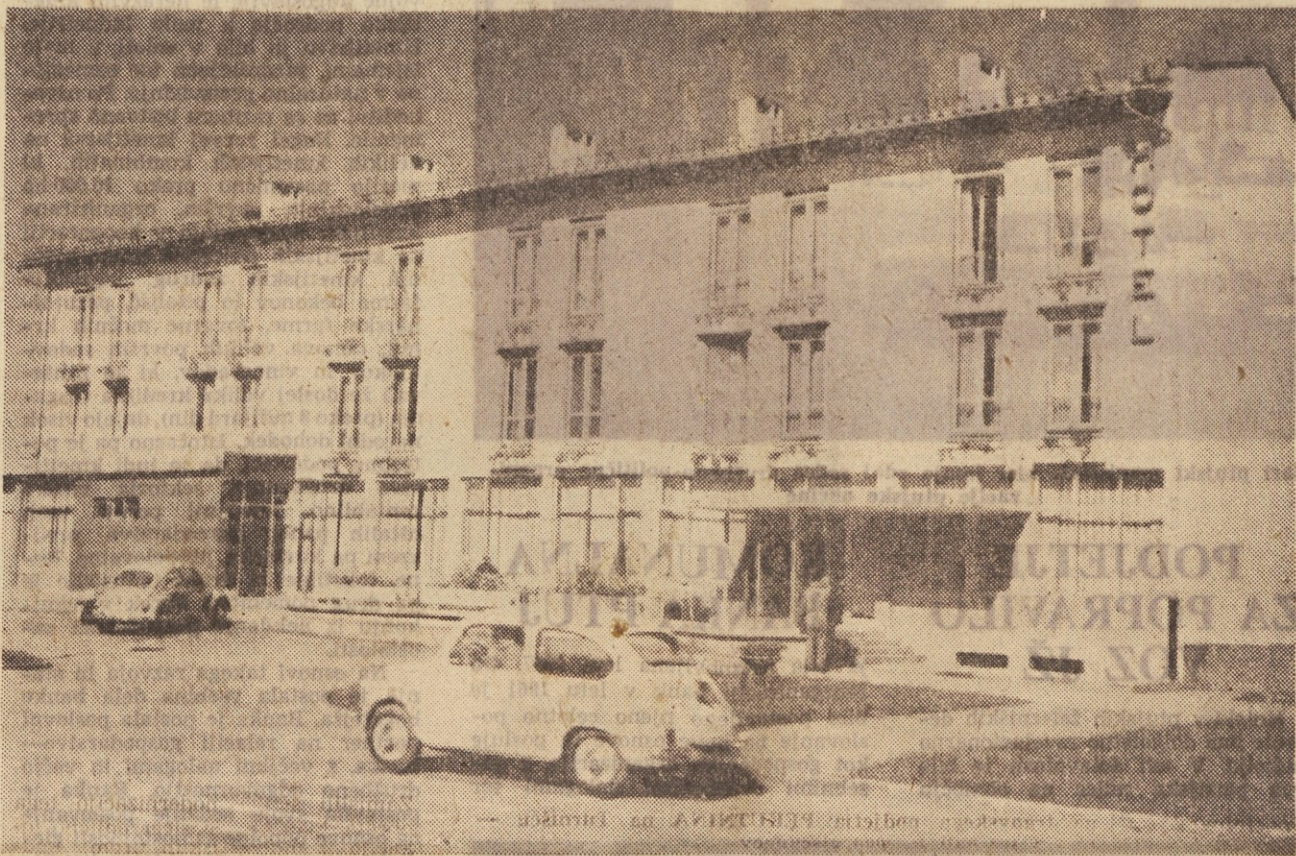
Veliko investicij bo potrebno še za novi hotel »Petovio«. Povečali bodo priljubljeno »haloško klet« in uredili vrt. Gostinsko podjetje bo v svoji propagandi opozarjalo tudi na ogrevano kopališče v Kidričevem, kolektiv »Haloškega bisera« pa si bo še nadalje prizadeval vplivati na nujno zgraditev sodobnega letnega kopališča v Ptujju.

V »Haloškem biseru« so mi povedali, da niso zadovoljni z urejenostjo svojih gostišč v ptujski okolici, zato jih bodo skušali čimprej urediti. Razen tega bodo na novo ustanovili gostinske obrate še v Apačah, Dornavi, Trnovski vasi, na Vurbergu in v Gerečji vasi.

Podjetje takega obsega, kot je »Haloški biser«, ne more uspešno po-

Največja turistična privlačnost v Ptujju je vsekakor ptujski muzej — na sliki je del zbirke v gradu

Pogled na novi hotel »PETOVIO« gostinskega podjetja »HALOŠKI BISER«

slovati brez ustrezno izobraženega kadra. Zato si prizadevajo, da posebno v zimskih mesecih, ko je turistični promet manjši, z različnimi seminarji in drugimi oblikami izobraževanja ustrezno usposablajo člane kolektiva. Naj omenimo, da si na teh seminarjih člani kolektiva pridobivajo tudi potrebno znanje tujih jezikov.

GOSTINSKO PODJETJE »BREG«

To samostojno podjetje zaposluje 14 oseb. Ima dve gostišči na Bregu in na Turnišču. Toda ta majhen kolektiv je napravil v lanskem letu 42 milijonov prometa, kar dovolj zgovorno priča o njihovi prizadevnosti, predvsem pa o priljubljenosti gostišč. Gostišče na Bregu ima lovsko sobo, ki po rednih gostih skorajda nima tekmeča v mestu. Nizke cene — najnižje v Ptujju, so same po sebi močan magnet, ki ga še povečuje domače vzdušje, ki vlada v teh lokalitah. Zanimivo pa je, da so v okviru breške gostilne tudi tehtnica, shramba koles, hlevi za konje, tako da okoličan, ki gre na ptujski živinski sejem, lahko shrani tudi pravkar kupljeno — svinjo.

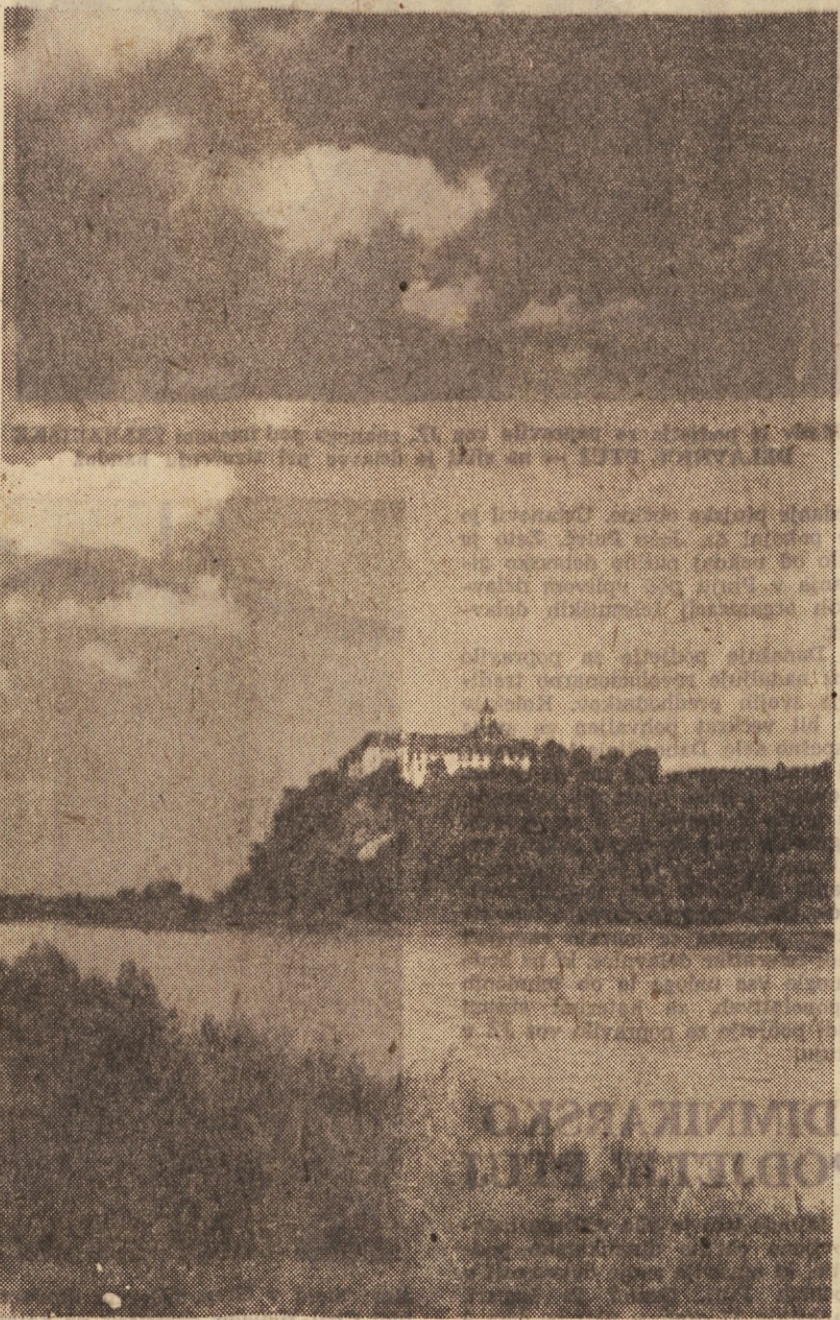
Torej, gostišče ima stalne goste med okoličani in je priljubljeno shajališče lovcev in ribičev, zanimivo pa je, da — po pravilu — da dober glas seže čez sedem gora — boste tako na Bregu kot na Trnišču srečali svoje znance iz Maribora, Ljubljane, Zagreba ali Kopra. To pa že nekaj pove.

GOSTINSKO PODJETJE »LETOVIŠČE GRAD BORL«

Po 760 letih je borlski grad zakačal najbrž v zadnje obdobje svoje zgodovine. Ne samo doma, temveč tudi v tujini se je uveljavil kot izredna turistična postojanka. Pravkar urejajo turistične sobe v drugem nadstropju ob sloviti obokanih hodnikih. Tudi tja bodo napeljali

toplo in hladno vodo. Morda je kdo skeptično gledal na pričetek restavriranja in preureditve gradu v hotel, ki so ga pričeli 1960. leta. Danes je preureditev veščidel končana, na grajskem dvorišču je turistom na

voljo plavalni bazen (25 × 10 m), tu so tudi že nove pogodbe, ki dokazujejo, da so tujci že za vse prihodnje leto, od 1. aprila do 31. oktobra, kolikor traja sezona na Borlu, odkupili vse kapacitete.

Pogled na grad BORL, kjer je zdaj znano letovišče

To gostinsko podjetje ima v svojem sklopu še 6 gostišč v bližnji okolici. Skupaj zaposluje 19 oseb, ki so 1962. leta ustvarile 72 milijonov prometa.

»BELI KRIŽ«

Nikakor ne slučajno je sredi Ptujja ostalo gostišče »Beli križ«, ki posluje kot samostojno podjetje. To je priljubljen lokal abonentov, njegove sobe za tujce, ki so še pred kratkim bile edine tovrstne turistične zmožljivosti v Ptujju, pa so zaradi cenečnosti dostopne vsakomur. Svoj čas je bilo gostišče shajališče avtobusnih potnikov, kajti pred njim je bila do konca junija avtobusna postaja. Zdaj je le-ta drugod, ne vem, če na bolj ustreznem prostoru, promet v gostišču je nekoliko manjši, toda večina gostov mu je ostala vseeno zvesta. 14 zaposlenih je lani naredilo za 37 milijonov prometa; letos pa je zaposlenih 13, promet v 9 mesecih pa je znašal 34 milijonov.

V PTUJU SO TUDI GRAFIČNI DELAVCI

Grafična industrija ni v Ptujju nova panoga. Pred vojno sta bili v Ptujju 2 manjši tiskarni, ki sta po osvoboditvi prenehali obratovati. Današnja **»PTUJSKA TISKARNA«** je bila ustanovljena 1954. leta, toda obratovati je pričela 1956. leta. Tega leta je kolektiv izvolil svoj prvi delavski svet. Današnji kolektiv šteje že 70 članov (všetih je 6 vajencev), brutoprodukt pa je v preteklem letu znašal 110 milijonov dinarjev. Letošnji brutoprodukt bo za 30 milijonov višji.

Dolga leta so samevali na pol porušeni prostori ob Dravski ulici, danes so lepo obnovljeni in nudijo tiskarni lep dom. Vendar pa ji prav ta lokacija ne daje možnosti za nadaljnjo razširitev. Skladišča in knjižgoveznica so že danes premajhni, vendar s prizadevnostjo kolektiva premagujejo tudi to težavo. Za večjo razširitev tiskarne pa enkrat ni niti potreb. V zadnjem letu so se oskrbeli z nekaterimi novimi tiskarskimi stroji, pred kratkim pa so kupili tudi, na žalost, star stavni stroj. Ko ga bodo kompletirali, bodo lahko prevzemali še več del in tudi ptujsko občinsko glasilo bodo lahko tu stavili, lomili in tiskali. Danes tiskajo razne tiskovine, prospekte in letake, z novim stavnim strojem bodo torej zmogli tudi proizvode z več teksta. Ptujskemu okolišu bo tiskarna enkrat zadostovala v današnjem obsegu, seveda morala pa bo poskrbeti še za nekaj sodobnih strojev.

ZAVOD »OLGE MEGLIČEVE«

Invalidske delavnice za poklicno rehabilitacijo in zaposlitev invalidov, znane kot zavod »Olge Megličeve« obstajajo že od 1958. leta. Lani se je k zavodu priključila tudi Pletarna z lastnimi nasadi vrbe, ki si je že prej utrla pot na tuja tržišča. Sicer pa lahko tudi v naših trgovinah občudujemo kakovostne izdelke pletarskega obrata. Razen tega je v zavodu obrat konfekcije, nato pletilstvo, že splošno znano po izdelkih najlepših vzorcev, tapetništvo, kovinska galanterija, kjer proizvajajo predvsem ribiški pribor. To proizvodnjo bodo še razširili, saj spričo razvoja turizma je vse večje povpraševanje za ta pribor. Mimogrede: izdelujejo tudi podvodne puške. Zavod ima tudi obrat »optika«, letos pa so se mu priključile tudi obrtne delavnice Cirkovci. Zavodu zelo pomaga občinska skupščina.

OBRATNO PODJETJE »DRAVINJA« LOVRENC

Obrtno podjetje »Dravinja« ima dva obrata: čevlarski, ki se je specializiral za proizvodnjo čevljev, proizvodnjo usnjenih rokavic in drugih izdelkov iz azbesta in gumiranega platna, skratka za opremo, ki jo naročajo higiensko tehnično varnostne službe po podjetjih. Obrtno podjetje »Dravinja« v Lovrencu na Dravskem polju se po specializiralo še naprej na izdelavo higiensko tehnično zaščitnih sredstev. Zaradi konkurenčnih cen segajo po njihovih izdelkih tudi potrošniki iz drugih republik. Razen čevlarskega ima »Dravinja« tudi mizarski obrat, ki proizvaja stavbno pohištvo, izpolnjuje pa tudi druga naročila. Zaposluje 41 oseb (oba obrata), vrednost proizvodnje obeh obratov pa je lani dosegla 50 milijonov dinarjev.

KROJAŠTVO »MODA« PTUJ

Ustanovljeno je bilo leta 1953: takrat je bilo v njem zaposlenih 8 delavcev in 4 vajenci, vsa osnovna sredstva pa so bila v edinem šivalnem stroju in nekaj drobnega inventarja. 1954. leta je bilo že 20 delavcev, 1957. leta pa 30, v 1960. letu pa že 62. Letos, ko podjetje praznuje 10-letnico obstoja, zaposluje že 73 oseb in bodo ustvarili v letošnjem letu vrednost proizvodnje za 110 milijonov dinarjev.

V podjetju izdelujejo po meri vse vrste moških oblek, ženskih plaščev in kostumov ter vse uniforme. Izdelki »Mode« so že zelo iskani v ptujski trgovski mreži, katero v precejšnji meri oskrbujejo. Podjetje kljub velikemu povpraševanju po njegovih izdelkih opravlja tudi usluge občanom, v katerih so vsleta tudi popravila oblek.

Vsa razpoložljiva lastna sredstva vlaga podjetje za nabavo nove strojne opreme, s katero bodo v prihodnjih letih lahko bistveno povečali produktivnost.

Na tem mestu moramo poudariti kulturno in politično udejstvovanje članov tega kolektiva. Razen dejavne sindikalne in mladinske organizacije se kolektiv ponša z znanim tamburaškim in pevskim zborom ter priljubljeno dramsko mladinsko skupino.

KROJAŠKO- ŠIVILJSKA DELAVNICA PTUJ

je bila ustanovljena 1947. leta kot obrtna zadruga. V njej je bilo zaposlenih 25 oseb, izključno krojačev. Današnje obrtno podjetje ima razen krojaške delavnice tudi šiviljsko. Krojači in šivilje tega podjetja so znani občanom po svoji kakovostni izdelavi in to tradicijo kvalitete delavnice uspešno krepijo.

BRIVSKO- FRIZERSKO PODJETJE PTUJ

Ze od 1950. leta obstoja v Ptuj brivsko-frizersko podjetje. Sprva je imelo samo 1 lokal, danes pa ima že 3 v Ptuj in enega v Kidričevem in zaradi potrebe bo kmalu odprlo nove salone v Majšperku, Ormožu in tudi v Ptuj. Odveč je govoriti o potrebah po teh uslugah, toda vredno je poudariti, da si ptujsko brivsko-frizersko podjetje prizadeva nuditi občanu zares kvalitetne usluge. Zato ustrezno opremljajo svoje lokale, jih modernizirajo in skrbje za nenehno strokovno izobraževanje svojih kadrov.

ČEVLJARSKA DELAVNICA IN KRPALNICA KIDRIČEVO

je bila ustanovljena 1947. leta. V delavnici je zaposlenih 16 delavcev, ki komaj zmorejo opraviti vse usluge, ki jih zahteva njihova okolica. Ze popravila sama nudijo delavnici dovolj dela, razen njih pa v delavnici izdelujejo razna zaščitna sredstva, predvsem za delavce tovarne glinice in aluminija. V Kidričevem prmanjkuje poslovnih prostorov; glede tega tudi to podjetje ni izjema.

Stari ptujski magistrat, kjer imajo zdaj sedež družbeno-politične organizacije ptujske občine

PODJETJE ZA POPRAVILO VOZ JŽ

Kolektiv ptujskih železniških delavnic ima dolgoletno revolucionarno tradicijo. V teh delavnicah je bila prva partijska celica na območju

Motiv iz podjetja za popravilo voz JŽ, znanega pod imenom ŽELEZNIŠKE DELAVNICE PTUJ — na sliki je delavec pri struženju bandaž

sedanje ptujske občine. Ustanovil jo je pokojni dr. Jože Potrč. Zato je bilo od nekdanj močno delavsko gibanje v Ptuj pod vplivom delavskih organizacij železniških delavnic.

Današnje podjetje za popravilo voz nadaljuje revolucionarno tradicijo svojih predhodnikov. Kolektiv je bil večkrat pohvaljen za svoje uspešno delo. Danes šteje 143 članov, ki letno popravijo 700 voz, da ne naštevamo tekoča popravila vagonov, ki gredo v tisoče. Lani so se lotili izgradnje nove, moderne pokrite delavnice, ki so jo že letos dogradili. Vanjo so vložili 78% lastnih sredstev. Ob nenehnem razvoju železniškega prometa se morajo razvijati tudi železniške delavnice, ki pa bodo zmogle vse naloge le ob tehničnih izpopolnitvah, za katerimi stremi tudi podjetje za popravilo voz JŽ v Ptuj.

DIMNIKARSKO PODJETJE PTUJ

Minulo leto je bilo v Ptuj ustanovljeno obrtno dimnikarsko podjetje, ki opravlja svoje dejavnosti v občinah Ptuj, Ormož in Lenart. Zaposluje 33 oseb, v uku pa ima 9 vajencev.

veljajo predpisi za njeno poslovanje skoro v celoti kot za ostale gospodarske organizacije. Po sklepu skupščin občine Ptuj in Ormož iz leta 1961 posluje banka za gospodarsko področje obeh občin. Svoje poslovanje opravlja na osnovi statuta, zakona o bankah in drugih bančnih ter splošno-gospodarskih predpisov s kolektivom, ki šteje 34 bančnih delavcev.

Najvišji upravni organ banke je upravni odbor, ki ima 17 članov, kot organ delavskega samoupravljanja pa deluje vzporedno svet delovnega kolektiva banke, ki so mu zaupane važne samostojne funkcije upravljanja, med drugim tudi delitev dohodka banke, ki ga ustvarja z bančnimi uslugami.

Kreditni potencial banke znaša 16 milijard dinarjev, bančna sredstva za kreditiranje investicij blizu 400 milijonov dinarjev, hranilne vloge pa 350 milijonov dinarjev.

Banka opravlja vse kreditne posle za gospodarstvo, odobrava potrošniške kredite, ki znašajo preko 1 milijardo din, vodi hranilno službo in službo žiro računov. Ena njenih glavnih nalog je kreditiranje gospodarstva s kratkoročnimi obratnimi krediti, kreditiranje kapitalne izgradnje gospodarstva ter stanovanjske graditve.

Komunalna banka Ptuj posluje na področju, ki je bilo za časa predvojne Jugoslavije le nerazvito kmetijsko področje z malo industrije. Kmetijstvo je bilo v celoti, z malo izjemami, razdrobljeno ter usmerjeno v naturalno proizvodnjo. Po osvoboditvi so se razmere bistveno spremenile. Nagel razvoj kmetijstva na velikih kmetijskih kombinatih, ki merijo posamično preko 10.000 ha obdelovalnih površin, organizirana kmetijska proizvodnja v kooperaciji na kmetijskih posestvih preko močnih kmetijskih zadrug; izgradnja farme bekonov in pitališč, perutninarske farme, tovarne močnih krmil, obnova velikih površin sadovnjakov in vinogradov, ki so zahtevali že doslej velika kreditna vlaganja (preko 8 milijard din), dajejo visok narodni dohodek. Istočasno pa je potrebno podčrtati, da je tudi kmetijstvo družbenega sektorja visoko rentabilno. Istočasni porast vseh ostalih panog gospodarstva, predvsem pa kovinske, predelovalne, lesne, tekstilne in druge industrije je pa drug pomemben korak v odmikanju iz nekdanje gospodarske zastalosti.

Na osnovi takega razvoja in stanja je postala vsebina dela banke bogatejša. Banka je postala poslovni partner na relaciji gospodarstvo—banka, z večjimi nalogami in večjo družbeno odgovornostjo. Banka je postavila svoje sedanje poslovanje na osnove popolne samostojnosti glede izvajanja smernic splošne kreditne politike. S tem v zvezi se je pričela resno uveljavljati tudi na področju mobilizacije vseh razpoložljivih sredstev za nadaljnja investicijska vlaganja, pri čemer mora preko bančnega mehanizma utrditi svojo poslovnost in usmerjati kreditno dejavnost na način, ki bo ustrezal nadaljnemu razvoju gospodarstva in zagotavljal ekonomičnost in rentabilnost.

ZAVOD ZA KOMUNALNO DEJAVNOST OBČINE PTUJ

Zavod za komunalno dejavnost občine Ptuj, kot tak je danes, je nastal na začetku tega leta po združitvi prejšnjega zavoda za komunalno z občinskim zavodom za ceste in mestnim vodovodom. 180-članski kolektiv skrbi za občinske ceste, iz-

gradnjo in vzdrževanje vodovoda ter kanalizacije, ki je še v gradnji. V sklopu zavoda so tudi: vrtnarija, parki, mestna tehnična, kopališče, pokopališče in čiščenje ulic.

Tako službo potrebuje vsako mesto. Nič čudnega ni, če občani nadzirajo dejavnost komunalnega zavoda veliko bolj, kot delo katerikoli gospodarskih organizacij. Znano je, da je Ptuj dobil pred leti nov zidan most čez Dravo, kanalizacijo in vodovod pa dobiva šele zdaj. Mesto pa se je že toliko razširilo, da je potrebna velika vodovodna in kanalizacijska mreža, kar pa terja veliko investicij.

Za izgradnjo vodovoda so doslej vložili 250 milijonov, za kanalizacijo pa bodo investirali do konca tega leta približno 130 milijonov dinarjev. Gradnjo pretežno financira občinska skupščina, toda občani pričakujejo prav od zavoda kakovostno izvedbo in hitro opravljanje vseh del. Prav pri tem pa se je izkazal kolektiv zavoda.

V prihodnjih letih naj bi asfaltirali vse mestne ulice v Ptuj; tiste, ki so tlakovane s kockami, pa vsaj zalili z asfaltom, tako da bodo lahko v zavodu organizirali pranje ulic z modernimi pripomočki.

Ze slabo leto obstoja zavoda je pokazalo upravičenost združitve vseh komunalnih služb. Slej ko prej pa je uspešno poslovanje zavoda odvisno od razpoložljivih sredstev občine. Zelja občanov pa je in kolektiv se tega zaveda, da bi jih zavod res smotno uporabil. Kljub obsežnosti poslovanja in relativno majhnemu številu zaposlenih pa vendar zavod zadovoljivo opravlja svoje naloge.

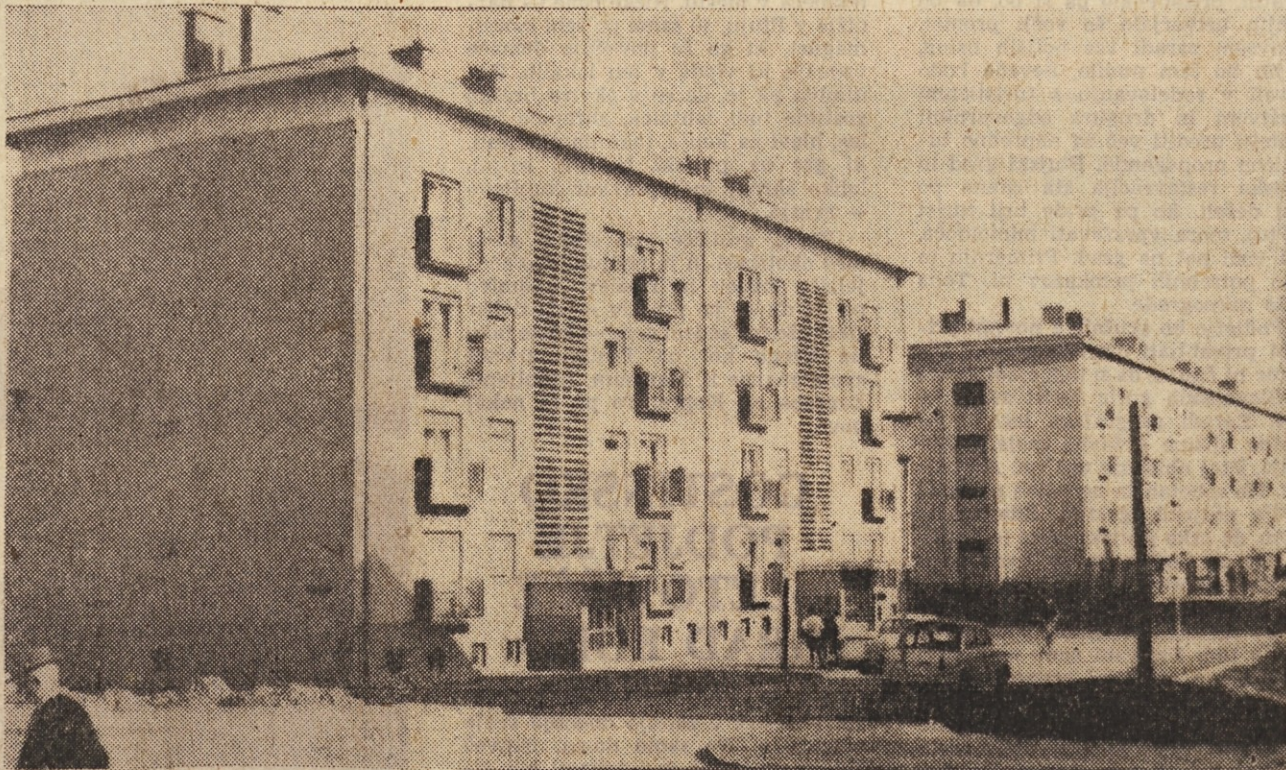
STANOVANJSKA SKUPNOST PTUJ

Na pobudo družbeno-političnih organizacij je bila v Ptuj ustanovljena stanovanjska skupnost 1959. leta. Med njene najvažnejše naloge sodi vzdrževanje starega mesta, ki je večidel spomeniško zaščiteno. Prav ta del mesta je prenaseljen, hiše v njem so stare več kot 300 let in vse te prave temne katacombe so prenaseljene. Tu ni ustreznih stanovanjskih pogojev. Toda, ker gre za prebivališče 3500 ljudi, jih je potrebno zaščititi ne le pred nadaljnjim propadanjem, temveč jih tudi preurediti v znosna bivališča.

Stanovanjska skupnost ustanavlja nove servise in danes v Ptuj aktivno delujejo naslednji: pralnica in čistilnica, zidarski, mizarski, finančni in čevlarski servis, servis za popravilo nogavic, vodoinštalaterski in elektroinštalaterski servis. Ker je ena glavnih nalog skupnosti nuditi državljanom kvalitetne in cenene usluge, je skupnost vložila mnogo naporov za mehanizacijo že obstoječih servisov.

Razen z obrtnimi servisi se je obseg delovanja skupnosti povečal tudi s prevzemom dveh otroških vrtcev in zavetišča. Pravkar gradi stanovanjska skupnost vrtec na Bregu.

Med zelo pereča vprašanja spada brez dvoma ureditev obrata družbene prehrane, kar je ena glavnih nalog za naslednje obdobje. Razen z navedenimi nalogami se bo v prihodnje skupnost ukvarjala tudi z organizacijo servisov za nego bolnikov in pomoči zaposlenim gospodinjam na domu.

Novi bloki v Gregorčičevem drevoredu v Ptuj. Zavod za komunalno dejavnost je ta drevored že uredil, prav tako tudi Ciril-Metodov drevored, ob katerem so tudi novi ptujski bloki. Večji del stavb je projektiral PROJEKTIVNI BIRO PTUJ, gradili pa sta jih ptujski gradbeni podjetji DRAVA in GRADNJE

KOMUNALNI ZAVOD ZA SOCIALNO ZAVAROVANJE

V minulem letu sta se dva bivša ljudska odbora občin Ptuj in Ormož sporazumela in sklenila, da na skupnem področju organizirata službo socialnega zavarovanja predvsem zato, ker sama občina Ormož ne bi izpolnjevala pogojev za samostojno službo socialnega zavarovanja, najmanj pa bi lahko prenesla sorazmerno velike stroške te službe na tem območju. Na osnovi tega sklepa je bila v minulem letu izvoljena skupščina skupnosti socialnega zavarovanja delavcev, ki šteje 30 članov in upravlja s skladom zdravstvenega zavarovanja ter obenem skrbi za pravilno izvajanje službe socialnega zavarovanja na tem območju. Istočasno pa je bil ustanovljen tudi Komunalni zavod za socialno zavarovanje na sedežu občine Ptuj, pri katerem se izvaja celotna služba socialnega zavarovanja za zavarovane osebe omenjenih dveh občin.

Z uvedbo obveznega zavarovanja kmetijskih proizvajalcev in oseb s samostojnimi poklici ter socialnih podpirancev, smo v socialno zavarovanje vključili skoraj vse državljane, razen onih, ki uživajo zdravstveno varstvo po posebnih predpisih. Struktura zavarovanih oseb pa je naslednja: 15.430 aktivnih zavarovancev (Ptuj 13.029, Ormož 2401), ca. 25.600 družinskih članov aktivnih zavarovancev, 3531 upokojujencev (Ptuj 2627, Ormož 904), ca. 4100 družinskih članov upokojujencev, 244 obrtnikov (Ptuj 178, Ormož 66) ca. 560 družinskih članov obrtnikov, 740 socialnih podpirancev (Ptuj 631, Ormož 119), kmetijskih zavarovancev pa 33.263 (Ptuj 25.138, Ormož 8125). Skupaj torej uživa zdravstveno varstvo po predpisih socialnega zavarovanja pri nas danes že 83.468 (Ptuj 64.204, Ormož 19.264). Če torej upoštevamo, da imamo na tem področju skupaj 83.750 prebivalcev (Ptuj 64.414, Ormož 19.336) je danes praktično že vsak državljan socialno zavarovan.

Sklad zdravstvenega zavarovanja zbira sredstva s tako imenovano osnovno in dodatno stopnjo prispevka, ki ga plačujejo gospodarske in druge organizacije in ki ga je predpisala skupščina skupnosti socialnega zavarovanja v Ptujju za leto 1963. Služba socialnega zavarovanja pa se financira z režijskim dodatkom, ki ga je prav tako skupščina skupnosti namenila za to službo.

Po stanju 30. 9. 1963 so čisti dohodki sklada znašali za celotno skupnost 606.899.586 din (občina Ptuj 515.789.557, Ormož pa 91.119.029). Izdatki sklada pa so znašali skupaj din 617.580.451 (Ptuj 505.256.511, Ormož 112.323.940). Iz tega se vidi, da je sklad na področju občine Ptuj v presežku dohodkov nad izdatki, na področju občine Ormož pa visoko v presežku izdatkov nad dohodki. Moramo priznati, da je precejšen del izdatkov na območju občine Ormož upravičeno višji od istih na območju občine Ptuj, in da so dohodki na tem področju nižji zaradi nekoliko nižje osnove, od katere se odvajajo prispevki za socialno zavarovanje.

Primanjkljaj v znesku 10.680.865 din, ki ga po stanju 30. 9. 1963 izkazuje sklad zdravstvenega zavarovanja skupnosti, bo verjetno do konca leta pokrit, ker do danes še veliko gospodarskih in drugih organizacij ni dokončno obračunalo dodatne stopnje prispevka za zdravstveno zavarovanje, ki ga je predpisala skupščina skupnosti na zadnjem zasedanju.

V OBČINI STA DVA ZDRAVSTVENA DOMOVA

Cepprav je zdravstvena služba organizacijsko povsem ločena od službe socialnega zavarovanja, sta vendarle po svoji funkciji obe službi tesno med seboj povezani. To je tudi povsem razumljivo, če pomislimo, da zavarovane osebe svoje pravice uveljavljajo prav pri zdravstveni službi, zavod za socialno zavarovanje pa jim je te pravice dolžan v polni meri zagotoviti.

Splošna zdravstvena služba na območju občine Ptuj se je v zadnjih letih močno razširila in organizacijsko utrdila tako, da je na tem področju opaziti viden napredek.

V Ptujju sta dva zdravstvena doma. Ptujski zdravstveni dom upravlja naloge zdravstvenega centra za občini Ptuj in Ormož. Ima številne specialistične ambulante, posvetovalnice in dispanzerje. Zdravstveni dom v Kidričevem je bil ustanovljen 1955 leta (prej je bila tam zdravstvena postaja) in ima razen splošne ambulante še zobni oddelek, dispanzerja za žene in otroke, posvetovalnici za žene, v Lovrencu in Cirkovcih in bolniški oddelek z 22 posteljami.

Do nedavnega smo na področju zdravstva imeli še velik problem s strokovnimi kadri v zobozdravstvu. Ta problem pa bo kaj kmalu rešen, saj je ZD Ptuj uspešno v Ptuj dobili potrebno število zobozdravnikov. ZD

Ptuj manjkajo samo še ustrezni prostori (nov zdravstveni dom), saj v dosedanjih ni mogoče več izvrševati službe v takem obsegu in tako kvalitetno, kot bi to bilo potrebno. Nujno bo, da bo občinska skupščina Ptuj v najkrajšem času načela resno tudi ta problem. Ker pa je ZD Ptuj nekak center splošne in specialistične zdravstvene službe tudi za področje občine Ormož, bo tudi občinska skupščina Ormož morala prispevati svoj delež k rešitvi tega problema. Skupščina skupnosti socialnega zavarovanja v Ptujju pa bo finančno pomagala v okviru svojih možnosti in v okviru predpisov o financiranju socialnega zavarovanja, po katerih skupnost lahko iz svojih rezervnih sredstev odobrava posojila v te namene.

SPLOŠNA BOLNICA PTUJ

Ustanovljena je bila 1875. leta in je bila dolgo časa edina večja bolnica za področje, ki je obsegala čez 1300 km² in na katerem je živel

Ekipa reševalne postaje pri delu

130.000 prebivalcev. Prve prostore je imela v sedanjem kirurškem objektu. 1800. leta je pridobila infekcijski paviljon. Pred vojno je imela 110 bolniških postelj, v kirurškem in internem oddelku pa 45 in v infekcijskem oddelku 20 postelj. Do vojne je bil v okviru bolnišnice tudi dom za onemogle, ki pa je zdaj spremenjen v bolniški objekt.

Bolnica ima danes kirurški, interni, otroški in ginekološki porodni oddelek ter odsek za nalezljive bolezni. Vsi oddelki imajo skupaj 333 postelj, ki so povprečno zasedene 90 odstotno. Pri tem pa moramo upoštevati, da so vsote tudi zasilne postelje.

Splošna bolnica Ptuj je doslej izdelala že 3 perspektivne plene svojega razvoja. Prvega, ki je bil izdelan za obdobje od 1957 do 1961 so uresničili, drugega, za obdobje 1961 do 1965 bodo prav kmalu, nakar se bodo lotili uresničitve naslednjega 7-letnega perspektivnega plana. Bolnica ne namerava povečevati svojih zmogljivosti, temveč le rešiti problem funkcionalnih in sanitarnih prostorov. Zaradi tega bodo bolniške oddelke nekoliko dogradili.

V bolnici so že doslej veliko napravili za dobro počutje bolnikov. Tako so uredili vse potrebne stranske dejavnosti: kuhinjo, pralnico, šivalnico, delno tudi še centralno kurjavo, kanalizacijo in vodovod. Prav tako pa so bistveno povečali zdravstveni kader, ustanovili več specialističnih ambulant, laboratorijev in transfuzijsko postajo.

Kolektiv šteje 272 oseb, od katerih je 19 z visokošolsko izobrazbo, (od tega je 16 zdravnikov), 13 z višjo šolsko izobrazbo, 30 z srednjo in 47 z nižjo strokovno izobrazbo. V mislih imamo zdravstveno osebje. S predvideno dograditvijo novega zdravstvenega doma v neposredni bližini bolnice bo ptujska zdravstvena služba dobila kompleksni zdravstveni objekt in zares krepko zdravstveno službo.

MESTNA LEKARNA PTUJ

Ena najmodernejših lekarn v Sloveniji je Mestna lekarna v Ptujju. Nove in velike prostore je dobila 1958 leta. Je edina na območju občine, iz leta v leto pa povečuje promet. Lani so izdali zdravila na 231.577 receptov. Vrednost teh zdravil je bila 86 milijonov dinarjev. Razen tega so izdali še za 24 milijonov zdravil brez receptov. V lekarni je 22 zaposlenih.

Pogled na del ptujске bolnice — spredaj novo zgrajena portirnica

ŠOLSTVO V OBČINI PTUJ

Zal nam prostor ne dopušča, da bi vpisali delo drugih ptujskih ustanov, na primer o problemih občinskega sodišča Ptuj, o delu kolektiva občinske skupščine Ptuj, toda želimo le nekoliko spregovoriti o šolstvu v občini Ptuj in njegovih problemih.

Na področju občine je 29 osnovnih šol. Dve od teh sta bili ustanovljeni po osvoboditvi (Grajena, Gruskovje). Med vsemi šolami je 16 popolnih osemletnih šol, štiri podružnične šole, ki so v sklopu popolnih šol in 9 nepopolnih osnovnih šol.

Za razredni pouk (od 1. do 5. razreda) ne manjka kadrov, predmetnih učiteljev za višjo stopnjo pa zelo primanjkuje. Če bi hoteli obe stopnji ustrezno zasesti, bi potrebovali okoli 105 predmetnih učiteljev različnih predmetnih skupin. Razen pomanjkanja učnega kadra tare šolstvo občine Ptuj tudi hudo pomanjkanje šolskega prostora, čeprav trenutno gradijo novo osnovno šolo v Ptujju in dograjujejo šolo v Kidričevem. V ta namen investirajo 400 milijonov dinarjev. Težave pa bodo še ostale v Gorišnici in Majšperku in občina jih bo skušala odpraviti v prihodnjih letih. S tem bi odpravili pouk v treh izmenah, medtem ko bi pouk v dveh izmenah ostal kot normalen pojav. Ptujška občina zelo skrbi za gradnjo stanovanj za učitelje in je po osvoboditvi zgradila na podeželju 12 stanovanjskih hiš oziroma blokov za prosvetne delavce. Tudi v Ptujju jim je dodelila stanovanja v novih blokih.

V Ptujju je gimnazija, ki izpolnjuje vse pogoje za obstoj. Ekonomska srednja šola v Ptujju je dala lani svoje prve absolvente. V okviru ekonomske srednje šole sta še administrativna šola in šolski center za izobraževanje kadra za blagovni pro-

met. V Ptujju je tudi šolski center za kovinsko in lesno predelovalno stroko, na Turnišču je poljedelsko-živinorejska šola, v sklopu gimnazije so prvi trije letniki učiteljskega. V mestu je tudi glasbena šola. Omenjene šole na splošno ne občutijo pomanjkanja kadra in šolskega prostora.

Zavod za prosvetno in pedagoško službo deluje razen v ptujski tudi v ormoški občini.

NA VALU 202 m RADIO PTUJ, TEDNIK IN KINO

Nova pridobitev Ptujja je radijski oddajnik, ki je pričel z oddajami v novem letu letos. Redno prenaša program radia Ljubljane, 4 ure tedensko, v glavnem ob nedeljah, pa objavlja ptujске novice, reportaže iz ptujskih podjetij in že zelo priljubljeno kmetijsko oddajo. Radijska postaja sprejema številna pisma, v katerih poslušalci izražajo željo po močnejšem oddajniku, da bi lahko oddaje poslušali tudi v Halozah in v Slovenskih goricah.

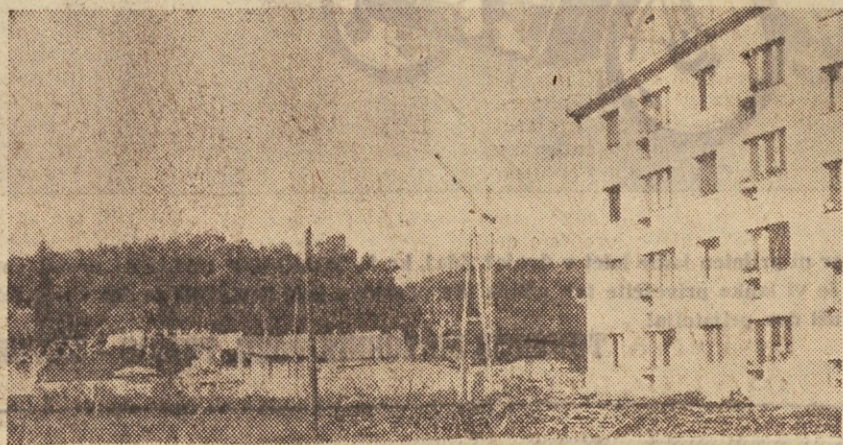
TEDNIK izhaja že 16. leto. Postal je že važen činitelj za obveščanje občanov o domačih dogodkih. Izdajata ga občinska odbora SZDL občin Ptuj in Ormož.

Na koncu naj omenimo tudi KINO Ptuj, ki ima zaenkrat le eno dvorano za predvajanje filmov. Kino je dobro obiskano, današnja dvorana pa ni ustrezna za današnje zahteve obiskovalcev kina. Razmišljajo o gradnji nove dvorane; rešitev bo prišla z zgraditvijo Delavskega doma v Ptujju.

Skušali smo čimpopolnejše predstaviti bralcem gospodarstvo Ptujja. Ob obliki materiala smo verjetno izpustili kakšen kolektiv, nismo mogli spregovoriti o zasebni obrti, PTT službi, železniških postajah v Ptujju in Kidričevem, o nadzorništvih prog in še o naslednjih:

o krajevni poslovalnici avtobusnega prometa Maribor, nadzorništvo Ptuj cestnega prometa Maribor, obratu Ptuj Elektro Maribor okolica, prodajalni in skladišču usnja Usnjarskega kombinata Konus iz Slovenskih Konjic, odkupni postaji podjetja Koteks-Tobus, skladišču Dinosa, trgovinah oziroma poslovalnicah podjetij Peko iz Tržiča, Alpina Ziri, Povrtnine Maribor, knjigarni in papirnici Mladinske knjige, poslovalnici Varteksa, o skladišču, bencinski črpalki in servisu ljubljanskega Petrola, prav tako nismo pisali o obratu elektroindustrije in splošne montaže EM iz Maribora v Kidričevem in ne o velikem gradbišču Gradisa, ki gradi farmo, bacoenov. Celotno poglavje bi morali posvetiti gradnji hidrocentral na reki Dravi na tem področju.

Vsi ti kolektivi prispevajo k dohodkom občine in so pomembni tudi zaradi tega ker zaposlujejo precej občanov. Ne nazadnje pa gre za kolektive, ki so mestu in občini tako potrebni.

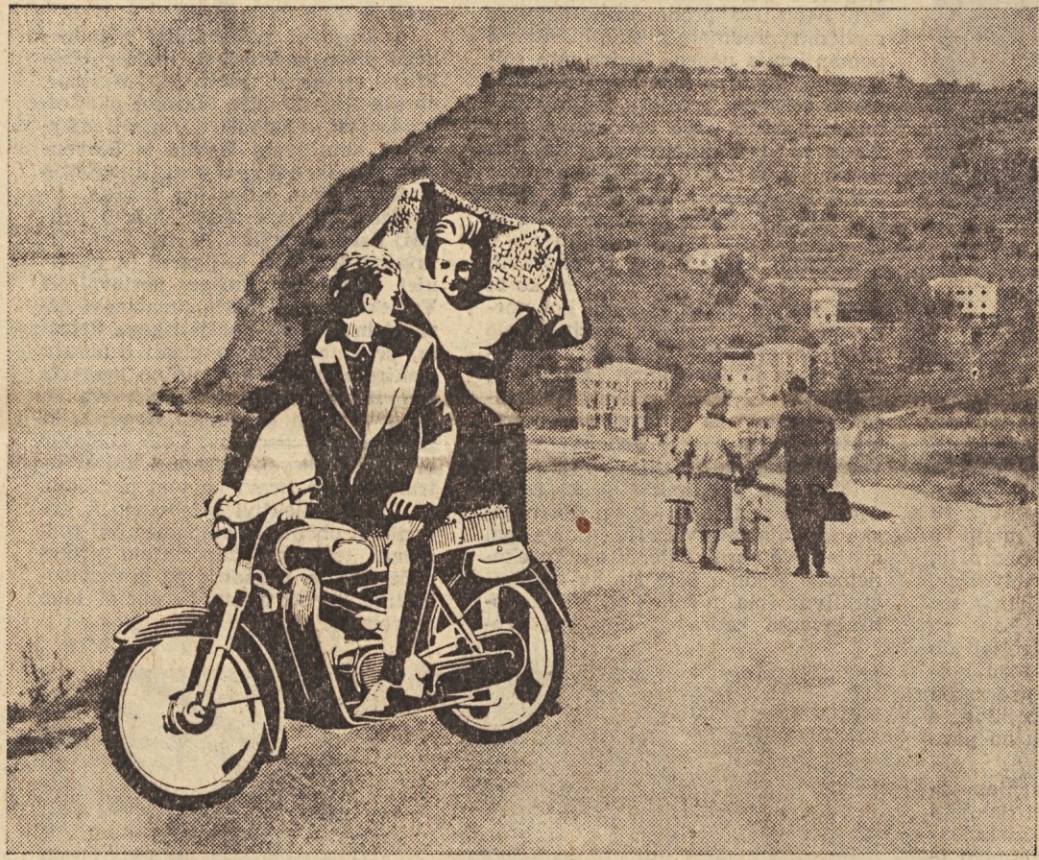
V novem naselju v Ljudskem vrtu ob Trubarjevi ulici so pričeli letos graditi novo osnovno šolo

»Tu radio Ptuj« — napovedovalka v novem studiu radijske postaje Ptuj

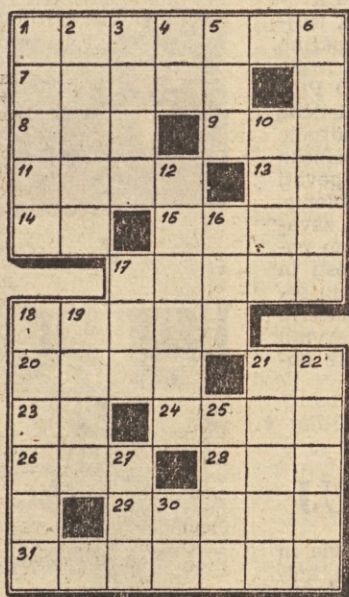
Izdelki kombinata »SVIT« Kamnik

Mar ni prijeten takle izlet v dvoje? Zda, ko je TOMOSOV COLIBRI postal vozilo za dva, si še vi lahko privoščite tak užitek. Ne pozabite: tudi COLIBRI je ena tistih trdnih vezl, ki družl dva prijatelja!

TOVARNA MOTORNH VOZIL TOMOS - KOPER

ZA RAZVEDRILLO

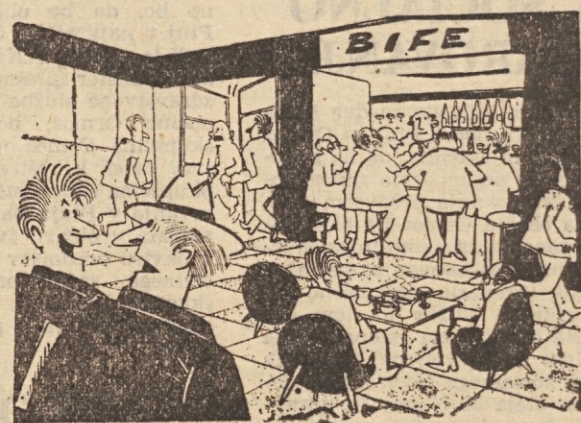
Križanka

Vodoravno: 1. spremljevalec, 7. rimsko preddverje, vežá, 8. tuje žensko ime, 9. kraj pri Domžalah, 11. vladajoči sloj stare indijanske države, 13. kar-taški izraz, 14. egipčanski bog (krajša oblika), 15. okvara, 17. prizorišče, oder, 18. strokovnjak za izdelavo leč, 20. uniforma, 21. začetnici priimka in imena slov. dramskega in filmskega igralca (»Vesna«), 23. kazalni zaimek, 24. koralni greben, 26. turški poglavar, 28. makedonsko kolo, 29. veliko slovensko prista-nišče, 31. posmeš

Navpično: 1. žival z dolgim rilcem iz rodu kopitarjev, 2. velik gorski vrh, 3. riževó žga-nje, 4. znak za kemično prvi-no, 5. pogan, velikan, 6. reka, ki teče skozi Rim, 10. pristanišče v Alžiru, 12. delnica, 16. stolet-je, 17. števník, 18. zasičeni ogljikovodik, sestavni del nafte in bencina (množ.), 19. del že-lezniškega tira, 21. veznik, 22. rastinstvo kakega kraja, 25. ne-ostri, 27. veznik, 30. osebni zaimek.

REŠITEV PREJŠNJE KRIŽANKE

Vodoravno: 1. mineral, 8. Alarodi, 9. ring, g, 10. ara, 11. Pan, 13. ti, 14. tipi, 15. cepet, 16. okorel, 18. palec, p, 20. Iran, 21. so, 22. la, 23. mit, 24. eti-kete, 27. kinolog.

— Ali v vašem podjetju imate koga, ki ne zapuša de-lovnega mesta v delovnem času?
— Imamo... tistega, ki dela v bifeju!

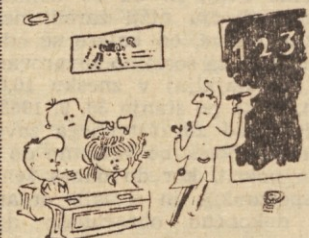

ELEKTRONIKA

— Hoteli smo, da naj reši problem življenjskih stroškov na osnovi plače 25.000...

— Tovariš direktor, izvo-lite rezultat naše bilance.

— To ni nič, mene je letos na morju očka na-učil šteti do 100.000!

Prodajni servis

LJUBLJANA — MARIBOR

OGLEJTE SI MODNE NOVOSTI ZA JESENSKE DNI

Spored RTV Ljubljana za teden od 28.oktobra do 3. novembra 1963

PONEDELJEK

28. oktobra

5.00—8.00 Dobro jutro! (pi-san glasbeni spored) — 8.05 Dva domača in dva tuja izva-jalca — 8.35 Poje vam Slo-venski vokalni oktet — 8.55 Za mlade radovedneže — 9.23 Sestanek z orkestrom Ray Martin — 10.15 Odlomek iz 2. dejanja Bizetove »Carmen« — 10.35 Naš podlistek — 10.55 Glasbeni intermezzo — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 RKO — Inž. Jože Tesevnik: Zlathnenje poljščin pri nas in v Holandiji — 12.25 Vokalni narodno-zabavni ansambli — 12.40 Lepe melodije igra Za-bavni orkester RTV Ljubljana — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30—14.35 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.45 S knjižnega trga — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Glasbena križanka — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Z melodijami po se-vernih deželah — 18.45 Pota sodobne medicine — 19.00 Ob-vestila — 19.05 Glasbene raz-glednice — 19.30 Radijski dnev-nik — 20.00 Skupni program JRT — studio Beograd — 22.10 Zabavni mozaik — 23.05 Lite-rarni nokturno — 23.15 Plesna glasba — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje

TOREK

29. oktobra

5.00—8.00 Dobro jutro! (pi-san glasbeni spored) — 8.20—8.35 Začetni tečaj angleščine — 8.05 Domače viže in napevi — 8.35 Zabavni zbori in zabavni orkestri z zbori — 8.55 Radijska šola za srednjo stopnjo — 9.25 Uvertura, medigra in dru-gi odlomki iz Wolf-Ferrarijeve opere »Štirje groblijani« — 10.15 Pisana paleta — 10.40 Dvajset minut stare glasbe z domačimi vokalnimi ter in-strumentalnimi solisti — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Be-neški fantje s pevci — 12.40 Lepe melodije izvajata zabav-na orkestra Frederick Fennell in Sammy Kay — 13.15 Obve-stila in zabavna glasba — 13.30 Herbert von Karajan za diri-gentskim pultom orkestra Phil-harmonia — 14.05 Radijska šo-ša za višjo stopnjo — 14.35 Narodne pesmi iz Gorenjskega kota — 15.15 Zabavna glasba — 15.30 V terek na svidenje — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Koncert po željah poslušalcev — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 In-strumentalni solisti zabavne glasbe — 18.25 Plesni orkester RTV Ljubljana in njegovi so-listi — 18.45 Na mednarodnih križpotjih — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik

SREDA

30. oktobra

5.00—8.00 Dobro jutro! (pi-san glasbeni spored) — 8.20—8.35 Tečaj ruskega jezika — 8.35 Jutranji divertimen-to — 8.55 Pisani svet pravilic in zgodb — 9.25 Glasba ob de-lu — 10.15 Narodna glasba iz dežele tisočih jezer — 10.45 Clovek in zdravje — 10.55 Glasbeni intermezzo — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Pet-najst minut z domačimi in-strumentalnimi ansambli — 12.40 Lepe melodije igra za-bavni orkester Memory Strings — 13.15 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Od solistov do orkestra — 14.05 Radijska šola za srednjo stopnjo — 14.35 Znano in priljubljeno — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Dvaj-set minut s Komornim zborom RTV Ljubljana — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Fri-derik Chopin — skladatelji — 17.35 Iz fonoteke radia Koper — 18.00 Poročila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Por-treti partizanskih skladateljev — 18.25 Ivan Zajc: Simfonija v c-molu — 18.45 Ljudski parla-ment — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Da-vid Ojstrah igra Brahmsa — 20.40 Drugi kraji — druge me-lodije — 21.05 Skupni program JRT — studio Zagreb — 22.10 Glasbeni intermezzo

ČETRTEK

31. oktobra

5.00—8.00 Dobro jutro! (pi-san glasbeni spored) — 8.20—8.35 Tečaj ruskega jezika — 8.35 Lekcija — 8.05 Iz znamenitih oper in baletov — 8.35 Radijska šola za višjo stopnjo — 9.25 Slovenski pevci, ansambli in orkestri zabavne glasbe — 10.15 Igra Radijski pihalni or-kester vzhodnonemškega radia — 10.30 Pet minut za novo pe-smico in Pozdravi za mlade risarje — 11.00 Pozor, nimaš prednosti! — 12.05 Zabavna glasba — 12.15 RKO — Inž. Tone Zorc: Spremembe v strukturi staleža goveje živine — 12.25 Domače melodije za prijetno opoldne — 12.40 Lepe melodije igra zabavni orke-ster Mantovani — 13.10 Obve-stila in zabavna glasba — 13.30 — 14.35 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in po-zdravljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Literarni spre-hod — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Majhni zabavni an-sambli — 17.15 Turistična od-daja — 18.00 Poročila — ak-tualnosti doma in v svetu — 18.10 Od jutra do noči na Flor-ridi — 18.45 Kulturna kronika — 19.00 Obvestila — 19.05 Glas-bene razglednice — 19.30 Ra-dijski dnevnik — 20.00 Cet-rikov večer domačih pesmi in napevov — 20.45 Lahka glasba — 21.00 Literarni večer

PETEK

1. november

6.00—8.00 Dobro jutro! — 6.05—6.10 Poročila in dnevni koledar — 8.00 Mladinska ra-dijska igra — 8.35 Pojo vam mladinski zbori — 9.05 »Grob v žitu...« — 10.00 Umirjeni slovenski narodni motivi — 10.30 »So še rožice v har-telnu zavovale« — 11.30 Listi iz slovenske glasbe — 12.05 Slovo na opernem odru — 13.10 Obvestila, vmes glasba — 13.30 Odlomki iz simfoničnih in ko-mornih del — 14.30 Zalne sve-čanosti v Sloveniji — 14.50 Ko-morni intermezzo — 15.00 Na-poved časa, poročila in vre-menska napoved — 15.15 Zvočna paleta — 16.10 Ludwig van Beethoven: Simfonija št. 3 »Eroica« — 17.05 Lepe me-lo-dije — 17.30 Jugoslovanski skladatelji komponirajo na ba-ladne partizanske teme — 18.00 Nismo jih pozabili! — 18.15 Štiri pesmi Franza Liszta in Griegova sonata za violon-čelo in klavir — 19.00 Obve-stila — 19.05 Zabavna glasba — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Revjska glasba — 20.15 Teden-ski zunanepolitični pregled — 20.30 Slovenska violinska gla-sba — 3. oddaja — 20.50 Man-doline in godala — 21.15 Od-daja o morju in pomorskih — 22.15 Zvenče kaskade — 23.05 Nočni akordi — 24.00 Za-dnja poročila in zaključek od-daje

SOBOTA

2. novembra

5.00—8.00 Dobro jutro! (pi-san glasbeni spored) — 6.10—6.15 Napotki za turiste — 6.20 — 6.35 Nadaljevalni tečaj angle-ščine — 6.40—6.45 Pregled športnih prireditev za nedeljo — 8.05 Melodije za konec ted-na — 8.55 Radijska šola za niz-jo stopnjo — 9.25 Iz albuma skladb za mladino — 9.45 So-listična zabavna glasba — 10.15 Nekaj domačih z malimi an-sambli — 10.35 Bolgarski moški zbor »Gusla« je gostoval v Ljubljani — 11.00 Pozor, ni-maš prednosti! — 12.05 Zabav-na glasba — 12.15 Kmetijski nasveti — 12.25 Trio Bardor-fer in kvartet Zvonček — 12.40 Lepe melodije igra orkestra David Rose in George Sher-ring — 13.15 Obvestila in za-bavna glasba — 13.30—14.35 Glasbeni sejem — 14.35 Naši poslušalci čestitajo in pozdrav-ljajo — 15.15 Zabavna glasba — 15.40 Amaterja pred našim mi-krofonom — 16.00 Vsak dan za vas — 17.05 Gremo v kino — 17.35 Pesmi in plesi jugoslo-vanskih narodov — 18.00 Poro-čila — aktualnosti doma in v svetu — 18.10 Recitali velikih pevcev: tenorist Mario Lanza — 18.45 Novo v znanosti — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbe-ne razglednice — 19.30 Radijski dnevnik — 20.00 Naši pevci tuje popevke — 20.20 In memoriam Mihailo Habul — 21.00 Sobotni ples

NEDELJA

3. novembra

6.00—8.00 Dobro jutro! (pi-san glasbeni spored) — 6.30—6.35 Napotki za turiste — 7.40 — 7.50 Pogovor s poslušalci — 8.00 Mladinska radijska igra — 8.38 Z mladimi pevci po svetu — 9.05 Naši poslušalci čestita-jo in pozdravljajo — I. — 10.00 Se pomnite, tovariši... — 10.30 S tujih koncertnih odrov — 11.30 Nedeljska reportaža — 11.50 Solistični instrumenti zabavne glasbe — 12.05 Naši poslušalci čestitajo in pozdrav-ljajo — II. — 13.10 Obvestila in zabavna glasba — 13.30 Za na-šo vas — 13.50 Koncert pri vas doma — 14.10 Nekaj melodij — nekaj ritmov — 15.05 Sklad-be Dvořaka in Musorgskega — 16.00 Humoreska tega tedna — 16.20 Naš glasbeni avtomat — 17.05 Majhni ansambli — 17.15 Radijska igra — 18.17 Glasba iz znamenitih oper — 19.00 Obvestila — 19.05 Glasbene raz-glednice — 19.30 Radijski dnev-nik — 20.00 Izberite svojo po-pevko — 21.00 Njihovi rokopi-si — 22.10 Zaplešite z nami — 23.05 Nočni koncert — 24.00 Zadnja poročila in zaključek oddaje